

AKT
ZAWIERZENIA ŚWIATA
BOŻEMU MIŁOSIERDZIU

- ZNACZENIE I PERSPEKTYWY

SPIS TREŚCI

dr Ewa K. Czaczkowska 8

1

DŁUGA DROGA DO ZAWIERZENIA ŚWIATA BOŻEMU MIŁOSIERDZIU. STARANIA KAROLA WOJTYŁY O ROZWÓJ KULTU W LATACH 1942-1978

ks. dr hab. Wojciech Węgrzyniak 24

2

BIBLIJNE MOTYWY AKTU ZAWIERZENIA ŚWIATA BOŻEMU MIŁOSIERDZIU

ks. dr Paweł Ptasznik 39

3

AKT ZAWIERZENIA ŚWIATA BOŻEMU MIŁOSIERDZIU – KONTEKST TEOLOGICZNY, EKLEZJALNY I SPOŁECZNY

ks. dr hab. Andrzej Dobrzyński 50

4

AKT ZAWIERZENIA W PERSPEKTYWIE KULTU BOŻEGO MIŁOSIERDZIA I CHRZEŚCJAŃSKIEJ DUCHOWOŚCI

5

**„BÓG BOGATY W MIŁOSIERDZIE”.
LITURGICZNE ASPEKTY PIELGRZYMKI
JANA PAWŁA II DO OJCZYZNY
I PRZESŁANIE O BOŻYM MIŁOSIERDZIU**

6

**SANKTUARIUM
W KRAKOWIE-ŁAGIEWNIKACH
– ŚWIATOWE CENTRUM KULTU
BOŻEGO MIŁOSIERDZIA
W PRZESTRZENI PIELGRZYMOWANIA POLSKI,
EUROPY I ŚWIATA**

7

**ZAWIERZENIE BOŻEMU MIŁOSIERDZIU
2002-2022
– WYMIAR ŚWIATOWY,
DIECEZJALNY, PARAFIALNY**

8

**AKT ZAWIERZENIA ŚWIATA
I KULT BOŻEGO MIŁOSIERDZIA
– 20 LAT PÓŹNIEJ...**

WSTĘP

„Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu – znaczenie i perspektywy” – to tytuł konferencji naukowej, która odbyła się 26 listopada 2022 r. w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach. Głównym tematem spotkania była analiza treści modlitwy Jana Pawła II, którą pierwszy raz wypowiedział 17 sierpnia 2002 roku. Dokonano również podsumowania wydarzeń wokół 20. rocznicy Aktu i podjęto próbę wyznaczenia kierunków działań duszpasterskich związanych z Orędziem Miłosierdzia. Wśród prelegentów znaleźli się specjaliści z ośrodków naukowych w Rzymie, w Warszawie i Krakowie.

W czasie pierwszej części wydarzenia poruszone zostało wiele aspektów Orędzia Bożego Miłosierdzia w perspektywie wybranych dyscyplin naukowych.

W drugiej części Konferencji publiczność wysłuchała referatów ściśle związanych z obchodami 20-lecia „Aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu”.

Po części wykładowej rozpoczął się panel dyskusyjny, którego tematem był wymiar, w jakim Orędzie Bożego Miłosierdzia i Akt zawierzenia mogą wyznaczać kierunki programu duszpasterskiego we współczesnym Kościele. W czasie panelu zgromadzeni w Łagiewnikach połączyli się internetowo z przedstawicielami ośrodków kultu

w Brazylii, Burkina Faso, we Francji i w Czechach. Zaproszeni goście dzielili się doświadczeniem duszpasterskim i przedstawili owoce podejmowanych w związku z rocznicą działań.

Dopełnieniem konferencji była wspólna modlitwa w Godzinie Miłosierdzia i Msza Święta pod przewodnictwem JE księdza biskupa Jana Zająca. Następnie uroczyście otwarto wystawę „Miłosierdzie nadzieją dla świata”. Ekspozycja przedstawia wybrane miejsca ze wszystkich kontynentów, które włączyły się w obchody 20. rocznicy wygłoszenia Aktu. Prezentuje ośrodki kultu m.in. z Australii, Papui Nowej Gwinei, Burkina Faso, Brazylii, Meksyku, Ekwadoru, Francji, Białorusi, Austrii, Czech, Chorwacji oraz Wietnamu, Walii, Kazachstanu czy Węgier.

Konferencję zorganizowało Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach oraz Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach. Wydarzenie Patronatem honorowym objęli JE Ksiądz Arcybiskup Marek Jędraszewski Metropolita Krakowski oraz Pan Witold Kozłowski Marszałek Województwa Małopolskiego. Patronat naukowy – Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie.

Konferencja została sfinansowana ze środków Województwa Małopolskiego.

1

DŁUGA DROGA DO ZAWIERZENIA ŚWIATA BOŻEMU MIŁOSIERDZIU. STARANIA KAROLA WOJTYŁY O ROZWÓJ KULTU W LATACH 1942-1978

Sześćdziesiąt lat. Tyle czasu upłynęło od momentu, gdy Karol Wojtyła po raz pierwszy dowiedział się o s. Faustynie Kowalskiej do dnia zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu w 2002 r. Działania Jana Pawła II na rzecz rozwoju kultu Bożego Miłosierdzia w formach podanych przez s. Faustynę są znane. Natomiast aktywność w tej sprawie księdza, a potem arcybiskupa, metropolity krakowskiego Karola Wojtyły, wciąż jest mniej rozpoznana. Wiedzę na ten temat, w sposób istotny, poszerzają źródła archiwalne, które znajdują się w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Archiwum Archidiecezji Warszawskiej, Archiwum Prymasa Polski, Archiwum Konferencji Episkopatu Polski, a także relacje świadków, które omówię w swoim wystąpieniu. Starania Karola Wojtyły o rozwój kultu Bożego Miłosierdzia do 1978 r. podzielić można na trzy etapy: 1942-1963, 1964-1967 oraz 1968-1978.

Po raz pierwszy o s. Faustynie Kowalskiej i orędziu Bożego Miłosierdzia, choć jeszcze w zarysie, Karol Wojtyła usłyszał w czasie II wojny światowej. Dowiedział się od Andrzeja Deskura¹, którego poznał jesienią 1942 r. Deskur, późniejszy ksiądz i kardynał, a wówczas student tajnego nauczania na Wydziale Prawa UJ, był pod wielkim wrażeniem objawień s. Faustyny. Miał nawet w domu obrazek z wizerunkiem Jezusa Miłosiernego, prawdopodobnie jeden z tych, które zostały wydrukowane w 1937 r. w Krakowie, według obrazu Eugeniusza Kazimirowskiego. Dlatego też, gdy 7 marca 1943 r. w kaplicy Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w Łagiewnikach po raz pierwszy zawieszono obraz Jezusa Miłosiernego, namalowany przez Adolfa Hytę, Karol Wojtyła, kleryk konspiracyjnego seminarium duchownego, który w drodze do pracy w Borku Fałęckim wstępował tu na modlitwę, wiedział, że jest związany z objawieniami s. Faustyny. Tak było też, gdy po raz pierwszy w kaplicy w Łagiewnikach, 16 kwietnia 1944 r. obchodzono Święto Bożego Miłosierdzia².

W sposób pośredni przyznał to Jan Paweł II podczas kanonizacji s. Faustyny w kwietniu 2000 r., kiedy powiedział: „Wiele razy wstępowałem do tego kościoła-kaplicy (...). Wtedy jeszcze bardzo mało wiedziałem o siostrze Faustynie, coś niecoś o Bożym Miłosier-

1 E. Czackowska, *Papież, który uwierzył. Jak Karol Wojtyła przekonał Kościół do kultu Bożego Miłosierdzia*, Kraków 2016, s. 17; Informacji niezależnie od siebie udzielili kard. Stanisław Dziwisz w rozmowie 2 czerwca 2015 r. oraz ks. Serafin Michalenko ze Stockbridge, współpracujący w procesie beatyfikacyjnym s. Faustyny Kowalskiej; wiadomość e-mailowa z 20 czerwca 2014 r.

2 O pierwszych nabożeństwach do Bożego Miłosierdzia w kaplicy w Łagiewnikach patrz m.in.: E. Siepak, *Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w pełnieniu misji Apostołów Bożego Miłosierdzia*, w: *Promieniowanie Orędzia Miłosierdzia*, Kraków 2010, s. 94; A. Witko, *Święta Faustyna i Miłosierdzie Boże*, Kraków 2007, s. 223; Czackowska E., *Siostra Faustyna. Biografia Świętej*, Kraków 2022 dz. cyt., s. 505-507.

dziu (...)”³. Natomiast trzy lata wcześniej, podczas pierwszej papiejskiej wizyty w Łagiewnikach 7 czerwca 1997 r. papież wyznał: „Orędzie miłosierdzia Bożego zawsze było mi bliskie i drogie”. To orędzie, jak mówił, w latach II wojny światowej było „szczególnym oparciem i niewyczerpanym źródłem nadziei nie tylko dla krakowian, ale dla całego narodu. Było to i moje osobiste doświadczenie, które zabierałem ze sobą na Stolicę Piotrową i które niejako kształtuje obraz tego pontyfikatu”⁴. Bez wątpienia poznanie przez Karola Wojtyłę orędzia o Bożym Miłosierdziu w czasie II wojny światowej wywarło wpływ na jego duchowość i kapłaństwo, a w konsekwencji na starania o uznanie przez Stolicę Świętą kultu Bożego Miłosierdzia w formach przekazanych przez s. Faustynę Kowalską.

Po zakończeniu II wojny światowej Karol Wojtyła już jako prezbiter wracał do kaplicy w Łagiewnikach. Kilkakrotnie głosił tu kazanie w czasie mszy świętej i nabożeństwa do Bożego Miłosierdzia w trzecią niedzielę miesiąca⁵, kiedy obraz Jezusa Miłosiernego był zawieszany w bocznym ołtarzu. Z relacji⁶ kard. Mariana Jaworskiego, w latach 1956-1958 kapelana i osobistego sekretarza abp. Eugeniusza Baziaka, wynika, iż wiedza i opinia na temat rozwijającego się kultu Bożego Miłosierdzia ks. Wojtyły była ceniona oraz podzielana przez administratora apostolskiego archidiecezji krakowskiej. Dowodem na to jest fakt, że wiosną 1957 r. abp Baziak powierzył ks. Wojtyłę, ówczesnemu wikariuszowi w kościele św. Floriana i wykładowcy KUL, udzielenie odpowiedzi na ankietę Świętego Oficjum, rozesełanej w tej sprawie do wszystkich polskich biskupów. Odpowiedź ks. Wojtyły, pisana w imieniu abp Baziaka, była w pełni pozytywna. Dowiadujemy się o tym z wyciągu ze streszczenia opinii polskich biskupów o nabożeństwie

3 Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2005, s. 5, 8; *Wielka encyklopedia Jana Pawła II*, t. 17, Warszawa 2004, s. 44.

4 Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone w sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Łagiewnikach, 7 czerwca 1997 r.*, w: tenże, *Pielgrzymki do ojczyzny, 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999. Przemówienia, homilie*, Kraków 1999, s. 967.

5 Rozmowa z s. Elżbietą Siepak ZSMBM, 1 grudnia 2015 r.

6 Rozmowa 10 listopada 2014 r.

Bożego Miłosierdzia. Streszczenie zostało sporządzone przez urzędnika Świętego Oficjum w 1958 r., zaś wyciąg został zrobiony już za pontyfikatu Jana Pawła II i zamieszczony w *positio* procesu beatyfikacyjnego s. Faustyny Kowalskiej. Według watykańskiego źródła ks. Wojtyła w 1957 r., nie wypowiadając się co do wartości objawień s. Faustyny, podkreślał, że „litanie do Bożego Miłosierdzia, nowenna i koronka, modlitwy dotyczące miłosierdzia Bożego w niczym nie sprzeciwiają się objawieniu Bożemu i nie zawierają nic przeciwnego pobożnej tradycji i zwyczajom chrześcijańskim”. Według kard. Jaworskiego, abp. Eugeniusz Baziak interweniował w Watykanie w obronie kultu Bożego Miłosierdzia w formach podanych przez s. Faustynę Kowalską już po ogłoszeniu notyfikacji Świętego Oficjum. Napisał w tej sprawie pismo. Kard. Marian Jaworski w listopadzie 2014 r. wspominał: „To było wtedy, gdy arcybiskup Baziak po raz pierwszy pojechał do Watykanu jako administrator archidiecezji krakowskiej. Wiem, że na pewno udział w powstaniu dokumentu miał biskup Wojtyła. Pismo uzasadniało całą tajemnicę kultu Bożego Miłosierdzia”⁸. Do wizyty abp. Baziaka w Watykanie, która odbyła się w 1959 r., po wielu latach, w kontekście sprawy Bożego miłosierdzia, nawiązywał kard. Wojtyła w liście do kard. Franjo Šepera, prefekta Kongregacji Nauki Wiary, prosząc o odwołanie notyfikacji Świętego Oficjum⁹. W 1959 r. Karol Wojtyła, od poprzedniego roku biskup pomocniczy archidiecezji krakowskiej, bronił kultu Bożego Miłosierdzia w formach podanych przez s. Faustynę nie tylko w piśmie do Stolicy Apostolskiej, ale także swoim w nim uczestnictwem. Symboliczny charakter miała wizyta¹⁰ bp. Wojtyły w kaplicy w Łagiewnikach 19 marca 1959 r., czyli zaledwie dwa tygodnie po ogłoszeniu notyfikacji Świętego Oficjum.

7 Congregatio de Causis Sanctorum, *Cracovien. Beatificationis et Canonizationis Servae Dei Faustinae Kowalska Instituti Sororum B.V.M a Misericordia (1905-1938)*, *Positio super virtutibus*, t. 2, Roma 1991, s. 14-15.

8 Rozmowa 10 listopada 2014 r.

9 AKMKr, AKKW, B II a/374, Projekt listu do kard. Franjo Šepera, 2 listopada 1977, k.495.

10 *Kalendarium życia Karola Wojtyły*, oprac. ks. A. Boniecki MIC, Kraków 2000, s. 150.

Nowy okres w staraniach Karola Wojtyły o rozwój kultu Bożego miłosierdzia w formach podanych przez s. Faustynę Kowalską rozpoczął się w 1964 r., gdy został arcybiskupem metropolitą krakowskim. Od tej pory już nie tylko wydawał pozytywną opinię o kulcie i jego nowych formach, ale przystąpił do działań, których efektem miało być odwołanie notyfikacji Świętego Oficjum. Jesienią 1964 r., podczas trzeciej sesji soboru watykańskiego II, abp. Wojtyła w czasie krótkiej rozmowy, zaaranżowanej przez ks. Andrzeja Deskurę, z kard. Alfredo Ottavianim, prefektem Świętego Oficjum dowiedział się, że jedyną właściwą drogą do odwołania notyfikacji, jest rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego s. Faustyny Kowalskiej¹¹. Kilka lat później w liście do Pawła VI, kard. Wojtyła, powołując się na tę rozmowę pisał, że kard. Ottaviani, poradził, by przystąpić do procesu bez zwłoki, „gdy żyją jeszcze świadkowie, którzy znali siostrę Faustynę”¹². Również na oficjalne pytanie skierowane do Świętego Oficjum w sprawie rozpoczęcia procesu s. Faustyny, metropolita Krakowa otrzymał odpowiedź, „że nic nie stoi na przeszkodzie”, aby taki proces otworzyć¹³.

Podczas tego pobytu abp. Wojtyły w Rzymie doszło jeszcze do innego spotkania, znaczącego dla sprawy kultu Bożego miłosierdzia. 25 października 1964 r. metropolita krakowski niespodziewanie, bo w zastępstwie chorego prymasa Stefana Wyszyńskiego, odwiedził w Collevallenza, w Umbrii ¹⁴, Wspólnotę Córek i Synów Miłości Miłosiernej z jej założycielką, mistyczką Marią Josefą Alhama Valerą, nazywaną matką Speranzą. Zgodnie z misją otrzymaną

11 J. Moskwa, *Droga Karola Wojtyły*, t. 1, Warszawa 2010, s. 253, 254.

12 AKMKr, AKKW, B II a/4, List do Ojca Świętego, k. 134.

13 AKMKr, AKKW, B II a/4, List do Ojca Świętego, k. 134.

14 Z. Żbikowski, Ta sprawa jest pierwsza u mnie, „Rzeczpospolita”, 17 sierpnia 2002, dodatek „Plus Minus”, wyd. 2699, s. X 1; M. Perłowski, Ofiarowała życie za Jana Pawła II, „Nasz Dziennik”, 31 maja 2014 r. A.M. Valli, Matka Speranza, świadek Miłości Miłosiernej, Poznań 2014, s. 118 i n.

w objawieniach Jezusa głosiła ona kult Miłości Miłosiernej¹⁵. Jednym z tematów długiej rozmowy abp. Wojtyły z m. Speranzą był proces beatyfikacyjny s. Faustyny Kowalskiej. Mistyczka poradziła metropoliecie Krakowa, aby „poszukać oryginalnych pism s. Faustyny”¹⁶. Zapewne chodziło o nowy dokładny odpis oryginału „Dzienniczka” i jego przetłumaczenie, gdyż w jego pierwotnym odpisie i tłumaczeniu były błędy, które zaważyły na wydaniu notyfikacji. To samo m. Speranza miała poradzić ks. Andrzejowi Deskurowi już w 1959 r.¹⁷ W 1981 r. w przedmowie do pierwszego oficjalnego wydania „Dzienniczka” s. Faustyny Kowalskiej abp. Deskur wspominał: „Zapytałem s. Speranzę, czy zna pisma s. Faustyny i co o nich myśli. Odpowiedziała mi ona z prostotą: Pisma zawierają cudowną naukę, ale czytając je, należy pamiętać, że Bóg przemawia do filozofów językiem filozofów, a do dusz prostych językiem prostaczków i tym ostatnim tylko objawia prawdy zakryte przed mądrymi i roztropnymi tego świata”¹⁸.

Oba wydarzenia były zapewne przedmiotem rozmowy abp. Karola Wojtyły i ks. Andrzeja Deskura, bliskich przyjaciół i czcicieli Bożego Miłosierdzia. Efektem zaś tego list ks. Deskura z 10 lutego 1965 r. do abp. Wojtyły odnaleziony w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie¹⁹. Ksiądz Deskur pisał: „Wydaje się, że nadeszła chwila odpowiednia do ponownego zbadania sprawy SIOSTRY FAUSTYNY [pisownia oryginalna – przyp. ecz.]. Znany Dekret Świętego Oficjum nie odnosi się bezpośrednio do sprawy Beatyfikacji, lecz do charakteru objawień”.

15 Tamże.

16 Z. Żbikowski, *Ta sprawa jest pierwsza u mnie*, „Rzeczpospolita”, 17 sierpnia 2002, dodatek „Plus Minus”, wyd. 2699, s. X 1;

17 Z. Żbikowski, *Ta sprawa jest pierwsza u mnie*, „Rzeczpospolita”, 17 sierpnia 2002, dodatek „Plus Minus”, wyd. 2699, s. X 1;

18 *Dzienniczek Sługi Bożej S.M. Faustyny Kowalskiej Profeski wieczystej Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia*, przedmowa bp A. M. D., Kraków-Stockbridge-Rzym 1981, s. 8.

19 AKMKr, AKKW, Korespondencja. B I 751, Bp Andrzej Maria Deskur, k. 17.

Z tego można było wnosić – dopowiedzmy – iż wykazanie w procesie beatyfikacyjnym świętości życia s. Faustyny, w konsekwencji doprowadziłoby do uznania prawdziwości jej objawień dotyczących nowych form kultu Bożego Miłosierdzia, które zostały odrzucone w notyfikacji Świętego Oficjum. Ale jednocześnie warunkiem beatyfikacji było cofnięcie notyfikacji.

Ks. Deskur pisał w liście, iż do ponownego rozpatrzenia sprawy s. Faustyny przez Święte Oficjum są „konieczne nowe, nieznanie przedtem elementy”. Po czym wymienił je: „dowód wyjątkowo świętobliwego życia” s. Faustyny i „ewentualnych łask uzyskanych” za Jej sprawą, co miał przynieść proces informacyjny w diecezji; życzliwe wobec ponownego rozpatrzenia sprawy stanowisko całego Episkopatu Polski, z prymasem Stefanem Wyszyńskim na czele oraz wykazanie na podstawie badań rękopisów s. Faustyny, że tekst przedstawiony uprzednio Świętemu Oficjum „nie był dokładny ani dobrze przetłumaczony”²⁰.

Ten list stanowi niejako program dalszego działania obu duchownych na rzecz zniesienia zakazu kultu Bożego Miłosierdzia w formach podanych przez s. Faustynę Kowską.

Dwa pierwsze, nakreślone w liście warunki ponownego rozpatrzenia sprawy przez Święte Oficjum, zostały spełnione już w 1967 r. Proces informacyjny s. Faustyny w archidiecezji krakowskiej, który trwał od 21 października 1965 r. do 20 września 1967 r., wykazał świętobliwość życia Sługi Bożej potwierdzoną spisem kilkuset cudów i łask, otrzymanych za Jej wstawiennictwem²¹. Ponowne odpisanie z oryginału „Dzienniczka” s. Faustyny Kowskiej oraz jego przetłumaczenie na j. francuski nastąpiło jeszcze w czasie trwania procesu informacyjnego. 19 października 1967 r. odpis „Dzienniczka” wraz z fotokopiami rękopisu został dołączony do akt procesu informacyjnego i przesłany do Rzymu²².

²⁰ Tamże.

²¹ E. Czaczkowska, *Cuda świętej Faustyny*, Kraków 2014, s. 265.

²² *Dzienniczek*, <https://www.faustyna.pl/zmbm/dzienniczek/?wide=true#more-1158> [dostęp: 29 X 2022].

Również w czasie trwania procesu abp. Wojtyła wydał zgodę na przeniesienie ciała s. Faustyny z klasztornej cmentarza do sarkofagu ustawionego w tylnej części kaplicy²³. Przyczyniło się do prywatnego rozwoju kultu s. Faustyny, co z kolei znalazło potwierdzenie w decyzji kard. Wojtyły z 1968 r., aby z uwagi na rosnącą liczbę pielgrzymów, odwiedzających grób Sługi Bożej, wpisać kaplicę w Łagiewnikach na listę sanktuariów archidiecezji krakowskiej²⁴.

ETAP III: 1968-1978

Od 31 stycznia 1968 r., gdy w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, rozpoczął się proces beatyfikacyjny s. Faustyny Kowalskiej, kard. Karol Wojtyła zintensyfikował działania w Watykanie. Na postulatora procesu powołał znanego w kręgach watykańskich jezuitę o. Antoniego Mruka, później zaś obserwatorem procesu, czyli swoim delegatem do śledzenia kolejnych jego faz, uczynił ks. Andrzeja Deskura. Wynikiem starań była zgoda Kongregacji, by na jednego z cenzorów „Dzienniczka” i innych pism s. Faustyny powołać polskiego teologa, którym na polecenie metropolity Krakowa został wybitny dogmatyk ks. prof. Ignacy Różycki²⁵. W 1970 r. został spełniony trzeci z przedstawionych w liście ks. Deskura warunków koniecznych do ponownego rozpatrzenia sprawy przez Święte Ofi-

23 A. Mruk, *Trudna droga procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożej siostry Faustyny Kowalskiej*, w: *Postannictwo siostry Faustyny. Sympozjum o Miłosierdziu Bożym Kraków-Łagiewniki 18-20 V 1988*, Kraków 199, s. 17.

24 *Kaplica klasztorna*, w: „*Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi*”, 1968, nr 6-7.

25 A. Mruk, *Trudna droga procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożej siostry Faustyny Kowalskiej*, dz. cyt., s. 17; T. Chmura, *Ksiądz Profesor Ignacy Różycki. W 10. rocznicę śmierci*, „*Analecta Cracoviensia*”, t. 25, 1993, s. 71-86; I. Różycki, *Nabożeństwo do Miłosierdzia Bożego. Studium teologiczne Dzienniczka bł. s. Faustyny Kowalskiej na temat Nabożeństwa*, Kraków 1999, s. 5, 7; AKMKr, AKKW, B II a/374, Projekt listu do kard. Franjo Šepera, 2 listopada 1977, k. 497.

cjum. 20 marca 1970 r. na 118. posiedzeniu plenarnym Konferencja Episkopatu Polski zajęła się sprawą dalszego prowadzenia procesu beatyfikacyjnego s. Faustyny Kowalskiej. Z odrębnej notatki prymasa Stefana Wyszyńskiego wynika, że w dyskusji kard. Wojtyła mówił o okolicznościach procesu, przywołał pozytywną opinię ks. prof. Ignacego Różyckiego na temat zgodności „Dzienniczka” z nauczaniem Kościoła. Ostatecznie, w tajnym głosowaniu za kontynuowaniem procesu opowiedziało się 28 biskupów, 15 było przeciw, a 5 wstrzymało się od głosu²⁶.

W czasie całego procesu beatyfikacyjnego s. Faustyny Kowalskiej, który zakończył się w 1993 r., arcybiskup krakowski, a potem papież Jan Paweł II dbał o to, aby nie łączyć sprawy kultu Bożego Miłosierdzia z s. Faustyną. „Jedno osobno, drugie osobno. Jedno drugiemu szkodzi”²⁷ – mówił, polecając jednocześnie pogłębianie teologicznych podstaw kultu Bożego Miłosierdzia. Księżą pallotyni, którzy od 1968 r. w Ołtarzewie pod Warszawą organizowali sympozja na temat Bożego Miłosierdzia, ich programy konsultowali z kard. Wojtyłą²⁸.

Postęp prac w procesie beatyfikacyjnym s. Faustyny pozwolił kard. Wojtyśle starać się w Watykanie o zniesienie restrykcji nałożonych przez Święte Oficjum. W Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie zachował się sześciostronicowy maszynopis listu, w którym kard. Wojtyła prosi papieża Pawła VI o interwencję, aby „ze względu na cześć Miłosierdzia Bożego, jak też sprawę s. Faustyny i jej proklamację Miłosierdzia Bożego” usunąć wszelkie restryk-

26 AKEP, Protokoły Konferencji Episkopatu Polski, b. sygn., Protokół 118. KPE, Warszawa 20-21 marca; AAW, APP, Kowalska, b. sygn., Pismo do prefekta Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych Paolo Bertolego, 25 marca 1970, r., b.n.; Zob. także AAW, APP, Kowalska, b. sygn., Pismo kard. Paolo Bertolego do prymasa Stefana Wyszyńskiego, 10 lutego.

27 L. Balter, *Nauczyciele(Prorocy)Miłosierdzia*, <http://www.wiara.pewel.org/SymposiumMilosierdziaBozego.htm> (dostęp: 28 października 2022 r.).

28 Tamże.

cje z tym związane²⁹. Dokument jest niedatowany, ale można przypuszczać, że skoro metropolita krakowski prosi w nim o możliwość wydania prac o życiu „zewnętrznym i wewnętrznym” s. Faustyny, to powstał on przed 1974, ale po 1970 r. W 1970 r. pierwszy cenzor, a był to włoski teolog, wydał pozytywną opinię o pismach s. Faustyny, zaś 1974 r. w j. polskim ukazała się biografia s. Faustyny pióra Marii Winowskiej³⁰. W liście do papieża kard. Wojtyła podkreśla, iż wykazał już Świętemu Oficjum, że „jego decyzje nie były oparte na oryginalnym dzienniku napisanym przez s. Faustynę w języku polskim, ale na jego wersji francuskiej, która nie zawsze odpowiada tekstowi oryginalnemu, oraz że dostarczono Świętemu Oficjum informacje przynajmniej częściowo niedokładne lub błędne”. Wskazuje też, że „sama możliwość beatyfikacji s. Faustyny, już jakoś potwierdzona przez proces informacyjny, wymaga dalszych kroków, mianowicie promocji rozgłosu jej świętości i kultu prywatnego, bo to są zwyczajne elementy prowadzące do beatyfikacji”. Dlatego, aby wierni mogli poznać życie i cnoty s. Faustyny, aby za jej „wstawieniem mogli otrzymywać łaski i pomoce od Miłosiernego Boga”, za słuszne uważa prosić „o pozwolenie, by przynajmniej niektóre restrykcje niegdyś wydane przez Święte Oficjum” w sprawie pism s. Faustyny i jej objawień „zostały złagodzone lub zniesione”, a także o pozwolenie na publikację dzieł życia s. Faustyny.

Kard. Wojtyła wyraził też w liście swoje przekonanie, co do prawdziwości objawień s. Faustyny i wagi kultu Bożego Miłosierdzia pisząc: „Jestem wewnętrznie przekonany, że chodzi tu nie tyle o posuwanie do przodu sprawy Sługi Bożej, lecz rzeczywiście o zwrócenie się i nawrócenie rodzaju ludzkiego do Miłosierdzia Bożego. Doświadczenie uczy nas, że słowa i przykłady s. Fausty-

29 AKMKr, AKKW, B II a/4, List do Ojca Świętego, k. 131-136.

30 M. Winowska, *Prawo do miłosierdzia. Poświadczenie Siostry Faustyny*, Paryż 1974. Książka w j. francuskim: *Droit à la miséricorde. Vie et mission de soeur Faustine du Saint Sacrement de Pologne*, Paris 1958. Książka ukazała się w 1958 r., tuż przed ogłoszeniem notyfikacji przez Święte Oficjum.

ny wywierają wielki i dobry wpływ na wiernych. Wierni biorą stąd pobudkę do poprawy swego życia, sprawowania dzieł miłosierdzia materialnego i duchowego, zwracania się do Miłosierdzia Bożego w duchu nadziei, wiary i miłości”. Poza argumentami duszpasterskimi na rzecz zniesienia restrykcji metropolita Krakowa wskazał również na argumenty biblijne: „Chociaż cześć Miłosierdzia Bożego istniała od początków rodzaju ludzkiego, jednak poznanie tego atrybutu Bożego dzisiaj jest zaciemnione. Dlatego Wszechmogący i Miłosierny w różnych czasach przyzywał do ludzkiej pamięci tę wieczną prawdę. Zapewne nie głosi się tu żadnej nowej Ewangelii, lecz charyzmatyczne dusze jaśniej ukazują niezmiennie miłosierdzie Boże”. Wyjaśnia też, iż charyzmat s. Faustyny polega na tym, że „wśród narastających niebezpieczeństw i niepokojów naszego czasu jest wskazywane ludziom Boże Miłosierdzie, aby też ludzie, naśladując Ojca Niebieskiego, sobie nawzajem okazywali miłość, zgodę i pokój”³¹.

Starania kard. Wojtyły o zniesienie restrykcji Świętego Oficjum, jak można przypuszczać prowadzone nie tylko korespondencyjnie, ale w czasie wizyt w kurii watykańskiej, były kontynuowane. Cofnięcie notyfikacji było warunkiem dokończenia procesu beatyfikacyjnego s. Faustyny Kowalskiej i, oczywiście, szerzenia kultu Bożego miłosierdzia w formach przez nią podanych. W Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie zachował się maszynopis listu z odręcznymi poprawkami kard. Wojtyły, datowany 2 listopada 1977 r.³² adresowany do kard. Franjo Šepera, prefekta Kongregacji Nauki Wiary, następczyni Świętego Oficjum. Ostateczna wersja tego listu powstała 4 listopada 1977 roku³³. Kard. Wojtyła stwierdził w nim, iż zebrana w procesie beatyfikacyjnym s. Faustyny dokumentacja

31 AKMKr, AKKW, B II a/4, List do Ojca Świętego.

32 AKMKr, AKKW, B II a/374, Projekt listu do kard. Franjo Šepera, prefekta Świętej Kongregacji Doktryny Wiary, 2 listopada 1977, k. 495-497.

33 AAW, APP, Kongregacja Doktryny Wiary, b. sygn., Odpis listu do kard. Franjo Šepera, prefekta Świętej Kongregacji Doktryny Wiary, 4 listopada 1977, b. n.

jest wystarczająca, „by wykazać, że pisma Służebnicy Bożej nie zawierają niczego sprzecznego z wiarą i moralnością chrześcijańską”. Dlatego – argumentował – „o ile przed dwudziestu laty trzeba było uznać za roztrobną postawę Kongregacji Świętego Oficjum wobec publikacji i tłumaczeń, błędnych i czasem niejasnych, to w chwili obecnej utrzymywanie zakazu rozpowszechniania tych pism nie wydaje się właściwe. Przeciwnie, logika procesu beatyfikacyjnego Służebnicy Bożej wymaga, by ukazać przykład jej życia duchowego i jej pisma i sprawić, by to przyniosło owoce. Odnosi się to szczególnie do Bożego Miłosierdzia. Nabożeństwo do niego stanowi fundament życia duchowego Służebnicy Bożej i wielkie wyzwanie duszpasterskie”. Kardynał prosił więc, aby Kongregacja po analizie zebranych w procesie dokumentów, opinii teologów uznała „za nieaktualny zakaz” zawarty w notyfikacji, umożliwiając Postulacji procesu beatyfikacyjnego opublikowanie informacji o życiu i pism Służebnicy Bożej „ze zwróceniem uwagi na kult Miłosierdzia Bożego”³⁴. W piśmie z 9 grudnia 1977 r. adresowanym do delegata kard. Wojtyły, czyli bp. Andrzeja Deskura, kard. Franjo Šeper, z którym metropolita krakowski spotkał się w październiku 1977 r., deklarował gotowość ponownego rozpatrzenia sprawy „obejmującej osobę i pisma Siostry Faustyny Kowalskiej i promowanego przez nią nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego”³⁵.

Cztery miesiące później, 15 kwietnia 1978 roku, 19 lat po ogłoszeniu notyfikacji, Kongregacja Nauki Wiary wydała dekret ją odwołujący. Kard. Šeper w liście³⁶ do kard. Karola Wojtyły z 24 kwietnia 1978 r., podkreślił, że decyzja Kongregacja była wynikiem przychylenia się do prośby metropolity krakowskiego, „popartej

34 AKMKr, AKKW, B II a/374, Projekt listu do kard. Franjo Šepera, prefekta Świętej Kongregacji Doktryny Wiary, 2 listopada 1977, k. 495-497.

35 AAW, APP, Kowalska, Pismo kard. Franjo Šepera, prefekta Świętej Kongregacji Doktryny Wiary, do bp. Andrzeja Marii Deskura, 9 grudnia 1977, b. n.

36 AAW, APP, Pro Doctrina Fidei, Kopia listu prefekta Kongregacji Nauki Wiary kard. Franjo Šepera do kard. Karola Wojtyły z 24 kwietnia 1978 r., b. n.; List kard. Karola Wojtyły do prymasa Stefana Wyszyńskiego z 12 maja 1978, b. n.

przez polski Episkopat". 30 czerwca 1978 r. dekret Kongregacji został ogłoszony na łamach „Acta Apostolicae Sedis”, zaś kard. Franjo Šeper wyjaśniał, że decyzja Kongregacji dojrzała „w świetle oryginalnej dokumentacji oraz dzięki dokładnym informacjom ówczesnego arcybiskupa krakowskiego, kardynała Karola Wojtyły. (...) Z tej racji uważa się, że ze strony tej Świętej Kongregacji nie istnieje już żadna przeszkoda w rozszerzaniu nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego w autentycznych formach proponowanych przez (...) siostrę zakonną”³⁷.

ZAKOŃCZENIE

W ten sposób zakończył się trwający 19 lat okres zakazu kultu Bożego miłosierdzia w formach podanych przez s. Faustynę Kowalską, a zarazem okres starań biskupa Karola Wojtyły o zniesienie tego zakazu i rozwój kultu, który w jego duchowym rozeznaniu był dany od Boga. W kwietniu 1978 r. rozpoczął się nowy okres rozwoju kultu Bożego Miłosierdzia i starań o to Karola Wojtyły, od października Jana Pawła II. 22 listopada 1981 r., w dniu ponownego pobytu w Collevallenzie i spotkaniu z m. Speranzą, papież Wojtyła wyznał: „Od samego początku mojej posługi Piotrowej w Rzymie uważałem, że głoszenie tego orędzia [Bożego Miłosierdzia – przyp.ecz.] to moje szczególne zadanie. Wyzaczyła mi je Opatrzność w dzisiejszej sytuacji człowieka, Kościoła i świata. Rzecz by można, że to właśnie ta sytuacja wyznaczyła mi to orędzie jako moje zadanie przed Bogiem”³⁸.

37 P. Socha, *Rozwój nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego w nowej formie w Polsce i za granicą*, w: *Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia*, Poznań 1991, s. 207.

38 G.W. Kosicki, *Jan Paweł II. Papież Miłosierdzia*, Warszawa 2008, s. 114.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA NIEDRUKOWANE

- Archiwum Archidiecezji Warszawskiej
- Akta Biura Postulacji w Rzymie. Proces beatyfikacyjny siostry Faustyny Kowalskiej
- Archiwum Prymasa Polski: Protokoły Konferencji Episkopatu Polski, Beatyfikacje i kanonizacje, Kowalska, Kongregacja Pro Doctrina Fidei, Święte Oficjum
- Archiwum Konferencji Episkopatu Polski
- Protokoły Konferencji Episkopatu Polski
- Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie
- Archiwum kard. Karola Wojtyły: Korespondencja – biskupa Andrzeja Marii Deskura, Kongregacja Nauki Wiary; List do Ojca Świętego (Pawła VI); Homilie i kazania

ŹRÓDŁA DRUKOWANE

Congregatio de Causis Sanctorum, Cracovien. *Canonizationis Servae Dei Faustinae Kowalska Instituti Sororum B.V.M a Misericordia (1905-1938). Positio super virtutibus*, t. 2, Roma 1991.

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2005.

Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2005, s. 5, 8; *Wielka encyklopedia Jana Pawła II*, t. 17, Warszawa 2004, s. 44.

Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone w sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Łagiewnikach, 7 czerwca 1997 r.*, w: tenże, *Pielgrzymki do ojczyzny, 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999. Przemówienia, homilie*, Kraków 1999.

Chmura T., *Ksiądz Profesor Ignacy Różycki. W 10. rocznicę śmierci*, „*Analecta Cracoviensia*” XXV, 1993.

Czaczkowska E., *Cuda świętej Faustyny*, Kraków 2014.

Czaczkowska E., *Papież, który uwierzył. Jak Karol Wojtyła przekonał Kościół do kultu Bożego Miłosierdzia*, Kraków 2016.

Czaczkowska E., *Siostra Faustyna. Biografia Świętej*, Kraków 2022.

Deskur A.M., *Przedmowa w: Dzienniczek Sługi Bożej S.M. Faustyny Kowalskiej Profeski wieczystej Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia*, Kraków-Stockbridge-Rzym 1981.

Deskur A.M., *Wstęp, w: Połannictwo siostry Faustyny Sympozjum o miłosierdziu Bożym Kraków-Łagiewniki 18-20 V 1988*, red. Cz. Drązek SJ, Kraków 1991.

Dziwisz S., *Świadectwo w rozmowie z Gian Franco Sviderco-schim*, Warszawa 2007.

Kalendarium życia Karola Wojtyły, oprac. ks. A. Boniecki MIC, Kraków 2000.

Kaplica klasztorna, w: *Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi*, 1968, nr 6-7.

Kosicki G.W., *Jan Paweł II. Papież Miłosierdzia*, Warszawa 2008.

Moskwa J., *Droga Karola Wojtyły*, t. 1, Warszawa 2010.

Mruk A., *Trudna droga procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożej siostry Faustyny Kowalskiej*, w: *Połannictwo siostry Faustyny. Sympozjum o Miłosierdziu Bożym Kraków-Łagiewniki 18-20 V 1988*, Kraków 1991.

Różycki I., *Nabożeństwo do Miłosierdzia Bożego. Studium teologiczne Dzienniczka bł. s. Faustyny Kowalskiej na temat Nabożeństwa*, Kraków 1999,

Siepak E.M. ZSMBM, *Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w pełnieniu misji Apostołki Bożego Miłosierdzia w: Promieniowanie Orędzia Miłosierdzia*, Kraków 2010.

Socha P., *Rozwój nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego w nowej formie w Polsce i za granicą w: Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia*, Poznań 1991.

Wielka encyklopedia Jana Pawła II, t. 17, Warszawa 2004.

Winowska M., *Prawo do miłosierdzia. Pośłannictwo Siostry Faustyny*, Paryż 1974.

Witko A., *Święta Faustyna i Miłosierdzie Boże*, Kraków 2007.

STRONY INTERNETOWE

Balter L., *Nauczyciele (Prorocy) Miłosierdzia*, <http://www.wia-ra.pewel.org/SympozjumMilosierdziaBozego.htm> (dostęp: 28 października 2022 r.).

Dzienniczek, <https://www.faustyna.pl/zmbm/dzienniczek/?wide=true#more-1158> [dostęp: 29 października 2022].

2 BIBLIJNE MOTYWY AKTU ZAWIERZENIA ŚWIATA BOŻEMU MIŁOSIERDZIU

*Boże, Ojcze miłosierny,
który objawiłeś swoją miłość
w Twoim Synu Jezusie Chrystusie,
i wylałeś ją na nas w Duchu Świętym, Pocieszycielu,
Tobie zawierzamy dziś losy świata i każdego człowieka.
Pochyl się nad nami grzesznymi,
ulecz naszą słabość,
przezwycięż wszelkie zło,
pozwól wszystkim mieszkańcom ziemi
doświadczyć Twojego miłosierdzia,
aby w Tobie, trójjedyny Boże,
zawsze odnajdywali źródło nadziei.
Ojcze przedwieczny,
dla bolesnej męki i zmartwychwstania Twojego Syna,
miej miłosierdzie dla nas i całego świata!*

W ramach przygotowania wolontariuszy do Światowych Dni Młodzieży w Krakowie miałem zaszczyt publikowania tekstów na temat Bożego miłosierdzia. W opracowaniu o miłosierdziu w życiu i słowach Jana Pawła II padło następujące sformułowanie: „Ciągłe niedocenianym pozostaje akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu, którego Papież dokonał 17.08.2002 w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach”¹. Po sześciu latach napisałbym to zdanie jeszcze raz.

Niniejsze wystąpienie ma na celu najpierw pokazać, jak tekst zawierzenia jest tekstem ważnym, osadzonym w Piśmie Świętym i to na najważniejszych prawdach objawionych przez Boga światu. Następnie spróbujemy zobaczyć, w jakich obszarach i dlaczego to łagiewnickie zawierzenie ciągle pozostaje niedocenione.

BIBLIA JAKO ŹRÓDŁO ZAWIERZENIA ŚWIATA BOŻEMU MIŁOSIERDZIU

Tekst zawierzenia można podzielić na trzy części. Pierwsza odpowiada na pytanie „Do kogo się zwracamy?”, druga: „Co właściwie czynimy?”, trzecia: „O co szczególnie prosimy?”

a) ADRESAT

Cała deklaracja i modlitwa są skierowane do Boga, którego pojmujemy najpierw jako Ojca miłosiernego, który objawił miłość światu w swoim Synu przez Ducha Świętego. Czytamy:

1 Por. W. Węgrzyniak, „Jan Paweł II i miłosierdzie” (ŚDM-8): <https://www.wegrzyniak.com/component/k2/1897-jan-pawel-ii-i-milosierdzie-sdm-8?highlight=WyjuaWVkb2Nlbmlhbnltllo=> [dostęp 21.11.2022].

Boże, Ojczy miłosierny, który objawiłeś swoją miłość w Twoim Synu Jezusie Chrystusie i wylałeś ją na nas w Duchu Świętym, Poczyszycielu,

O ojcostwie Boga mówi Biblia w wielu miejscach². Najbardziej znany jest początek Modlitwy Pańskiej: „Ojczy nasz, który jesteś w niebie” (Mt 6,9; Łk 11,2). O Bogu jako Ojcu mówi już Tora: „Czy nie On twym Ojcem, twym Stwórcą? Wszak On cię uczynił, umocnił.” (Pwt 32,6). Tak o Bogu mówi Izajasz: „A jednak, Panie, Ty jesteś naszym Ojcem” (Iz 64,7), Ozeasz: „Miłowałem Izraela, gdy jeszcze był dzieckiem, i syna swego wezwałem z Egiptu” (Oz 11,1), Malachiasz: „Syn powinien czcić ojca, a sługa swego pana. Lecz skoro Ja jestem Ojcem, gdzież jest cześć moja, a skoro Ja jestem Panem, gdzież szacunek dla Mnie?” (Ml 1,6). Podobnie psalmista: „Ojcem dla sierot i dla wdów opiekunem jest Bóg” (Ps 68,6). Nowy Testament jest jeszcze bardziej nasycony wypowiedziami o Bogu jako Ojcu. Pisze Paweł: „Błogosławiony Bóg i Ojciec Pana naszego, Jezusa Chrystusa, Ojciec miłosierdzia i Bóg wszelkiej pociechy” (2 Kor 1,3), Jan: „Popatrzcie, jaką miłością obdarzył nas Ojciec” (1 J 3,1), Piotr: „Niech będzie błogosławiony Bóg i Ojciec Pana naszego, Jezusa Chrystusa” (1 Pt 1,3). Tak o Bogu mówi wielokrotnie Jezus, chociażby do Marii Magdaleny: „Wstępuję do Ojca mego i Ojca waszego oraz do Boga mego i Boga waszego” (J 20,17).

Jan Paweł II mógł w zawierzeniu zwrócić się do Boga jako Pana, jako Władcy, mógł zwrócić się do Sędziego, a jednak wybrał słowo „Ojciec”. Tam bowiem, gdzie jest mowa o miłosierdziu żadne inne określenie nie oddaje tajemnicy Boga tak dobrze jak „Ojciec”.

2 Por. X. Leon-Dufour, „Ojcowie-ojciec”, *Słownik Teologii Biblijnej*, Poznań 1990, s. 623-628; G. Rafasi, *La paternité de Dieu dans la Bible*, Saint Maurice 2002; S. Hałas, *W jakim sensie Bóg jest Ojcem? O ojcostwie miłości Boga w Biblii Starego Testamentu*, Kraków 2019.

Dodając do określenia „ojciec” przymiotnik „miłosierny”, Papież znowu wychodzi z teologii, która ma najgłębsze źródło w Piśmie Świętym³. Bóg, objawiający się Mojżeszowi mówił: „Jahwe, Jahwe, Bóg miłosierny i łagodny, nieskory do gniewu, bogaty w łaskę i wierność” (Wj 34,6). Miłosierdzie Pana wielokrotnie wyśpiewywał psalmista, np. w słowach: „Miłosierny Pan i łagodny, nieskory do gniewu i bogaty w łaskę” (Ps 103,8), czy jak w litanii powtarzając w Psalmie 136 w każdym wersecie, w sumie 26 razy stwierdzenie: „bo jego łaska na wieki” (ki le-olam hasdo)⁴. O Bogu miłosiernym mówi również starotestamentalny mędrzec piszący po grecku: „Ty zaś, Boże nasz, jesteś dobry i wierny, cierpliwy i miłosierny w rządach nad wszystkim” (Mdr 15,1). W Nowym Testamencie najbardziej znane są słowa Jezusa: „Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny” (Łk 6,36). O miłosierdziu Boga pisze często w swoich listach Paweł, nazywając Boga „ojcem miłosierdzia” (por. 2 Kor 1,3), czy umieszczając na początku listu formuły: „Łaska, miłosierdzie, pokój od Boga Ojca i Chrystusa Jezusa, naszego Pana” (1 Tm 1,2; 2 Tm 1,2). Podobnie zresztą pisze św. Jan: „Łaska, miłosierdzie i pokój Boga Ojca i Jezusa Chrystusa, Syna Ojca, niech będą z nami w prawdzie i miłości!” (2 J 1,3).

Z biblijnych określeń Boga Ojca autor zawierzenia mógł wybrać inny przymiotnik: „wielki” (Ps 89,8), „wiekuisty” (Dn 13,42), „wieczny” (Iz 40,28), „sprawiedliwy” (2 Mch 1,25), czy „wszechmogący” (Rdz 17,1). Mówiąc o Bogu „Ojciec miłosierny” wprowadza nas już na początku w tajemnicę kondycji człowieka, która domaga się spotkania z tajemnicą miłosierdzia. Tam gdzie syn jest już marnotrawny, wyjść mu naprzeciw musi ojciec miłosierny.

3 Por. S. Hałas, „Bóg jako Ojciec Miłosierdzia (2 Kor 1,3). Biblijne powiązanie Bożego miłosierdzia z ojcostwem”, *Verbum Vitae* 3 (2003) s. 163-179.

4 Słowo *hesed* bywa tłumaczone zazwyczaj jako „miłosierdzie” („*misericordia*” – Wulgata) albo „miłość” („*love*” – New Revised Standard Version, „*amore*” – La Sacra Bibbia della Conferenza Episcopale Italiana, „*amour*” – Bible de Jérusalem).

Następnie tekst mówi o tym, że Bóg objawił swoją miłość w swoim Synu Jezusie. Znów jest to prawda pojawiająca się wielokrotnie na kartach biblijnych. Najbardziej znane, cytowane i przetłumaczone na największą liczbę języków świata zdanie to: „Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne. (J 3,16)⁵. W tej samej Ewangelii czytamy: „Jak Mnie umiłował Ojciec, tak i Ja was umiłowałem” (J 15,9). Ten sam Ewangelista napisze w swoim Pierwszym Liście: „W tym przejawia się miłość, że nie my umiłowaliśmy Boga, ale że On sam nas umiłował i posłał Syna swojego jako ofiarę przebłagalną za nasze grzechy” (1 J 4,10). A także: „Jeśli ktoś wyznaje, że Jezus jest Synem Bożym, to Bóg trwa w nim, a on w Bogu. Myśmy poznali i uwierzyli miłości, jaką Bóg ma ku nam. Bóg jest miłością: kto trwa w miłości, trwa w Bogu, a Bóg trwa w nim. (1 J 4,15-16). O Bogu okazującym miłość w Jezusie pisze również św. Paweł: „Bóg zaś okazuje nam swoją miłość właśnie przez to, że Chrystus umarł za nas, gdyśmy byli jeszcze grzesznikami” (Rz 5,8). Tajemnica miłości Bożej objawianej w Jezusie Chrystusie jest tak centralna, że można nawet mówić o definicji Boga zawartej w zdaniu „Bóg jest miłością” (1 J 4,16)⁶.

Żeby wezwanie było pełne, papież precyzuje, że miłość Boża, objawiona w Jezusie została wylana w Duchu Świętym, Pocieszycielu. O związku miłości z Duchem Świętym, Bogiem

5 Por. „Jan 3,16”, https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_3,16 [dostęp: 21.11.2022]; British and Foreign Bible Society (red.), *John 3:16 in 872 Languages. The Gospel in Many Tongues*, London 1965.

6 Por. J. Frey, “God is love. On the textual tradition and semantics of a core expression of the Christian notion of God”, w: r. G. Kratz – H. Spieckermann (red.), *Divine wrath and divine mercy in the world of Antiquity*, Tübingen 2008, s. 203-227.

F. Gryglewicz tak komentuje to wyrażenie, „Miłość jest atrybutem, który pozwala poznać naturę Boga i przez który Bóg objawił się światu”, *Listy katolickie*, Poznań 1959, s. 410.

Ojcem i Synem Bożym pisze św. Paweł najwyraźniej do Rzymian: „A nadzieja zawieść nie może, ponieważ miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany. Chrystus bowiem umarł za nas, jako za grzeszników, w oznaczonym czasie, gdyśmy jeszcze byli bezsilni. (Rz 5,5-6). Trynitarne ujęcie tej prawdy znajdujemy również w zdaniu: „Łaska Pana Jezusa Chrystusa, miłość Boga i dar jedności w Duchu Świętym niech będą z wami wszystkimi! (2 Kor 13,13)”. Paweł w Liście do Galatów pisze ponadto, że pierwszym owocem Ducha jest „miłość” (Ga 5,22).

Papież mógł zakończyć początek zawierzenia bez określenia Ducha Świętego słowem Pocieszyciel. To słowo jednak wydaje się być najlepszym pomostem między czasami biblijnymi a czasem teraźniejszym Kościoła. Ducha Pocieszyciela zapowiedział Jezus i to zesłany przez Niego i Ojca Duch jest tym, który będzie obrońcą, Pocieszycielem, Rzecznikiem i Dokonawcą dzieła Ojca i Syna⁷. Będzie Parakletem. Jezus mówił: „Ja zaś będę prosił Ojca, a innego Parakleta da wam, aby z wami był na zawsze” (J 14,16), „A Paraklet⁸, Duch Święty, którego Ojciec pošle w moim imieniu, On was wszystkiego nauczy i przypomni wam wszystko, co Ja wam powiedziałem” (J 14,26).

b) CZYNNOŚĆ

Po określeniu adresata zawierzenia, tekst opisuje działanie, która zdaje się być najważniejszą czynnością całego aktu: „zawieramy dziś losy świata i każdego człowieka”. W języku

7 Por. A. Jankowski, *Duch Święty Dokonawcą zbawienia. Nowy Testament o postannictwie eschatologicznym Ducha Świętego*, Kraków 2003.

8 Tak termin παράκλητος oddaje Biblia Tysiąclecia w wydaniu piątym (2000). Podobnie tłumaczenie włoskie La Sacra Bibbia della Conferenza Episcopale Italiana („il Paràclito”) czy francuska Bible de Jérusalem („le Paraclet”).

polskim „zawierzyć” znaczy „nabrać zaufania do kogoś lub czegoś” lub z „ufnością powierzyć coś jakieś osobie lub instytucji”⁹. Wybór takiego słowa jest związany z obrazem miłosierdzia Bożego, w którym „Jezu, ufam Tobie” wydaje się być streszczeniem wszystkiego, co człowiek może zrobić stojąc przed Bogiem miłosiernym wraz ze nędzą swoją i całego świata. Idea ta ma jednak również swoje źródło w Biblii. Księga Przysłów zachęca: „Powierz Panu swą sprawę, a spełnią się twoje zamiary” (Prz 16,3). Podobnie Syracyles: „Którzy boicie się Pana, zawierzcie Mu, a nie przepadnie wasza zapłata” (Syr 2,8). Najbardziej znane są zapewne słowa psalmisty „Powierz Panu swoją drogę i zaufaj Mu: On sam będzie działał (Ps 37,5). Tłumacz oddał polskim słowem „powierz” hebrajski imperatyw *gol* (od czasownika *galal*), który dosłownie znaczy „rozwijać, odstąpić, odkryć”, jak dziecko, które odstania to, co ma w rękach, jak zraniony, który pokazuje bliznę, czy chory odstaniający swoje bolesne ciało przed lekarzem¹⁰. To, co chcemy zrobić z nędzą, biedą, grzechem i tym, wszystkim, co niszczy nas, każdego człowieka i świata cały, to pokazać to Bogu i zostawić, by On się tym zajął. Ta czynność jest aktem wiary, zaufania, rozumienia, że my ludzie bez Boga sobie nie poradzimy.

Idea zaufania podkreślona jest w scenie uciszenia burzy na jeziorze (por. Mk 4,35-41). Wystraszeni uczniowie budzą Jezusa mówiąc: „Nauczycielu, nic Cię to nie obchodzi, że ginimy?” (Mk 4,38). Jezus uspokaja wicher i jezioro. Jednak zamiast wyrazić uczniom słowa zrozumienia, zwraca się do nich niejako z wyrzutem: „Czemu tak bojaźliwi jesteście? Jeszcze nie

9 Por. Słownik Języka Polskiego, PWN: <https://sjp.pwn.pl/sjp/zawierzyc;2544585.html> [dostęp 21.11.2022].

10 Por. G. Munderlein, „לגל”, G. J. Botterweck – H. Ringgren (red.), *Theological Dictionary of the Old Testament*. Vol. III, Grand Rapids 1997, s. 20-23. Idea odkrywania, odstania obecna jest w starożytnych tłumaczeniach. Septuaginta tłumaczy hebrajski termin *galal* przez ἀποκάλυψον a Wulgata revela.

macie wiary!” (Mk 4,40)¹¹. Wiara w Jezusa, zaufanie w Tego, który jest tak blisko powinna przynieść pokój nawet wtedy, kiedy wszystko wokół wydaje się prowadzić do śmierci. Problemem nie jest wichra i burza. Problemem nie są słabości uczniów, nawet jeśli są zawodowymi rybakami. Najważniejszym problemem i brakiem człowieka jest brak zaufania Bogu, który jest zawsze przy nas blisko, nawet jeśli wydaje się być tylko śpiącym elementem dramatu. Zawierzyć Bogu znaczy zrobić coś co jest najważniejsze, zaufać, że przy Nim i z Nim wszystko jest do uratowania. Kiedy słuchający Jezusa pytają: „Cóż mamy czynić, abyśmy wykonywali dzieła Boga?” (J 6,28), Jezus odpowiada „Na tym polega dzieło Boga, abyście wierzyli w Tego, którego On posłał» (J 6,29). Zawierając Bogu, dokonujemy tego, co Bóg chce od nas najbardziej¹².

c) KONKRETYZACJA POTRZEB

W trzeciej części zawierzenia mamy listę prośb, które kierujemy do Boga. Zawierzenie mogłoby się skończyć na centralnym, ale ogólnym stwierdzeniu „Tobie zawierzamy dziś losy świata i każdego człowieka.” Papież jednak decyduje się na pięć prośb, które ogarniają zasadniczo wszystkie potrzeby człowieka wymagające Bożego miłosierdzia.

„Pochyl się nad nami grzesznymi” to biblijna prośba o to, żeby Bóg nie odrzucał człowieka, nawet jeśli jest grzesznikiem.

11 Biblia Tysiąclecia (wyd. 5) tłumaczy „jakże brak wam wiary”. Jednak wyrażenie oóπw lepiej byłoby przetłumaczyć „jeszcze nie”. Takie tłumaczenie spotykamy też w innych językach współczesnych: „Have you still no faith” (New Revised Standard Version), „Habt ihr noch keinen Glauben?” (Einheitsübersetzung), “N’avez-vous pas encore de foi?” (Bible de Jérusalem), “Non avete ancora fede?” (La Sacra Bibbia della Conferenza Episcopale Italiana).

12 “The solitary “work” that God intends man to do is to have faith in Jesus”, E. Haenchen – r.W. Funk – U. Busse, *John. A Commentary on the Gospel of John*, Philadelphia 1984, s. 290.

Psalmista często prosi Boga słowami „Nakłoń ku mnie Twego ucha” (Ps 17,6; por. Ps 45,11; 54,4), zwłaszcza kiedy potrzebuje ocalenia (por. Ps 71,2; 86,1). I psalmista daje również świadectwo, że Bóg nie był głuchy na takie wołanie: „Złożyłem w Panu całą nadzieję; On pochylił się nade mną i wysłuchał mego wołania” (Ps 40,1). Podobnie pisze o tym autor Księgi Daniela: „Nakłoń, mój Boże, swego ucha i wysłuchaj! Otwórz swe oczy i zobacz nasze spustoszenie i miasto, nad którym wzywano Twego imienia. Albowiem zanosimy modlitwy do Ciebie, opierając się nie na naszej sprawiedliwości, ale ufni w Twoje wielkie miłosierdzie.” (Dn 9,18).

„Ulecz naszą słabość” to wyznanie z jednej strony, że jesteśmy słabi, z drugiej, że Bóg jest tym, który może nas uleczyć. W Ewangelii Mateusza czytamy o Jezusie: „I obchodził Jezus całą Galileę, nauczając w tamtejszych synagogach, głosząc Ewangelię o królestwie i lecząc wszelkie choroby i wszelkie słabości wśród ludu” (Mt 4,23; por. Mt 9,35).

„Przezwyćież wszelkie zło” jest prośbą o to, by zapowiedziane zwycięstwo Boga nad złem nastąpiło już teraz. Biblia mówi z jednej strony o tym, że to człowiek ma walczyć i zwyciężać („Nie daj się zwyciężyć złu, ale zło dobrem zwyciężaj” – Rz 12,21; „Piszę do was, młodzi, że zwyciężyliście Złego” – 1 J 2,13), z drugiej strony tym, który zwycięża grzech, szatana i śmierć jest Jezus („To wam powiedziałem, abyście pokój we Mnie mieli. Na świecie doznacie ucisku, ale odwagi! Ja zwyciężyłem świat¹³” – J 16,33; „Trzeba bowiem, ażeby królował, aż położy wszystkich nieprzyjaciół pod swoje stopy. Jako ostatni wróg zostanie pokonana śmierć” – 1 Kor 15,25-26; „aby przez śmierć pokona tego, który dzierżył władzę nad śmiercią, to jest diabła” – Hbr 2,14; „I mówi do mnie jeden ze Starców: «Przestań pła-

13 Świat oznacza tu siły przeciwne Bogu, które będą prześladować uczniów, por. S. Mędała, *Ewangelia według św. Jana. Cz. II. Rozdziały 13-21*, Częstochowa 2009, s. 140

kać! Oto zwyciężył Lew z pokolenia Judy, Odrośl Dawida, tak że otworzy księgę i siedem jej pieczęci“ – Ap 5,5; Ci będą walczyć z Barankiem, a Baranek zwycięży ich, bo Panem jest panów i Królem królów” – Ap 17,14).

Prośba „Pozwól wszystkim mieszkańcom ziemi doświadczyć Twojego miłosierdzia” nawiązuje do biblijnej prawdy o Bogu, który pragnie zbawienia wszystkich ludzi. Jezus mówi do uczniów: „Idźcie na cały świat i głosście Ewangelię wszelkiemu stworzeniu! Kto uwierzy i przyjmie chrzest, będzie zbawiony; a kto nie uwierzy, będzie potępiony.” (Mk 16,15-16). Paweł pisze do Tytusa o Bogu, który „pragnie, by wszyscy ludzie zostali zbawieni i doszli do poznania prawdy.” (1 Tm 2,4)

Ostatni element prośby, „aby w Tobie, trójjedyny Boże, zawsze odnajdywali źródło nadziei” jest prośbą o nadzieję i wyrazem wiary, że źródłem nadziei jest Bóg Ojciec, Syn i Ducha Święty. Bóg w Biblii nazwany jest „dawcą nadziei” (Rz 15,13). „Nasza nadzieja” to określenie Jezusa z Listu do Tymoteusza (1 Tm 1,1). Do Rzymian Paweł pisze, że „w nadziei już jesteśmy zbawieni” (Rz 8,24) i że „nadzieja zawieść nie może, ponieważ miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany” (Rz 5,5). Podobnie Piotr mówi o Bogu, który „w swoim wielkim miłosierdziu przez powstanie z martwych Jezusa Chrystusa na nowo zrodził nas do żywej nadziei” (1 Pt 1,3).

Podane wyżej cytaty biblijne dotyczące każdej z pięciu prośb zawierzenia są tylko przykładami na to, że tekst zawierzenia również w tej części jest mocno zakorzeniony i to zakorzeniony w fundamentalne prawdy naszej wiary.

Również zakończenie aktu słowami „Ojcze przedwieczny, dla bolesnej męki i zmartwychwstania Twojego Syna, miej miłosierdzie dla nas i całego świata!” jest nie tylko nawiązaniem do modlitwy św. s. Faustyny, ale jednocześnie modlitwą złożoną z natchnionych biblijnych określeń i wydarzeń. „Przedwieczny” to określenie Boga znajdujące się w Księdze Daniela (por. Dn 7,9).

O bolesnej męce i zmartwychwstaniu czytamy w każdej Ewangelii (por. Mt 26-28; Mk 14-16; Łk 22-24; J 18-20). Wyrażenie „dla miłosierdzia dla nas i całego świata” ma swoje źródło w słowach św. Jana: „On bowiem jest ofiarą przebłagalną za nasze grzechy, i nie tylko za nasze, lecz również za grzechy całego świata” (1 J 2,2). Dyskusyjnym jedynie może wydawać się niejako dodanie do słów św. s. Faustyny idei zmartwychwstania, jednak wydarzenie zbawcze dokonało się nie tylko na krzyżu, ale również w zmartwychwstaniu. Tak jak nie mówimy o exodusie Izraela koncentrując się tylko na śmierci pierworodnych w Egipcie, ale również wspominamy przejście suchą nogą przez Morze Czerwone, tak podobnie dziełem odkupieńczym Jezusa. Rozumienie dzieła odkupienia jako śmierci i zmartwychwstania znajdujemy głównie u św. Pawła: „On [Jezus] to został wydany za nasze grzechy i wskrzeszony z martwych dla naszego usprawiedliwienia. (Rz 4,25); „Po to bowiem Chrystus umarł i powrócił do życia, by zapanować tak nad umarłymi, jak nad żywymi” (Rz 14,9), „A właśnie za wszystkich umarł Chrystus po to, aby ci, co żyją, już nie żyli dla siebie, lecz dla Tego, który za nich umarł i zmartwychwstał” (2 Kor 5,15); „Jeśli bowiem wierzymy, że Jezus istotnie umarł i zmartwychwstał, to również tych, którzy umarli w Jezusie, Bóg wyprowadzi wraz z Nim” (1 Tes 4,14). O tym, że zmartwychwstanie jest kluczowe dla dzieła zbawczego wspominał też Paweł na Aeropagu, mówiąc o „uwierzytelnieniu [Jezusa] wobec wszystkich przez wskrzeszenie Go z martwych (Dz 17,31). Podobnie tłumaczy Paweł Koryntianom: „A jeżeli Chrystus nie zmartwychwstał, daremna jest wasza wiara i aż dotąd pozostajecie w waszych grzechach. (1 Kor 15,17). Łączenie zmartwychwstania ze śmiercią jest biblijnym całościowym spojrzeniem dzieło odkupieńcze Jezusa¹⁴.

14 Por. S. Lyonnet, „Redemption Through Death and Resurrection”, *Worship* 35 (1961) 281-287, r.B. Gaffin, „Redemption and Resurrection. An Exercise in Biblical-Systematic Theology, *Themelios* 27 (2002) 16-31.

Podsumowując całość tekstu zawierzenia z punktu widzenia źródeł dochodzimy do następujących wniosków: tekst ma swoje źródło w Piśmie Świętym, czyli w objawionym słowie Boga. Czerpie z natchnionych ksiąg w sposób obfity, wybierając te pojęcia i prawdy, które są centralnymi tematami naszej wiary: Bóg, objawienie w Jezusa, miłość w Duchu Świętym, grzech, zawierzenie, zbawienie, miłosierdzie. Używając terminu „trójjedyny” wprowadza nas jednocześnie w dziedzictwo Kościoła, który słowami Jana Pawła II wyraził się o miłosierdziu w następujący sposób: „Jeśli niektórzy teologowie twierdzą, że miłosierdzie jest największym wśród przymiotów i doskonałości samego Boga, to Biblia, Tradycja i całe życie z wiary Ludu Bożego, dostarcza z pewnością swoistego pokrycia dla tego twierdzenia”¹⁵.

NIEDOCENIONE MOMENTY AKTU ZAWIERZENIA ŚWIATA BOŻEMU MIŁOSIERDZIU

O ile analiza biblijnych źródeł aktu zawierzenia jest zadaniem zasadniczo obiektywnym i dającym się zweryfikować, o tyle teza, że akt ten nie został wystarczająco doceniony jest próbą ujęcia problemów współczesnego świata i Kościoła z punktu widzenia bardziej subiektywnego. Chodzi o pięć zjawisk, które są znakiem tego, że zarówno samo zawierzenie jak i jego treść pozostaje daleka od realizacji.

Po pierwsze, centralną czynnością aktu było zawierzenie, odkrycie Bogu swoich i całego świata ran. W ostatnich dwudziestu latach świat odkrył się bardzo, zwłaszcza przez Internet i media społecznościowe jak Facebook, Instagram, Snapchat,

¹⁵ *Dives in Misericordia*, pkt 13.

TikTok, Whatsapp. Dostęp do obrazów i słów nędzy ludzkiej i biedy jest namacalny jak nigdy dotąd. Jednocześnie to nie jest odkrywanie człowieka przed Bogiem, tylko przed drugim człowiekiem. Samo w sobie to nie musi być naganne, ale jest różnica czy pacjent pokazuje rany drugiemu pacjentowi czy samemu lekarzowi. O ile nędzy i biedy ludzkiej widzimy może więcej, tym mniej chcemy ją pokazywać Bogu. A przecież Jan Paweł II mówił już w 1979 r. „Człowieka bowiem nie można do końca zrozumieć bez Chrystusa”¹⁶.

Po drugie, akt zawierzenia zwraca się do Boga jako Ojca miłosiernego. Bóg coraz bardziej jawi się światu, jako ktoś kto jest za daleko od nas, ktoś, kogo obecność jest nie do udowodnienia, ktoś kto nie może być jedynym Bogiem jednej religii. Coraz więcej ludzi przestaje wierzyć w Boga a tym bardziej przestaje wierzyć, że ta tajemnicza istota, która miałaby stworzyć świat, miałaby być naszym ojcem. Coraz częściej powtarza się zarzut, że jeśli Bóg byłby naprawdę ojcem, nie pozwoliłby na takie krzywdy, jakie się zdarzają jego tak zwanym dzieciom¹⁷. Nawet my sami chrześcijanie coraz mniej wierzymy w słowa Jezusa: „Ja jestem drogą i prawdą, i życiem. Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej jak tylko przeze Mnie” (J 14,6). Tak jakbyśmy się wstydzili, że usłyszysz to przypadkiem ktoś, kto nie podziela naszej wiary i zrobi mu się przykro.

Po trzecie, nie ma miłosierdzia bez nędzy, bez świadomości ciężaru grzechu. Dzisiaj słowo: „grzech” wydaje się mieć mniejszy ciężar niż „przestępstwo” i coraz bardziej ludzie nie rozumieją Jezusa, kiedy mówi do człowieka, którego uzdrowił

16 Por. słowa Gerharda von Rada: „Nur vor Gott und mit Gott ist der Mensch Mensch, und wo er diesen Bezug verloren hat, wird er sofort unweigerlich zum Unmenschen”, w: G. von Rad – O. H. Steck (red.), *Gottes Wirken in Israel. Vorträge zum Alten Testament*, Neukirchen-Vluyn 1974, s. 142.

17 Por. Z. Braiterman, *(God) After Auschwitz: Tradition and Change in Post-Holocaust Jewish Thought*, Princeton 1999; H. Jonas, *Idea Boga po Auschwitz*, Kraków 2003.

cierpiącego na chorobę 38 lat: „Nie grzesz już więcej, aby ci się coś gorszego nie przydarzyło” (J 5,14)¹⁸. Nie mielibyśmy odwagi powtórzyć słów Jezusa komuś choremu na raka. Taka samo nie rozumiemy słów Jezusa, które wypowiedział na wieść o zbrodni Piłata. Zamiast współczuć po naszymu, Jezus powiedział: „Jeśli się nie nawrócicie, wszyscy podobnie zginiecie” (Łk 13,3). Nawet w potocznym języku mówimy, że najważniejsze jest zdrowie, a nie że najważniejsza jest świętość. A przecież zdrowi mogą zostać potępieni. Święci potępieni nie zostaną nigdy. Celem Jezusa pomimo licznych uzdrowień nie było leczenie z chorób fizycznych. Jezus przyszedł, żeby zgładzić grzechy świata. Stąd Jan Chrzciciel o Nim powie: „Oto Baranek Boży, który gładzi grzech świata.” (J 1,29). Stąd powtarzamy w czasie każdej Eucharystii: „To jest moja Krew Przymierza, która za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów” (Mt 26,28). Im mniej wierzymy w ciężar grzech, tym rzadziej szukamy miłosierdzia.

Po czwarte, zawierzenie mówi o prawdach duchowych, a my stajemy się coraz bardziej uzależnieni od materii. Żyje nam się zasadniczo lepiej niż 20 lat temu, ale czy nie więcej myślimy o pieniądzach, zakupach, ubraniu, jedzeniu i piciu, gadżetach, prezentach czy nawet podróżach, tak jakbyśmy zachłystnęli się materią i nie potrafili się od niej oderwać? Miliony ludzi przysassanych do komórek i laptopów, żyjących światem Internetu, miotających się między radością z tego, co już mam i emocjonalnym przygnębieniem z powodu tego, na co jeszcze mnie nie stać, może mieć trudność w zobaczeniu tego, że jest jeszcze inny świat. Stajemy się coraz bardziej inteligentnymi zwierzętami niż mądrymi cielesno-duchowymi istotami. Ciągnie nas coraz bardziej w stronę zwierząt niż aniołów.

18 Zazwyczaj egzegeeci próbują tłumaczyć w tym wersecie związek (lub brak) choroby z grzechem, por. E. Haenchen – r.W. Funk – U. Busse, *John. A Commentary on the Gospel of John*, Philadelphia 1984, s. 247; r.E. Brown, *The Gospel According to John (I-XII)*, London 2008, s. 208.

Po piąte, akt zawierzenia zakłada, że człowiek potrafi przyznać się do błędu, uznać swoją winę, stąd mówi do Boga „Pochyl się nad nami grzesznymi”, czy „Ulecz naszą słabość”. Tylko człowiek świadomy swego grzechu, będzie prosił Boga o miłosierdzie. Problem polega jednak na tym, że coraz trudniej spotkać ludzi, którzy przyznają się do winy. Coraz większa pretensjonalność, także młodego pokolenia, szukanie winowajców w rodzicach czy szeroko pojętych genach, przesuwanie wieku odpowiedzialności za grzechy na lata młodości a nawet dorosłe, ciągłe powtarzanie, że to inni są gorsi, że to inni wszystkiemu winni skutecznie blokuje proces uzdrowienia człowieka. Nie da się uleczyć pacjenta, kiedy do szpitala przysyła ciągle swoich substytutów. Nie da się nałożyć szaty marnotrawnemu synowi, jeśli przed domem pojawia się jego postaniec.

Zapewne można by znaleźć jeszcze więcej przyczyn niedoceniania aktu zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu. Te wydają się jednak najbardziej zasadnicze. Słowa wypowiedziane 20 lat temu przez Jana Pawła II w Łagiewnikach to najlepsze lekarstwo na najgroźniejsze choroby ludzkości. Ale nawet najlepsze lekarstwo nam nie pomoże, jeśli nie uwierzymy w medycynę, nie zaufamy lekarzowi, jeśli nie uznamy, że chorzy jesteśmy przede wszystkim my i że już najwyższy czas, żeby się przejść stanem własnej duszy.

3 AKT ZAWIERZENIA ŚWIATA BOŻEMU MIŁOSIERDZIU – KONTEKST TEOLOGICZNY, EKLEZJALNY I SPOŁECZNY

Bezskutecznie szukałem w *Dzienniczku* siostry Faustyny bezpośredniego wezwania Jezusa do zawierzenia świata miłosierdziu Bożemu, takiego jak w odniesieniu do święta Miłosierdzia czy odmawiania Koronki. Dostępne źródła i opracowania nie wspominają również o jakichś apelach czy choćby oczekiwaniach czcicieli Miłosierdzia na takie zawierzenie. Można zatem wnioskować, że ten akt, którego Jan Paweł II dokonał podczas konsekracji bazyliki tu, w Łagiewnikach, 17 sierpnia 2002 roku, był jego osobistą inicjatywą, płynącą z własnego mistycznego przeżywania tajemnicy miłosierdzia Bożego w perspektywie współczesnych dziejów człowieka, Kościoła i świata.

Pomyślałem, że może warto wrócić do okoliczności tego wydarzenia, aby przynajmniej w jakiejś mierze uchwycić zamysł, jaki przyświecał Janowi Pawłowi II, gdy dokonywał tego zawierzenia.

KONTEKST TEOLOGICZNY

Zacznijmy od teologii miłosierdzia w nauczaniu św. Jana Pawła II. Żeby dać pełny obraz jego przepowiadania i świadec-

stwa o miłosierdziu Bożym, należałoby prześledzić wszystkie lata jego pontyfikatu i dokonać syntezy słów i gestów. Oczywiście nie jest to możliwe w tak krótkim wystąpieniu, dlatego skoncentruję się tylko na trzech wydarzeniach, które niejako zbierają główne wątki papieskiej wizji teologii i kultu miłosierdzia. Są to: publikacja encykliki *Dives in misericordia*, ogłoszenie Święta Miłosierdzia Bożego i sam akt zawierzenia świata.

a) ENCYKLIKA *DIVES IN MISERICORDIA*

W encyklice *Dives in misericordia* Jan Paweł II prowadzi swoją refleksję nad tajemnicą miłosierdzia w dwóch kierunkach: zstępującym (Bóg zwracający się ku człowiekowi) i wstępującym (człowiek zwracający się ku Bogu).

W refleksji zstępującej Jan Paweł II wychodzi od biblijnej syntezy objawienia Boga jako miłosiernego Ojca. Już w pierwszych zdaniach Encykliki pisze: „«Bogaty w miłosierdziu swoim Bóg» (por. *Ef* 2, 4) jest Tym, którego objawił nam Jezus Chrystus jako Ojca. Objawił nam Go zaś i ukazał w sobie – Jego Synu (por. *J* 1, 18; *Hbr* 1, 1 n.)”¹.

Jak widzimy, od samego początku Papież, nie odnosząc się bezpośrednio do dawnego sporu na temat możliwości od dawania czci jednemu, wybranemu przymiotowi Boga, daje klucz do jego rozwiązania. Miłosierdzie według Jana Pawła II to nie tylko abstrakcyjny przymiot. Ono ma oblicze. Papież pisze: „potrzeba tych przełomowych i trudnych czasów przemawia za tym, aby w tym samym Chrystusie odsłonić raz jeszcze oblicze Ojca, który jest «Ojcem miłosierdzia oraz Bogiem wszelkiej pociechy» (por. *2Kor* 1, 3)”². Dlatego Jan Paweł II nie mówi tylko o „objawieniu” miłosierdzia, ale – zaraz w drugim paragrafie – o „wcieleniu” miłosierdzia.

¹ *Dives in misericordia*, 1.

² *Tamże*.

Dopiero po tym wprowadzeniu, Papież przeprowadza analizę pojęcia „miłosierdzie” w Starym Testamencie i w przypowieści o synu marnotrawnym, aby następnie przejść do Misterium Paschalnego jako źródła miłosierdzia. „Chrystus chciał objawić, że miarą wyznaczoną zła, którego sprawcą i ofiarą jest człowiek, jest ostatecznie miłosierdzie Boże. (...) Bóg zawsze potrafi wyprowadzić dobro ze zła, Bóg chce, żeby wszyscy byli zbawieni i mogli dojść do poznania prawdy (por. 1 Tm 2, 4) – Bóg jest Miłością (por. J 4, 8). Chrystus ukrzyżowany i zmartwychwstały, tak jak ukazał się siostrze Faustynie, jest szczególnym objawieniem tej prawdy”³. W tej perspektywie Papież przypomina, że jak w tajemnicy zmartwychwstania życie jest potężniejsze niż śmierć, tak miłosierna miłość Boga jest potężniejsza niż grzech. Nie oznacza to jednak, że człowiek może zanegować grzech, nie przejmować się swoimi winami, pokładając ufność w miłosierdziu. Przeciwnie, śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa są wezwaniem do nawrócenia, które jest „najbardziej konkretnym wyrazem działania miłości i obecności miłosierdzia w ludzkim świecie. Właściwym i pełnym znaczeniem miłosierdzia nie jest samo choćby najbardziej przenikliwe i najbardziej współczujące spojrzenie na zło moralne, fizyczne czy materialne. W swoim właściwym i pełnym kształcie miłosierdzie objawia się jako dowartościowywanie, jako podnoszenie w górę, jako *wydobywanie dobra spod wszelkich nawarstwień zła*, które jest w świecie i w człowieku. W takim znaczeniu miłosierdzie stanowi podstawową treść orędzia mesjańskiego Chrystusa oraz siłę konstytutywną Jego posłannictwa. Tak też rozumieli i tak urzeczywistniali miłosierdzie wszyscy Jego uczniowie i naśladowcy”⁴.

Stąd bierze początek droga wstępująca rozumienia miłosierdzia. Jan Paweł II przypomina, że miłosierdzie Boże jest

3 Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Znak, Kraków 2005, s. 61.

4 *Dives in misericordia*, 6.

obecne w tajemnicy i misji Kościoła, który wyznaje, głosi i stara się je wprowadzać w życie kolejnych pokoleń. Kościół uczy, że „*owa miłosierna miłość* oznacza także serdeczną *tkliwość i czułość*, która tak wyraziście przemawia do nas ze słów przypowieści o synu marnotrawnym (por. Łk 15, 11-32), a szczególnie o owcy czy o drachmie zagubionej (por. Łk 15, 1-10). I dlatego też owa miłość miłosierna jest szczególnie nieodzowna w stosunkach pomiędzy najbliższymi, pomiędzy małżonkami, pomiędzy rodzicami i dziećmi, pomiędzy przyjaciółmi, jest nieodzowna w wychowaniu i duszpasterstwie”⁵. Równocześnie, w wymiarze społecznym, wspólnotowym, ta miłość stanowi fundament każdego wysiłku mającego na celu budowanie świata „bardziej ludzkiego” i „misję Kościoła w świecie współczesnym upatruje właśnie w realizacji tego zadania. Ów ludzki świat nie może stawać się bardziej ludzkim, jeśli nie wprowadzimy w wieloraki zakres stosunków międzyludzkich, a także stosunków społecznych, wraz ze sprawiedliwością, owej «miłości miłosiernej», która stanowi mesjańskie orędzie Ewangelii”⁶.

b) ŚWIĘTO MIŁOSIERDZIA BOŻEGO

Papież kończy swoją Encyklikę dwoma znaczącymi tytułami: „Modlitwa Kościoła naszych czasów” i „Kościół odwołuje się do miłosierdzia Bożego”. Zamyka swoje rozważanie apelem: „Trzeba, ażeby wszystko to, co zostało powiedziane w tym dokumencie na temat miłosierdzia, zamieniło się i *zamieniało się stale w żarliwą modlitwę*: w wołanie o miłosierdzie na miarę potrzeb i zagrożeń człowieka w świecie współczesnym. To wołanie niech będzie *wypełnione całą tą prawdą o miłosierdziu*, jaka znalazła tak bogaty wyraz w Piśmie Świętym, Tradycji i au-

⁵ Tamże, 14.

⁶ Tamże.

tentycznym życiu z wiary tylu pokoleń Ludu Bożego”⁷. Jan Paweł II nie odnosi się tu do konkretnych form kultu, które w minionych latach tyle sprawiały trudności. Przypomina jednak kryteria do rozeznania ich słuszności: zgodność z Pismem Świętym, Tradycją i życiem wiary Ludu Bożego.

Najbardziej znaczące dla kultu miłosierdzia Bożego jest wprowadzenie do kalendarza liturgicznego Kościoła, zgodnie z zaleceniem samego Chrystusa przekazanym siostrze Faustynie, święta Bożego Miłosierdzia. Jan Paweł II, dokonując tego aktu podczas kanonizacji siostry Faustyny, 30 kwietnia 2000 roku, mówił: „Konieczne jest, aby ludzkość, podobnie jak niegdyś apostołowie, przyjęła dziś w wieczniku dziejów Chrystusa zmartwychwstałego, który pokazuje rany po ukrzyżowaniu i powtarza: Pokój wam! Trzeba, aby ludzkość pozwoliła się ogarnąć i przeniknąć Duchowi Świętemu, którego daje jej zmartwychwstały Chrystus. To Duch leczy rany serca, obala mury odgradzające nas od Boga i od siebie nawzajem, pozwala znów cieszyć się miłością Ojca i zarazem braterską jednością”⁸.

Trzeba pamiętać, że „każde święto jako wspomnienie i urzeczywistnienie działania Chrystusa jest znakiem miłości Boga, dokonuje zbawienia człowieka (...). Każde święto chrześcijańskie związane jest z życiem, pozostaje w służbie człowieka, buduje specjalną przestrzeń życiową, chociaż jest sprawowaniem misterium Chrystusa zasiadającego po prawicy Ojca”⁹. Zatem święto jest najpełniejszym wyrazem wszelkiego kultu, także kultu miłosierdzia Bożego. Pobożność, która do tej pory miała charakter prywatny, została włączona do chrześcijańskiej tradycji liturgicznej. Zatem święto Miłosierdzia Bożego pozostaje szczytowym przejawem jego czci.

7 *Tamże*, 15.

8 *Homilia*, 30 kwietnia 2000, 3.

9 B. NADOLSKI, *Liturgika II. Liturgia i czas*, Poznań 1990, ss. 14-15.

c) ZAWIERZENIE ŚWIATA MIŁOSIERDZIU
BOŻEMU (17 SIERPNIA 2002 R.)

Jaka zatem jest teologia samego zawierzenia i jego znaczenie? Zatrzymajmy się na moment nad jego treścią.

“Boże, Ojcze miłosierny,
który objawiłeś swoją miłość
w Twoim Synu Jezusie Chrystusie,
i wylałeś ją na nas w Duchu Świętym, Pocieszycielu,
Tobie zawierzamy dziś losy świata i każdego człowieka.
Pochyl się nad nami grzesznymi,
ulecz naszą słabość,
przewycięż wszelkie zło,
pozwól wszystkim mieszkańcom ziemi
doświadczyć Twojego miłosierdzia,
aby w Tobie, trójjedyny Boże,
zawsze odnajdywali źródło nadziei.
Ojcze przedwieczny,
dla bolesnej męki
i zmartwychwstania Twojego Syna,
miej miłosierdzie dla nas i całego świata!
Amen”.

Jest to bardzo krótka modlitwa o charakterze trynitarnym. Papież wychodzi od teologicznego fundamentu miłosierdzia, które jest miłością Ojca, objawioną w Synu, udzieloną nam w Duchu Świętym. Bogu, który jest Miłością, zawiera „losy świata i każdego człowieka”. Czyni to odwołując się do misterium Paschalnego Chrystusa, które jest najwyższym aktem Bożego miłosierdzia. Ojciec Święty zastosował w swojej modlitwie słowa z *Koronki*: „Dla Jego bolesnej męki...”, ale dodał: „i zmartwychwstania...” Chciał, aby dokładnie wybrzmiał ten paschalny wymiar miłosierdzia. Odkupienie, dzieło miłosierdzia trójjedyny-

nego Boga, dokonało się przez mękę i śmierć Chrystusa, ale wypełniło się i stało skuteczne w Jego zmartwychwstaniu.

Warto na marginesie zwrócić uwagę, że nie jest to akt „oddania”, ale akt „zawierzenia”. Akt oddania Bogu jest możliwy tylko w przypadku człowieka wierzącego i musi być dokonany na mocy jego wolnej, osobistej decyzji. Tymczasem, w duchu miłości i w oparciu o własną wiarę, a jeszcze bardziej o wiarę wspólnoty Kościoła, można zawierzyć Bogu każdego człowieka – nawet niewierzącego i tego, który nie może albo nie chce oddać siebie. W 1966 roku Karol Wojtyła tak to tłumaczył w odniesieniu do Aktu oddania Maryi: „Ci, którzy otaczają Prymasa i Biskupów w chwili wypowiedania słów na Jasnej Górze w dniu 3 maja, w jakiś sposób uczestniczą w podmiotowości Aktu oddania – niemniej oni go nie dokonują. Raczej tylko przyjmują go jako fakt, może jako dar, a może jako zadanie. Prymas i Biskupi nie podstawiają siebie na miejsce całego narodu. Stwierdzają tylko, że przedstawiciele tego narodu są z nimi, otaczają ich w momencie Aktu oddania. W przedmiotowej treści tego Aktu uczestniczą, czy też będą uczestniczyć – oni, a także przyszłe pokolenia – w miarę jak uczynią go swoim, w miarę osobistej, a także społecznej świadomości oraz gotowości”¹⁰. Wydaje się zatem, że Jan Paweł II świadomie używa określenia „zawierzenie” w tej modlitwie. Poleca bowiem Bogu cały świat i wszystkich ludzi, bez wyjątku. Dla wszystkich prosi o dar miłosierdzia, o uwolnienie od zła i o nadzieję.

KONTEKST EKLEZJALNY

Ojciec Święty od początku swego pontyfikatu przygotowywał Kościół i świat na wejście w nowe tysiąclecie. Już w pierwszej encyklice *Redemptor hominis* z 1979 r. mówi o schyłku tysiącle-

10 *Matka Odkupiciela Matką Kościoła: dokumenty*, Wydawnictwo Księży Marianów, Warszawa 1990, s. 33).

cia jako o swoistym „nowym adwencie”¹¹ zarówno dla Kościoła, jak i dla całej ludzkości. Ten okres postrzega jako czas wielkiego postępu, a równocześnie wielorakiego zagrożenia człowieka¹². W encyklice *Dives in misericordia*, mówiąc o „powszechnym oczekiwaniu nowego adwentu przed nadejściem trzeciego tysiąclecia”¹³, zauważa, że wiąże się ono z rosnącym poczuciem zagrożenia: „Człowiek słusznie się lęka, że może paść ofiarą nacisku, który pozbawi go wewnętrznej wolności, możliwości wypowiedzania prawdy, o jakiej jest przekonany, wiary, którą wyznaje, możliwości słuchania głosu sumienia, który wskazuje prawą drogę jego postępowaniu”¹⁴.

To tylko dwa przykłady troski Jana Pawła II o kondycję człowieka, Kościoła i świata u schyłku tysiąclecia. Przejawia się ona we wszystkich dokumentach, aż do Listu apostołskiego *Tertio millennio adveniente*, w którym Ojciec Święty wzywa Kościół do rachunku sumienia, wymieniając takie niepokojące zjawiska, jak: obojętność religijna, powszechna utrata poczucia transcendentnego sensu ludzkiej egzystencji oraz zagubienie na polu etyki, obejmujące nawet tak fundamentalne wartości, jak szacunek dla życia i dla rodziny, niepewność, która obejmuje życie moralne, modlitwę, a nawet teologalną poprawność wiary¹⁵.

Na początku nowego tysiąclecia, odwołując się do doświadczenia radości Wielkiego Jubileuszu, w Liście apostołskim *Novo millennio ineunte*, Ojciec Święty pisał: „Doświadczenie roku jubileuszowego (...) pozwoliło nam niejako dotykać ręką miłosiernej obecności Boga, od którego pochodzi «każde dobro, jakie otrzymujemy, i wszelki dar doskonały» (Jk 1, 17)”¹⁶.

11 *Redemptor hominis*, 1.

12 Por. *tamże*, 16.

13 *Dives in misericordia*, 4.

14 *Tamże*, 11.

15 Por. *Tertio millennio adveniente*, 36.

16 *Novo millennio ineunte*, 4.

I zwracał się do Kościoła z apelem: „*Duc in altum!* Dzisiaj te słowa skierowane zostają do nas i wzywają nas, byśmy z wdzięcznością wspominali przeszłość, całym sercem przeżywali teraźniejszość i ufnie otwierali się na przyszłość: «Jezus Chrystus wczoraj i dziś, ten sam także na wieki» (Hbr 13, 8)”¹⁷.

Potrzeba było znaku – proroczego gestu – który wskazałby na źródło nadziei i mocy, obudził nowy entuzjazm wiary. Wydaje się, że akt zawierzenia Bożemu miłosierdziu był właśnie takim znakiem dla Kościoła. Jan Paweł II zdaje się to potwierdzać w słowach, które poprzedziły ten akt: „chcemy wyznać, że nie ma dla człowieka innego źródła nadziei, jak miłosierdzie Boga. Pragniemy z wiarą powtarzać: *Jezu, ufam Tobie!* To wyznanie, w którym wyraża się ufność we wszechmocną miłość Boga, jest szczególnie potrzebne w naszych czasach, w których człowiek doznaje zagubienia w obliczu wielorakich przejawów zła. Trzeba, aby wołanie o Boże miłosierdzie płynęło z głębi ludzkich serc, pełnych cierpienia, niepokoju i zwątpienia, poszukujących niezawodnego źródła nadziei. Dlatego przychodzimy dziś tu, do łagiewnickiego sanktuarium, aby na nowo odkrywać w Chrystusie oblicze Ojca, który jest «Ojcem miłosierdzia oraz Bogiem wszelkiej pociechy» (por. 2 Kor 1, 3)”¹⁸.

KONTEKST SPOŁECZNY

Jan Paweł II odczytywał łagiewnickie przesłanie o Bożym miłosierdziu w kontekście dziejów. W książce *Pamięć i tożsamość* tak uzasadniał wydanie encykliki *Dives in misericordia*: „Objawienia siostry Faustyny, skoncentrowane na tajemnicy Bożego miłosierdzia, odnoszą się do czasu przed II wojną światową. To jest właśnie ten czas, w którym powstawały i rozwijały

¹⁷ *Tamże*, 1.

¹⁸ *Homilia*, 17 sierpnia.2002, 1.

się owe ideologie zła, jakimi był nazizm i komunizm. Siostra Faustyna stała się rzeczniczką przestania, iż jedyną prawdą zdolną zrównoważyć zło tych ideologii jest ta, że Bóg jest Miłosierdziem – prawda o Chrystusie miłosiernym. I dlatego powołany na Stolicę Piotrową, czułem szczególną potrzebę przekazania tych rodzimych doświadczeń, które z pewnością należą do skarbcza Kościoła powszechnego”¹⁹.

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że Papież wychodzi wprawdzie od okoliczności historycznych, jakie towarzyszyły objawieniom siostry Faustyny, ale wyraźnie kładzie nacisk na ich ponadczasową wymowę teologiczną. Tak też trzeba odczytywać akt zawierzenia świata. Starsi pamiętają, że lata poprzedzające rok 2000 były naznaczone niepokojem i konfliktami na Bałkanach, w Afryce, na Bliskim Wschodzie i w innych regionach świata, a zaraz po przekroczeniu progu nowego tysiąclecia mieliśmy atak terrorystyczny na World Trade Center 11 września 2001, i eskalację napięć międzynarodowych.

Zapewne wszystkie te okoliczności Jan Paweł II miał w pamięci, gdy w homilii poprzedzającej zawierzenie mówił: „Jak bardzo dzisiejszy świat potrzebuje Bożego miłosierdzia! Na wszystkich kontynentach z głębin ludzkiego cierpienia zdaje się wznosić wołanie o miłosierdzie. Tam, gdzie panuje nienawiść i chęć odwetu, gdzie wojna przynosi ból i śmierć niewinnych, potrzeba łaski miłosierdzia, które koi ludzkie umysły i serca, i rodzi pokój”²⁰. Niemniej, nie odnosił się bezpośrednio do żadnego konkretnego wydarzenia, konfliktu czy zagrożenia. To nie był akt polityczny ani manifest dyplomatyczny, mający nakłonić odpowiedzialnych za losy świata do troski o pokój. Ojciec Święty wyraźnie nadawał mu sens teologiczny i duchowy, gdy deklarował: „Czynię to z gorącym pragnieniem, aby orędzie o miłosiernej miłości Boga, które tu zostało ogłoszone przez

19 Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Znak, Kraków 2005, s. 13-14.

20 *Homilia*, 17 sierpnia 2002, 5.

pośrednictwo św. Faustyny, dotarło do wszystkich mieszkańców ziemi i napęłniało ich serca nadzieją”²¹.

Zatem był to prorocki akt skierowany do wszystkich mieszkańców świata, apostolskie przesłanie nadziei zakorzenione w ewangelizacyjnej misji Kościoła na przełomie tysiącleci.

21 *Tamże.*

4 AKT ZAWIERZENIA W PERSPEKTYWIE KULTU BOŻEGO MIŁOSIERDZIA I CHRZEŚCIJAŃSKIEJ DUCHOWOŚCI

Przeglądając relacje prasowe z drugiego dnia ósmej pielgrzymi Jana Pawła II do Polski można odnieść wrażenie, że papież zaskoczył dziennikarzy zawierzeniem świata Bożemu miłosierdziu, którego dokonał w sanktuarium w Łagiewnikach 17 sierpnia 2002 r. Być może nie mieli do dyspozycji odpowiednich materiałów, by odczytać jego genezę i znaczenie. Niektóre polskie gazety odnotowały akt jako modlitwę służącą propagowaniu kultu Bożego miłosierdzia lub też jako wyraz troski papieża o losy ludzkości¹. Nie znajdujemy też wyjaśnienia, czym był akt zawierzenia we włoskiej wersji dziennika „L'Osservatore Romano”. W pol-

1 Por. „Dziennik Polski”, z 18.08.2002 r., z głównym tytułem: „Jan Paweł II powierzył w Łagiewnikach losy ludzkości Bożemu Miłosierdziu”, s. 1. „Rzeczpospolita” dodatek z 18.08.2002 r. „Rzeczpospolita Papieska”.

skiej wersji watykańskiego czasopisma także nie znajdziemy teologicznego komentarza². Po powrocie do Rzymu, podczas audiencji śródowej w Castel Gandolfo, papież wspomniał tylko, że dokonał „Aktu zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu”³.

Biorąc pod uwagę to, że Jan Paweł II przyzwyczaił wiernych do zakończenia swoich dokumentów i wystąpień w formie modlitwy, istniała realna możliwość, że ten akt zawierzenia zostanie odczytany jako prośba skierowana do Boga, mająca swoją wymowę chwili, ale nie historyczne i doktrynalne znaczenie. Tymczasem akt ten stał się modlitwą, która od wizyty papieskiej rozlega się w łagiewnickim sanktuarium, a upływające lata służą uwydatnieniu jego przesłania.

Przedmiotem mojego wystąpienia jest ukazanie duchowego kontekstu, z którego wyrasta „Akt zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu”. Najpierw nawiążę do teologii konsekracji i duchowości „consecratio mundi”, a w dalszej kolejności do historii duchowości chrześcijańskiej i kultu Bożego miłosierdzia. W wyjaśnieniu teologicznego tła aktu zawierzenia wezmę pod uwagę duchowe doświadczenie Jana Pawła II, również to związane z jego pobożnością maryjną.

TEOLOGIA KONSEKRACJI

Termin „konsekracja” posiada, nie tylko w liturgii czy w prawie kościelnym, lecz także w teologii, określone znaczenie i zastosowanie. Dotyczy aktu oddania Bogu osób („konsekracja”) lub przedmiotów („poświęcenie”), przez który wyraża się szczególna relacja bliskości, oddziaływania i zależności między

2 Zob. „L'Osservatore Romano” wyd. pol., 23 (2002) n. 9.

3 Por. Jan Paweł II, *Myślę obejmowałem całą Polskę* (21.08.2002), w: tamże, s. 5.

nimi⁴. Akt „konsekracji” jest zatem pojęciem teologicznym, które choć istotowo różni się od duchowego zawierzenia jako aktu pobożności, to jednak pozostaje z nim w ścisłej relacji⁵. Pierwszy termin, czyli „konsekracja”, Jan Paweł II użył określając akt liturgicznej inauguracji nowej świątyni, choć mógł posłużyć się terminem „poświęcenie”, natomiast drugi zastosował, by nazwać akt „zawierzenia” świata Bożemu miłosierdziu⁶.

Akt duchowego zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu bezpośrednio poprzedził poświęcenie świątyni⁷. Okoliczność ta

4 Por. J. de Finance, *Consécration*, w: *Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique. Doctrine et histoire*, t. 2, Paris 1953, kol. 1576-1577. Współcześnie w teologii słowo „konsekracja” używa się do Boga i do ludzi, natomiast terminu „poświęcenie” do przedmiotów czy miejsc przeznaczonych do kultu i działalności religijnej, por. E. Kasjaniuk, *Konsekracja*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 9, Lublin 2002, kol. 676. Por. Kodeks Prawa Kanonicznego (1983 r.), kan. 1169, 1205, 1207-1209. Natomiast Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. posługiwał się terminem „konsekracja” (por. kan. 1165-1168). Odnośnie do „rzeczy świętych”, kan. 1171 z KPK (1983) „Termin «poświęcenie» jest równoznaczny z «konsekracją», zważywszy jednak, iż chodzi o miejsca, to pierwsze pojęcie jest teologicznie bardziej poprawne, przy czym termin konsekracja jest zastrzeżony dla Eucharystii, osób i niektórych rzeczy (zob. kan. 1169; także 847 i 880 mówiące o olejach «konsekrowanych»», por. Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz, oprac. P. Lombardi, P. Majer i inni, Kraków 2011, s. 878.

5 Por. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*, Poznań 2003, s. 145.

6 Tłumaczenia aktu na języki nowożytne wiernie oddają użyty w nim czasownik „zawierzyć”: „encomendar”, „confiar”, „to entrust”, „affidare” czy „vertrauen”. Jedyne wyjątek stanowi wersja hiszpańska (n. 5): „[...] chcę dokonać uroczystego aktu zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu” – „[...] quiero consagrar solemnemente el mundo a la Misericordia divina”. (Por. www.vatican.va). P. Jounel, *Dedicazione delle chiese e degli altari*, w: *Nuovo Dizionario di Liturgia* oprac. D. Sartore, A. M. Triacca, Cinisello Balsamo 1988, s. 328-342.

7 Por. St. Mieszczak, *Poświęcenie kościoła*, w: *Bóg bogaty w miłosierdzie. Eucharystia z Janem Pawłem II i poświęcenie kościoła*, Kraków 2002, s. 3-6. W tej publikacji użyto terminu „poświęcenie”, ale papież w homilii i na zakończenie liturgii użył pojęcia „konsekracja” (cztery razy), por. Jan Paweł II, *Zawieram cały świat Bożemu miłosierdziu* (17.08.2002), w: *Bóg bogaty w miłosierdzie. Wizyta duszpasterska w Polsce 16-19 sierpnia 2002 roku*, Città del Vaticano 2002, s. 17-23.

ma nie tylko swoją liturgiczną wymowę, lecz wskazuje także na teologię konsekracji jako kontekst dla interpretacji przestania aktu zawierzenia. Dlatego warto przedstawić relację pomiędzy teologią konsekracji a duchowością zawierzenia. W naszym rozważaniu weźmiemy pod uwagę odniesienie do konsekracji osób, która dokonuje się przez sakramenty⁸.

Przed Soborem Watykańskim II wyróżniano konsekrację publiczną i ontologiczną, która dokonuje się przez sakramenty, jak również konsekrację konstytutywną przez złożenie ślubów zakonnych czy też konsekrację deklaratywną i prywatną, która może się dokonywać np. poprzez akty oddania i zawierzenia, by pogłębić życie łaską uświęcającą i upodobnić się do wzoru, którym jest Chrystus⁹. W tej perspektywie „Akt zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu” można widzieć jako akt publiczny, ponieważ dokonany uroczyście i przez biskupa Rzymu, tj. posiadający wymiar ogólnokościelny, a zarazem deklaratywny, czyli mający na celu zintensyfikowanie życia wiarą. Z taką interpretacją łączy się wezwanie Jana Pawła II wyrażone homilii, które nastąpiło bezpośrednio po zapowiedzi dokonania aktu zawierzenia. Wezwanie to odnosi się do rozpowszechniania orędzia miłosierdzia przez stawanie się wiarygodnymi świadkami miłosierdzia we współczesnym świecie¹⁰. Teologia

8 Por. *Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*, Civitas Vaticana 1977. Mamy do czynienia z *ordo dedicationis ecclesiae* i *ordo benedictionis ecclesiae*. Termin „dedicatio” w języku polskim oddany jest słowem „poświęcenie” (zob. *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*, Katowice 2001). Odnośnie do rytu namaszczenia świątyni olejem krzyżma, czyli tym samym, który stosuje się przy chrzcie i bierzmowaniu, święceniach kapłańskich, ważna uwaga: „Namaszczenie ołtarza i ścian kościoła tym samym olejem nie oznacza jednak działania Ducha Świętego na kamienie budowli, ale raczej na tych, którzy w tym miejscu będą się gromadzić w imię Jezusa i przyjmować Jego łaskę”, *Bóg bogaty w miłosierdzie. Eucharystia z Janem Pawłem II i poświęcenie kościoła*, dz. cyt., s. 26.

9 Por. J. de Finance, *Consécration*, dz. cyt., kol. 1577-1579.

10 Por. Jan Paweł II, *Zawieram cały świat Bożemu miłosierdziu* (17.08.2002), dz. cyt., s. 21.

konsekracji pozwala jednak pójść jeszcze dalej w tej interpretacji.

Podstawową formą konsekracji w odniesieniu do osób jest chrzest, który czyni nas „nowym stworzeniem”, włączając nas w Chrystusa i Jego Kościół¹¹. W konsekracji chrzcielnej Trójca Święta daje łaskę uświęcającą, która przez dary Ducha Świętego i cnoty teologalne uzdalnia chrześcijanina „do wiary w Boga, do pokładania w Nim nadziei i miłowania Go”. W ten sposób chrzest stwarza w osobie chrześcijanina „organizm życia nadprzyrodzonego”¹². Warto w tym miejscu podkreślić, że od chrztu zakorzenia się w duszy człowieka cnota nadziei, co posiada swoje znaczenia dla zawierzenia się Bożemu miłosierdziu.

Konsekracja chrześcijanina umacnia się także przez sakrament bierzmowania, czy też sakrament święceń kapłańskich. Trzy wymienione sakramenty wyciskają na duszy niezatarte znamię przynależności do Boga. Tworzy się szczególna więź i relacja. Poprzez te sakramenty dokonuje się „ontologiczna” konsekracja chrześcijanina, z którą łączy się wymaganie kultu religijnego i odpowiedniej postawy moralnej¹³. Życie konsekrowane członków kongregacji zakonnych jest szczególnym rodzajem pogłębienia konsekracji przyjętej przez chrzest i bierzmowanie, by naśladować Chrystusa i rozwijać przynależność do Boga na drodze życia radami ewangelicznymi i charyzmatem. Więź z Bogiem rodzi świętość konkretnej osoby, ale

11 Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, nn. 1265-1268 [dalej: KKK].

12 Por. KKK, n. 1266.

13 „Wierni wszczępieni w Kościół przez chrzest otrzymali charakter sakramentalny, który konsekruje ich do uczestnictwa w chrześcijańskim kulcie”, KKK, n. 1273. „«Charakter» sakramentu [bierzmowania] udoskonala kapłaństwo wspólne wiernych, otrzymane w chrzcie, a «bierzmowany otrzymuje moc publicznego wyznawania wiary w Chrystusa, jakby na zasadzie obowiązku (*quasi ex officio*)”, KKK, n. 1305. Natomiast w sakramencie święceń „niezatarty charakter duchowy” czyni kapłana „narzędziem Chrystusa dla Jego Kościoła”, por. KKK, nn. 1581-1582.

nie dokonuje się to automatycznie, lecz na drodze realizowania otrzymanej łaski, którą trzeba w sobie odnawiać i pomnożyć. Służy temu np. odnowa przyrzeczeń chrzcielnych, złożonych ślubów zakonnych, czy też pomagają w tym szkoły duchowości chrześcijańskiej¹⁴.

Wkład nauczania Soboru Watykańskiego II dotyczący teologii konsekracji polega na podkreśleniu, że ochrzczeni uczestniczą w potrójnej misji Chrystusa, proroka, króla i kapłana. Tworzą lud mesjański, który niekiedy jako „mała trzódka” jest załączkiem „jedności, nadziei i zbawienia” dla całej ludzkości¹⁵. Uczestnictwo w misji Chrystusa oznacza drogę upodobnienia do Niego i osobistego uświęcenia. Sakramenty – trzy wspomniane, jak również pozostałe cztery – wyznaczają stacje tej drogi.

Udział wiernych w „munus sacerdotale” stanowi istotną więź, która łączy teologię konsekracji i z duchowością zawierzenia. W książce „U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II” kard. Wojtyła stwierdził, że uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa „jest postawą, w której człowiek oddaje Bogu siebie i świata”, „odpowiadając na Objawienie siebie samego ze strony Boga, «powierza siebie całego Bogu», staje się „bezinteresownym darem z siebie samego”, a tym samym „najpełniej odnajduje siebie samego”¹⁶. Przez uczestnictwo w kapłańskiej misji Chrystusa człowiek ochrzczony wyraża „sens życia własnego i innych ludzi” oraz „stworzoność świata, jego odkupienie – i przynależność do samego Boga”¹⁷. Postawa ta polega na „oddawaniu Bogu przez Chrystusa siebie i świata”¹⁸. Najpełniej

14 Por. J. de Finance, *Consécration*, dz. cyt., kol. 1578-1579.

15 Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nn. 9-11.

16 Por. K. Wojtyła, *U podstaw odnowy. Studium o realizacji Vaticanum II*, wyd. 3, Kraków 2003, s. 158-159.

17 Por. K. Wojtyła, *Znak sprzeciwu. Rekolekcje w Watykanie od 5-12 marca 1976*, Paryż 1980, s. 124-125.

18 Por. K. Wojtyła, *U podstaw odnowy*, dz. cyt., s. 162.

udział w „munus sacerdotale” dochodzi do głosu w sakramencie Mszy świętej¹⁹.

Eucharystia – uznawana jako szczytowy punkt „konsekracji” – jest sakramentem komunii i wzajemnego oddania się („commercium”): Chrystusa człowiekowi i ludzi Chrystusowi²⁰. Sobór Watykański II uczy, że „uczestnicząc w Ofierze eucharystycznej, w źródle i zarazem szczycie całego życia chrześcijańskiego, [wierni] składają Bogu Boską Żertwę ofiarną, a wraz z Nią samych siebie”²¹. W tym miejscu przypominają się też słowa św. Pawła, który wskazał, że owocem konsekracji chrzcielnej i udziału w Eucharystii jest świadectwo ofiarnej miłości. „A zatem proszę was, bracia, przez miłosierdzie Boże, abyście dali ciała swoje na ofiarę żywą, świętą, Bogu przyjemną jako wyraz waszej rozumnej służby Bożej” (Rz 12,1).

Dotychczasowe rozważanie uzmysławia, że „Akt zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu” jest zakorzeniony w teologii konsekracji, której fundamentem jest chrzest a kulminacją Eucharystia²². Sakramenty są jak „kanały”, którymi płynie łaska odkupienia, skutek działania Boga. Akt zawierzenia natomiast jest niczym otwarty „zawór” umożliwiający, by łaska płynęła wartkim nurtem do ludzkiej duszy. Jest wyrazem postawy człowieka przynależącego do Boga. Sakramenty budują struktury

19 Por. K. Wojtyła, *U podstaw odnowy*, dz. cyt., s. 158.

20 Por. J. Upton, *Consacrazione*, w: *Nuovo dizionario di spiritualità*, oprac. M. Downey, L. Borriello, Città del Vaticano 2003, s. 148.

21 Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, n. 11.

22 W tym sakramentalno-eucharystycznym kontekście wymowy nabiera fakt, że od 2005 r. trwa w łagiewnickim sanktuarium wieczysta adoracja Najświętszego Sakramentu i pali się ogień miłosierdzia, symbolizujący tę iskrę, która wznieca światło prawdy o miłości Boga do ludzi. Akt zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu odmawiany jest zwykle jako dziękczynienie po Komunii św. Można w tym dostrzec wyraz pogłębienia konsekracji chrzcielnej i podkreślenie potrzeby rozwijania osobistej więzi z Chrystusem obecnym w Eucharystii, a także wolę życia sakramentalnego, moralnego i duchowego.

tej przynależności, natomiast postawa zawierzenia ukazuje, że osoba wierząca odnajduje się w tych strukturach jak we własnym domu. Dla zobrazowania takiej postawy znamienne jest, że w adhortacji *Reconciliatio et paenitentia* Jan Paweł II nazwał sakrament pokuty „aktem zawierzenia siebie samego, pomimo grzechu, miłosierdziu, które przebacza”²³.

DUCHOWOŚĆ „CONSECRATIO MUNDI”

Słowo „świat” użyte w akcie zawierzenia oznacza ludzkość, „wszystkich mieszkańców ziemi” wraz z całym stworzeniem, które stanowi scenę dziejów. Rozumienie świata wyjaśnia teologia stworzenia, a zarazem teologia odkupienia. Doktryna katolicka uznaje, że pomiędzy porządkiem świeckim i porządkiem religijnym winna panować zdrowa autonomia, a nie antagonistyczne przeciwstawienie²⁴. Chrześcijańska wiara nadaje znaczenie rzeczywistości ziemskiej, relacjom między ludźmi i narodami, kulturze, ekonomii czy otaczającej nas przyrodzie. Wizja ta ukazuje, że losy świata przenika i dopełnia historia zbawienia²⁵. W teologii wyraża ją m.in. sformułowanie „consecratio mundi”.

Zagadnienie „poddania” świata łasce zbawienia rozwijane było w teologii laikatu, w działalności Akcji Katolickiej i apostołacie osób świeckich²⁶. Znalazło ono odzwierciedlenie w so-

23 Por. Jan Paweł II, Adhortacja o pojednaniu i pokucie w postannictwie Kościoła *Reconciliatio et paenitentia*, n. 28.

24 Por. Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, n. 36.

25 Por. K. Wojtyła, *Stworzenie a odkupienie: konstytucja „Gaudium et spes”* (Przemówienie w Radio Watykańskim, 9.01.1966), w: tenże, *Odnova Kościoła i świata. Refleksje soborowe*, oprac. A. Dobrzyński, wyd. 2, Rzym 2014, s. 346-350.

26 Por. Y. Congar, *Jalons pour une théologie du laïc,at*, wyd. 2, Paris 1954, s. 559-629.

borowych konstytucjach *Lumen gentium* i *Gaudium et spes*²⁷. Unikając utopii, że królestwo Boże można zbudować na ziemi, należy zwłaszcza przez rozwój moralny czynić świat doczesny bardziej ludzkim, tzn. również zgodnym z Bożym planem zbawienia²⁸. Sformułowanie „consecratio mundi” wskazuje na obecność Boga w stworzeniu i na zaangażowanie ludzi wierzących w przemianę świata poprzez ewangeliczne świadectwo ich życia²⁹.

„Akt zawierzenie świata Bożemu miłosierdziu” wpisuje się w teologię i duchowość związaną z „consecratio mundi”, zwłaszcza wyrażając zbawczą i przemieniającą moc Chrystusowego krzyża w zetknięciu z ludzkim cierpieniem i grzechem. Jako akt modlitewny ukazuje, że człowiek wierzący żyje w świetle i „wraz ze światem ku Bogu”³⁰. Duch Święty, o czym mówił Jan Paweł II w homilii podczas konsekracji łagiewnickiej świątyni, przekonuje świat „o grzechu, o sprawiedliwości i o sądzie” (por. J 16,8), odślawiając misterium zła i misterium przebaczenia. Miłosierdzie nie jest „ślepe”, lecz dalekowzroczne. Sprawia, że „wszelka niesprawiedliwość na świecie znajduje kres w blasku prawdy”, której ostatecznym źródłem jest Bóg. Stąd Boża droga „przezwyciężenia wszelkiego zła” jest drogą chrześcijańskiej nadziei³¹. Odpowiedzią człowieka na miłosierdzie objawione w dziele odkupienia i doświadczone jako podnosząca z grzechu i cierpienia łaska Boża jest nadzieja, którą otrzymujemy jako

27 Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nn. 34 i 48; tenże, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, nn. 40-45 i 76.

28 Por. K. Wojtyła, *U podstaw odnowy*, dz. cyt., s. 124-128.

29 Por. A. Marchetti, *Consecratio mundi*, w: E. Ancilli (red.) *Diccionario de espiritualidad*, t. 1, Barcelona 1983, s. 460-463; A. Oberti, *Consecratio mundi*, w: L. Borriello i in. (red.), *Dizionario di mistica*, Città del Vaticano 1998, s. 334-336.

30 Por. K. Wojtyła, *Znak sprzeciwu*, dz. cyt., s. 128-129.

31 Por. Jan Paweł II, *Zawierzam cały świat...*, dz. cyt., s. 20-22.

cnotę teologalną na chrzcie i rozwijamy w codziennym życiu, zwłaszcza w konfrontacji z przeciwnościami losu.

Znamienne jest zestawienie przesłania św. Siostry Faustyny z rozwijającymi się ideologiami zła w XX wieku, z dramatycznymi następstwami nazizmu i komunizmu. Jan Paweł II pisze w książce „Pamięć i tożsamość”, że historia świata, zwłaszcza w przypadku eskalacji zła, by nie doprowadzić ludzi do rozpacz, potrzebuje paschalnej nadziei, że „ostatecznie zwycięskie jest dobro; że życie odnosi zwycięstwo nad śmiercią, że nad nienawiścią triumfuje miłość”³². Paschalna nadzieja rodzi się z męki i zmartwychwstania Chrystusa, jej zacyzyn zasiany jest w duszy przez sakrament chrztu św., a rozwój zależy również od duchowości zawierzenia miłosierdziu Bożemu wyrażonej m.in. Aktem dokonany przez św. Jana Pawła II.

DUCHOWOŚĆ ZAWIERZENIA OPATRZNOŚCI BOŻEJ

Kontekst teologiczny aktu zawierzenia Bożemu miłosierdziu jest znacznie szerszy niż ten wskazany w naszym dotychczasowym rozważaniu. Można go uzupełnić o wiele obszarów refleksji i religijnego doświadczenia, m.in. o historię duchowości, do której teraz nawiążę.

Myślę, że warto wspomnieć duchowość związaną z zawierzeniem się Bożej Opatrzności, przedstawionej w traktacie „L'Abandon à la providence divine”, przez francuskiego jezuitę Jean Pierra de Caussade'a (zm. 1751)³³. Duchowość ta wyrasta m.in. ze szkoły św. Franciszka Salezego (1567-1622), który podkreślił, że powierzenie się Bogu, zwłaszcza w chwilach trudnych,

32 Por. Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość. Rozmowy na przełomie tysiącleci*, Kraków 2005, s. 14 i 62.

33 Syntetyczne omówienie, por. H. U. von Balthasar, *Chwała. Estetyka teologiczna*, t. 3/1 (Metafizyka, cz. 2 Nowożytność), Kraków 2013, s. 120-126.

jest sprawdzianem wiary³⁴. W klimacie intensywnego mistycyzmu XVII i XVIII wieku do głosu doszły pewne wynaturzenia, nazwane kwietyzmem, polegające na akcentowaniu aspektów emocjonalnych modlitwy, na głoszeniu bierności i obojętności człowieka w życiu duchowym, marginalizujące działanie woli, co miała także konsekwencje w postaci opieszałości moralnej i szerzenia się przyzwolenia na grzech. Budziło to nieufność do życia duchowego i mistyki³⁵.

Traktat Caussade'a był próbą przeciwdziałania kwietyzmowi, łączył kontemplację i działanie. Ukazywał, że z mistyki wyrasta misja. Wspomniane dzieło „Powierzenie się Bożej Opatrzności” uczyniło Caussade'a „mistrzem duchowości zawierzenia”. Według niego najistotniejsze w duchowości zawierzenia jest „poszukiwanie Boga” we wszystkim, w każdym człowieku, w działaniach i wydarzeniach w świecie. Chrześcijanin winien być narzędziem Bożej Opatrzności, która jest ostoją mądrości i dobra, wzbudzając ufność, że Bóg działa w świecie dla zbawienia ludzi. Zawierzenie Bożej Opatrzności oznacza „wypełnienie Bożej woli podyktowanej przede wszystkim przykazaniami i obowiązkami stanu” i zdanie się na Boga szczególnie w okresach doświadczeń i cierpienia. Duchowość zawierzenia

34 Por. Św. Franciszek Salezy, *Traktat o miłości Bożej*, Kraków 2002, s. 505-506. Salezy postrzega zawierzenie jako naśladowanie postawy Jezusa wyrażonej na krzyżu: „Ojcze, w Twoje ręce powierzam ducha mego” (Łk 23,46). „Wpadłeś w sidła przeciwności? Nie zważaj na tę przygodę ani nie dbaj o potrzask, w który zostałeś schwytany, spoglądaj na Boga i pozwól Mu działać, a On Cię podtrzyma. [...] Czekaj więc w spokoju na ducha na skutki Jego Boskich rządzeń i niech Ci wystarczy Jego wola. [...] Gdy zaś te zdarzenia przyjdą i zostaną przyjęte, gotowość przemienia się w przyzwolenie lub zgodę. Zanim to jednak nastąpi, dusza trwa rzeczywiście w prostej gotowości, obojętna na wszystko cokolwiek wola Boża zrzędzi”, tamże, s. 504-505 (Księga IX, Rozdz. XV).

35 C. Brovetto, L. Mezzadri, F. Ferrario, P. Ricca, *Historia duchowości*, t. 5 (*Duchowość chrześcijańska czasów nowożytnych*), tłum. E. Dobrzelecka, Kraków 2005, s. 247-258.

Caussade'a akcentuje istotne znaczenie wykorzystania chwili obecnej na drodze do świętości³⁶.

Ciekawym byłoby porównanie duchowości związanej z zawierzeniem Bożemu miłosierdziu, z jednej strony, a zawierzeniem Bożej Opatrzności, z drugiej. Pierwsze, w mojej opinii, rozwija cnotę nadziei, drugie cnotę wiary. Niewątpliwie jedno i drugie zawierzenie służy miłości. Jak powiedział kard. Józef Glemp żegnając Jana Pawła II na lotnisku w Balicach 19 sierpnia 2002 r. „Opatrzność Boża – to druga strona Oblicza Miłosierdzia”³⁷. Stwierdzenie to wymaga jednak przemyślenia i teologicznego uzasadnienia.

POŚWIĘCENIE SIĘ NAJŚWIĘTSZEMU SERCU JEZUSA

W Biblii i teologii wyrażenie „Serce Jezusa” oznacza misterium Chrystusa, Jego osobę, miłość i dzieło odkupienia. Rozwijająca się od średniowiecza duchowość i nabożeństwo ukazywały Serce Jezusa jako „stolicę miłosierdzia”. Przetomowe znaczenie dla tego procesu rozwoju miały prywatne objawienia św. Małgorzaty Marii Alacoque (1647-1690) w XVII wieku, w Paray-le-Monial we Francji. „Litania do Najświętszego Serca Pana Jezusa”, osobiste poświęcenie, czy poświęcenie rodzin, narodów, wspólnot oraz akty wynagradzające za grzechy, a także praktyka pierwszych piątków miesiąca są wyrazami tej duchowości i nabożeństwa, obok jeszcze innych, które można byłoby wymienić jak np. intronizacja Serca Bożego³⁸. Kult ten rozwijał się bardzo intensywnie także na ziemiach polskich jeszcze pod

36 Por. *Historia duchowości*, t. 5, dz. cyt., s. 259-262; zob. J.-P. de Caussade, *Powierzenie się Opatrzności Bożej*, tłum. A. Woźniak, Płock, 2020.

37 Por. *Przemówienie Prymasa Polski kard. Józefa Glempa*, „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., 23 (2002) n. 9, s. 34-35.

38 Por. *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*, dz. cyt., s. 120-122.

zaborami. Naród polski został trzykrotnie poświęcony Najświętszemu Sercu Bożemu, tj. w czasie wojna polsko-bolszewickiej w 1920 r. a także w 1921 r. i 1951 r. Podobna praktyka cyklicznego powtarzania aktów poświęcenia narodów i wspólnot Sercu Bożemu była rozpowszechniona w innych częściach świata³⁹.

Wiek XIX zakończył się „Akt poświęcenia rodzaju ludzkiego Sercu Bożemu” dokonany przez Leona XIII w 1899 r. Papież wyraził życzenie, by „poświęcenie to objęło nie tylko wierzących, ale wszystkich ludzi”. W ten sposób nadał temu aktowi wymiar uniwersalny i ogólnoludzki. Pius XII w encyklice o kulcie Najświętszego Serca Jezusa *Haurietis aquas* z 1955 r. podkreślił, że kult Najświętszego Serca Jezusa jest „w swej istocie kultem miłości”⁴⁰. Jan Paweł II uczył, że duchowość ta wnika „w tajemnicę odkupienia, aby odkryć w niej wymiar miłości”, która skłoniła Chrystusa do zbawczej ofiary. „Świat musi koniecznie zrozumieć, że chrześcijaństwo jest religią miłość” – napisał Jan Paweł II – dodając, że wierna miłość Boga, którego symbolem jest Serce Jezusa, jest wielkoduszna, zwłaszcza w chwilach próby i cierpienia, a także wierna człowiekowi pomimo jego grzechu. Jan Paweł II podkreślił: „W odpowiedzi na grzech – Bóg nie umniejsza swojej miłości, ale rozszerza ją w geście miłosierdzia, które przeradza się w inicjatywę odkupienia”⁴¹.

Akt poświęcenia rodzaju ludzkiego Sercu Bożemu i „Akt zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu” są głęboko spokrewnione, przede wszystkim na płaszczyźnie chrystologicznej. Uważam, że pierwszy jest szkołą cnoty miłości i kontemplacji ukrzyżowanego Pana, a drugi, cnoty nadziei i kontemplacji

39 Por. E. Hanter, *Historia kultu Najświętszego Serca Pana Jezusa*, Łomża 1998, s. 37-58.

40 Por. Pius XII, Encyklika o kulcie Najświętszego Serca Jezusa *Haurietis aquas*, rozdz. IV d.

41 Por. Jan Paweł II, *Bóg objawia swą miłość w Sercu Chrystusa. Orędzie na stulecie poświęcenia ludzkości Najświętszemu Sercu Pana Jezusa*, „L'Osservatore Romano” 20 (1999) nn. 9-10, s. 13-16.

Jezusa zmartwychwstałego. Jeden i drugi akt ukazują duchowość zawierzenia jako wyraz dialogu z Bogiem i jako odpowiedź na dramat zbawienia, w którym uczestniczy nie tylko człowiek, ale także Bóg.

DUCHOWOŚĆ „TOTUS TUUS”

W tej samej epoce, co Jean Pierre Caussade SJ, czy s. Małgorzata Maria Alacoque działał św. Ludwik Maria Grignon de Montfort (1673-1716), autor „Traktatu o prawdziwym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny”⁴². Autor łączył zawierzenie Maryi z „odnowieniem ślubów i przyrzeczeń chrztu św.”, nadając pobożności maryjnej „bardzo solidną podbudowę teologiczną”⁴³. Dzieło to ukształtowało nie tylko maryjność Karola Wojtyły, lecz także jego ujmowanie wiary i doktryny chrześcijańskiej w myśl zasady „lex orandi, lex credendi”. Jan Paweł II wspominał o tym w rozmowie z André Frossardem, podkreślając, że zawierzenie Maryi „odśłania tajemnicę Chrystusa – Słowa Wcielonego – oraz zbawczą ekonomię trynitarną”. W jej centralnym punkcie jest umieszczona tajemnica [Wcielenia]⁴⁴. Cześć dla Maryi, doktryna maryjna i duchowość zawierzenia się Matce Bożej stanowią istotny element katolickiej ortodoksji, służący – przez strzeżenie realizmu Wcielenia – czystości wiary i moralności.

John Saward, teolog, konwertyta z anglikanizmu, stwierdził: „Doktryna katolicka: chrystologia, mariologia, teologia eucharystyczna i moralna, to ściśle tkany gobelin – wycięcie jednej części rujnuje całość. Historia protestantyzmu to żywy dowód tej tezy. Po odrzuceniu przez Reformację Maryi i Mszy świętej, cztery

42 Zob. L.-M. Grignon de Montfort, *Traktat o doskonałym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny*, tłum. M. Czekański, Kraków 2014.

43 Por. *Historia duchowości*, t. 5, dz. cyt., s. 225.

44 Por. A. Frossard, „Nie lękajcie się!”. *Rozmowy z Janem Pawłem II*, tłum. A. Turowiczowa, Città del Vaticano 1982, s. 153.

wieki później nastąpiło powszechne odejście od chrześcijańskiej moralności i wiary we wcielonego Boga. Chrystologia bez Maryi stała się chrześcijaństwem bez Chrystusa. [...] Wyrzeczeniu się tradycyjnej etyki chrześcijańskiej towarzyszy (i może być jego powodem) utrata ortodoksyjnej chrystologii”⁴⁵.

Duchowość zawierzenia wyrażona słowami „Totus Tuus” w istocie polega na „zjednoczeniu z Boską Osobą Wcielonego Syna”, na wierności tajemnicy naszego odkupienia i na codziennej drodze „upodobnienia do Jezusa Chrystusa”⁴⁶.

W kontekście tak rozumianej duchowości zawierzenia Maryi nie dziwi fakt, że Jan Paweł II, który zwykł w prawym górnym rogu rękopisów, zapisywać wersety modlitwy, odmawianej przy pracy twórczej, każdy dokument rozpoczynał od słów „Totus Tuus ego sum...”. Może zastanawiać to, że wersety hymnu do Ducha Świętego, który oświeca umysł i prowadzi do prawdy są w dalszej kolejności. Jednak trzeba pamiętać, że zawierzenie Maryi, „Stolicy Mądrości”, posiada swoją wymowę chrystologiczną i antropologiczną. Maryja jako przedstawicielka wierzących pierwsza przyjęła Chrystusa, wiernie Mu towarzyszyła i rozważała tajemnice Jego życia w swoim sercu (por. Łk 2,19). Teologia maryjnego zawierzenia zakorzeniona jest w roli Maryi w tajemnicy Chrystusa i w Jej duchowym macierzyństwie związanym z Kościołem (por. J 2,5; 19,27).

Warty przypomnienia jest wkład abp. Karola Wojtyły wraz z Prymasem Stefanem Wyszyńskim i polskimi biskupami w ogłoszenie Maryi, „Matką Kościoła” przez Pawła VI podczas trzeciej sesji Soboru Watykańskiego II⁴⁷. Przywołam jednak w tym miejscu jego komentarz teologiczny do milenijnego *Aktu*

45 Por. J. Saward, *Odkupiciel w łonie Matki*, tłum. A. Dzisiewska, Warszawa 2011, s. 241-243.

46 Por. Wł. Wołyniec, *Tajemnica zawierzenia Maryi w nauczaniu Jana Pawła II*, „*Salvators Mater*” 7 (2005) n. 1, 321-322.

47 Por. A. Dobrzyński, *Maryja w życiu Kościoła w przepowiadaniu biskupa Karola Wojtyły w 1963 roku*, „*Analecta Cracoviensia*” 40 (2008), s. 109-112.

oddania Polski Matce Bożej Jasnogórskiej, który został dokonany 3 maja 1966 r. Arcybiskup podkreślił, że *Akt oddania* jest przede wszystkim aktem wynikającym z odpowiedzialności za nadprzyrodzone życie zrodzone przez chrzest w każdym wierzącym człowieku i we wspólnocie Kościoła na polskiej ziemi. Akt ten wyraża przede wszystkim cnotę nadziei, wskazującą na prymat dzieła odkupienia i na łaskę Chrystusa, ale także angażuje wolę człowieka. Nadzieja dochodzi do głosu, gdy piętrzą się trudności. Duchowość zawierzenia maryjnego uczy współpracy z Bożą łaską, ale przede wszystkim ma charakter mistagogiczny. Arcybiskup Wojtyła podkreślił w komentarzu: „Jeżeli Akt ten stanowi pewną mobilizację duchowych sił ludzkich w służbie Boga, to bardziej jednak podprowadza ludzi do samego źródła tych sił, które są w Bogu, w Bożej Ekonomii zbawienia, w Maryi”⁴⁸.

Wspomnę, że również doktrynalne kwestie, poruszone w wielu papieskich dokumentach, Jan Paweł II zawierzył Maryi. „O Maryjo, Matko Miłosierdzia czuwać nad wszystkimi, aby nie był daremny Krzyż Chrystusa, aby człowiek nie zgubił drogi dobra, nie utracił świadomości grzechu” – tymi słowami Ojciec Święty zakończył encyklikę „*Veritatis splendor*” o nauczaniu moralnym Kościoła. „O Maryjo, jutrzeńko nowego świata, Matko żyjących, Tobie zawierzamy sprawę życia: spójrz, o Matko, na niezliczone rzesze dzieci, którym nie pozwala się przyjść na świat” – tym zawierzeniem podsumował encyklikę „*Evangelium vitae*” o wartości i nienaruszalności ludzkiego życia⁴⁹.

48 K. Wojtyła, *Komentarz teologiczno-duszpasterski do Aktu dokonanego na Jasnej Górze dnia 3 maja 1966 r.*, „Ateneum Kapłańskie” 64 (1972), s. 5-21 (cytat, s. 16).

49 Por. Jan Paweł II, Encyklika o niektórych podstawowych problemach nauczania moralnego Kościoła *Veritatis splendor*, n. 120; tenże, Encyklika o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego *Evangelium vitae*, n. 105.

AKT ZAWIERZENIA W PERSPEKTYWIE KULTU BOŻEGO MIŁOSIERDZIA

Kiedy młody Karol Wojtyła przychodził podczas okupacji hitlerowskiej na modlitwę do kaplicy klasztornej w łagiewnikach wsłuchiwał się – jak można się domyślać – w odmawianą wówczas przez siostry zakonne koronkę do Jezusa miłosiernego i koronkę do Matki Bożej Miłosierdzia. W kaplicy rozbrzmiewały wezwania: „O mój Jezus miłosierdzia!” i „Matko Miłosierdzia, uproś nam miłosierdzie u Syna Twego!”. Było to przed rozpowszechnieniem się nabożeństwa według prywatnych objawień s. Faustyny Kowalskiej. Następnie student i robotnik Wojtyła szedł do Solvayu – jak wspominał – w wolnych od pracy chwilach wczytywał się w traktat św. Ludwika Grignon de Montforta⁵⁰. Być może wówczas kształtowała się myśl wyrażona dużo później w encyklice *Dives in misericordia* o „życiodajnej tajemnicy chrześcijaństwa”, że „miłosierną miłość najłatwiej przyjmuje się strony Matki”⁵¹.

Warto również zauważyć pewne podobieństwo w dwóch pierwszych encyklikach Jana Pawła II. *Redemptor hominis* kończy się rozdziałem „Matka naszego zawierzenia”, w którym papież stwierdza, że dzięki więzi z Maryją „Kościół nabiera szczególnej pewności, że żyje życiem swojego Mistrza i Pana, że żyje Tajemnicą Odkupienia w całej jej życiodajnej głębi i pełni [...]”, że w czasie próby i kryzysu potrzeba „wzmoczonej i spotęgowanej modlitwy całego Kościoła”⁵². Encyklika *Dives in misericordia* kończy się rozdziałem „Modlitwa Kościoła naszych czasów”, w którym Ojciec Święty podkreśla, że „wołaniem wielkim winno

50 Por. A. Dobrzyński, „Jezu, ufam Tobie” a nabożeństwo maryjne w łagiewnikach, „Roczniki Teologiczne” 54 (2007) z. 2, s. 167-181.

51 Por. Jan Paweł II, Encyklika o Bożym miłosierdziu *Dives in misericordia*, n. 9.

52 Por. Jan Paweł II, Encyklika u początku postęgi papieskiej *Redemptor hominis*, n. 22.

być wołanie Kościoła naszych czasów do Boga o miłosierdzie”, które objawia paschalna tajemnica Chrystusa⁵³. „Wołanie wielkie” o miłosierdzie nie tyle jest wołaniem spektakularnym, co wołaniem z głębi chrześcijańskiej duchowości.

Niewątpliwie duchowość zawierzenia maryjnego ukształtowała wewnętrznie Jana Pawła II i wpłynęła – moim zdaniem w sposób pośredni – na powstanie „Aktu zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu”. Pontyfikat papieża Polaka był wypełniony maryjnymi aktami zawierzenia obejmującymi Kościół powszechny, poszczególne narody, stany, wspólnoty i całą ludzkość, ale zwieńczony został „Aktem zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu”. Jeden i drugi rodzaj zawierzenia odwołuje się do cnoty nadziei i kształtuje ją w wiernych⁵⁴.

PODSUMOWANIE

„Akt zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu” wyrósł z żyznej gleby teologii konsekracji i duchowości zawierzenia rozpowszechnionych w tradycji chrześcijańskiej. Stolica Apostolska, Prawo Kanoniczne i teologowie zalecają precyzyjne stosowanie terminów, by pojęcie „konsekracji” używać w odniesieniu do chrztu, Eucharystii czy ślubów zakonnych, a pojęcia „zawierzenia” czy „oddania” do aktów i praktyk religijnych⁵⁵. Tym niemniej nie należy tracić z pola widzenia ich wzajemnej relacji, ponieważ akty zawierzenia służą dojrzałemu przeżywaniu dynamiki łaski, którą chrzest zapoczątkował, a która rozwija

53 Por. Jan Paweł II, Encyklika o Bożym miłosierdziu *Dives in misericordia*, n. 15.

54 Zob. B. Lewandowski, Zawierzyć Maryi. Antologia wypowiedzi i aktów zawierzeń maryjnych Jana Pawła II, Rzym 1991.

55 Por. *Direktorium o pobożności ludowej i liturgii*, dz. cyt., s. 144-145; Z. J. Kijas, *Dalla filiazione alla consacrazione. Il cammino formativo con Maria, „Miles Immaculatae”* 71 (2015) fasc. 1, s. 249-254.

się w rytm życia sakramentalnego i pogłębionej świadomości wiary oraz wpływa na postępowanie moralne.

Dzieje duchowości chrześcijańskiej w pewnej mierze są historią zawierzeń. Zawierzenia otwierają horyzonty myślenia i poznania misterium chrześcijaństwa, ale także działania poddyktowanego chrześcijańską wiarą, nadzieją i miłością. Żyjąc treścią dokonanego zawierzenia człowiek przemienia się w wiarygodnego świadka tajemnicy odkupienia.

W kontekście tradycji chrześcijańskiej „Akt zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu” jawi się jako zwięzły w formie, ale bogaty w treść sposób wprowadzenia człowieka wierzącego w misterium tajemnicy odkupienia ujętej jako objawienie i doświadczenie miłosierdzia, jako pochylenie się Boga nad człowiekiem, które wyzwala twórczy potencjał miłości między ludźmi. Właśnie ta perspektywa ukazuje, że miłosierdzie posiada „głęboki sens chrystologiczny”. W tym ujęciu duchowość miłosierdzia jest istotnym składnikiem ewangelizacji. Jan Paweł II podkreślił, że „miłosierdzie czynów nadaje nieodpartą moc miłosierdziu słów”. W ten sposób Kościół staje się wspólnym domem, w którym ubóstwo duchowe i materialne wielu braci i sióstr zostaje przezwyciężone „zdolnością bycia bliżnim”⁵⁶. Miłosierdzie nie tyle potrzebuje spektakularnych akcji, co głębokich inspiracji płynących z chrześcijańskiej wiary, czyli z tajemnicy odkupienia.

„Akt zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu” wskazuje na tajemnicę odkupienia, w której wszyscy uczestniczymy, wszystkie pokolenia ludzkości, ponieważ Syn Boży zjednoczył się z każdym człowiekiem i za każdego ofiarował swoje życie.

56 Por. Jan Paweł II, List apostolski na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 *Novo millennio ineunte*, nn. 49-50 (cytaty w tym akapicie pochodzą z tego dokumentu); tenże, *Racją bytu naszego miłosierdzia jest godność człowieka. Przemówienie do Papieskiej Rady „Cor Unum”* (17.11.1984), w: *Dzieła zebrane*, t. 14, Kraków 2009, s. 413-414.

Jest on modlitewnym wołaniem o miłosierdzie dla świata, czyli dla całej rodziny ludzkiej i dla każdego człowieka, ale także zobowiązaniem do działania. Uczy odpowiedzialności za zbawienie ludzi, inspirowanie do pojednania i przebaczenia oraz do ewangelicznego świadectwa życia i pobudza wyobraźnię miłosierdzia.

Profesor Witold Cęckiewicz, projektant łagiewnickiej bazyliki, podkreślił, że w jej architekturze wykorzystano światło dzienne, zwłaszcza to padające z góry na prezbiterium, by skierować uwagę przychodzących osób przede wszystkim na obraz Jezusa miłosiernego, ołtarz i tabernakulum w kształcie globu⁵⁷. „Akt zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu” można porównać do takiego strumienia światła, które pozwala odstąpić miłosierdziu w historii zbawienia i poczuć się jej uczestnikiem.

57 W. Cęckiewicz, *Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w łagiewnikach. O idei i jej realizacji*, w: S. Koperek, S. Szczur, M. Leśniak, B. Mielec, *Archidiecezja krakowska na przełomie tysiącleci*, Kraków 2004, s. 354.

5 „BÓG BOGATY W MIŁOSIERDZIE”. LITURGICZNE ASPEKTY PIELGRZYMKI JANA PAWŁA II DO OJCZYZNY I PRZESŁANIE O BOŻYM MIŁOSIERDZIU

Sformułowanie „ostatnia pielgrzymka” budzi niewątpliwie emocje oraz zmusza do refleksji o charakterze pewnego podsumowania. Podkreśla jednocześnie niewątpliwą wartość tego wydarzenia. Chodzi oczywiście o pielgrzymkę Papieża Jana Pawła II do Polski w roku 2002. Jak każda pielgrzymka również i ta powinna być analizowana pod wieloma aspektami. Tematem niniejszej refleksji będzie przede wszystkim aspekt liturgiczny tego wielkiego wydarzenia, które dane mi było w pewnej mierze przygotowywać.

Źródłem do badań będą materiały z samej pielgrzymki i pierwsze publikacje po pielgrzymce, gdzie często teksty papieskie nie są jeszcze autoryzowane. Komentarze z tych publikacji mają jednak swoją wartość ze względu na moment ich przygotowania. Trudno było także powstrzymać się od kilku refleksji osobistych na kanwie omawianych wydarzeń, gdyż ukazują stan emocji jakie panowały wtedy pośród wiernych.

Wszystkie pielgrzymki papieskie miały swoje hasło, które wskazywało główną myśl nauczania papieskiego oraz inspirowało Kościół w Polsce do refleksji na etapie przygotowania i przeżycia tego błogosławionego czasu¹. Hasło pielgrzymki z 2002 roku „Bóg bogaty w miłosierdzie” to słowa z listu św. Pawła do Efezjan (2,4). Jednak Ojciec Święty, rozpoczynając swoją pielgrzymkę na lotnisku w Balicach, odwołuje się w swoim przemówieniu do swojej encykliki *Dives in misericordia* (1980), gdzie właśnie ten tekst został umieszczony. Tłumaczy bowiem, że właśnie w krakowskich Łagiewnikach „prawda ta znalazła swoje szczególne objawienie”². Odwołanie się do tej encykliki z początku pontyfikatu w czasie tej właśnie pielgrzymki ukazuje jakie znaczenie miała ta prawda w myśli Jana Pawła II przez cały czas jego posługiwania. W niej właściwie odnajdujemy myśl przewodnią wszystkiego co Papież czyni przez te wszystkie lata. Zatem pielgrzymka ta miała stanowić mocny akcent w niesionym przez niego orędziu. W tym duchu zostały zaplanowane wszystkie jej etapy, czyli poświęcenie nowej świątyni w Łagiewnikach, beatyfikacja szczególnych świadków miłosierdzia na Błoniach oraz spotkanie z Maryją Matką Miłosierdzia, z okazji dziękczynienia za 400 lat Sanktuarium w Kalwarii.

W tym samym duchu zostało stworzone również logo pielgrzymki, gdzie widok nowego kościoła łagiewnickiego został wpisany w herb papieski. Potwierdzało to główny motyw przy-

1 I (1979) „Gaude Mater Polonia”; II (1983) „Pokój Tobie, Polsko, Ojczyzno moja!”; III (1987) „Do końca ich umiłował”; IV (1991) „Bogu dziękujcie, ducha nie gaście”; V (1995) -; VI (1997) „Chrystus wczoraj, dziś i na wieki”; VII (1999) „Bóg jest miłością”; VIII (2002) „Bóg bogaty w miłosierdzie”.

2 Jan Paweł II, *przemówienie powitalne na lotnisku w Balicach*, 2; = VIII pielgrzymka, s. 80.

bycia Ojca Świętego do Krakowa. Wokół logo wpisano oczywiście hasło: *Bóg bogaty w miłosierdzie* i umiejscowienie czasowe wydarzenia: *Jan Paweł II w Ojczyźnie 2002*. Całe logo zostało wpisane w regularne koło. Trudno powiedzieć czy ten kształt został wybrany świadomie przez autorów projektu, ale warto przypomnieć, że w ikonografii chrześcijańskiej koło często symbolizowało łaskę życia wiecznego, chociażby w bazylikach. A życie wieczne to owoc miłosierdzia ofiarowanego człowiekowi przez Boga w Jezusie Chrystusie.

Kościół w Polsce przygotowywał się na te dni właśnie pod tym hasłem, za co dziękował także Ojciec Święty w przemówieniu przy pożegnaniu³. Kardynał Franciszek Macharski w swoim liście, niemal miesiąc przed przyjazdem Ojca Świętego, przypominał „o konkretnych czynach miłosierdzia”, które należy podjąć, aby pomóc pielgrzymom przybywającym do Krakowa oraz o modlitwie do Boga bogatego w miłosierdzie⁴.

Celebracje Ojca Świętego w czasie tej pielgrzymki zostały określone jako ukazanie misterium Miłosierdzia Bożego. To kolejny raz Jan Paweł II prowadzi wiernych na spotkanie z Bogiem świętym i miłosiernym, aby „zaprosić wszystkich do czerpania z obfitych źródeł Bożego Miłosierdzia” oraz do głoszenia przed całym światem wraz Maryją „Jego miłosierdzie z pokolenia na pokolenie nad tymi, którzy się Go boją” (Łk 1,50)⁵.

POŚWIĘCENIE ŚWIĄTYNI W KRAKOWIE ŁAGIEWNIKACH

Może warto ten temat rozpocząć od doprecyzowania terminologii związanej z aktem przeznaczenia budynku do kul-

3 Tamże.

4 Kard. Franciszek Macharski, list pasterski przed pielgrzymką Jana Pawła II (23 lipca 2002); = VIII pielgrzymka, s. 73.

5 Mszał Papieski, s.11.

tu Bożego. Często w praktyce pojawiają się dwa terminy: *poświęcenie* i *konsekracja* oraz trzeci *pobłogosławienie*, a także spolszczone łacińskie słowo *dedykacja*. Jak zatem określać obrzęd liturgiczny, którym uroczystie oddaje się nowy budynek na rzecz kultu Bożego? Wydawałoby by się, że wystarczy odnieść się do odpowiedniej księgi liturgicznej i tam znajdziemy odpowiedź. Zatem w polskiej wersji Pontyfikału Rzymskiego, w części związanej z interesującym nas tematem, znajdujemy dwa określenia: poświęcenie kościoła i ołtarza oraz błogosławieństwo kościoła i ołtarza⁶. Wspomniałem, że problem jawi się przede wszystkim w języku polskim. Po łacinie nazewnictwo nie podlegało takim zmianom. Zawsze uroczysty akt oddania kościoła na służbę Bożą na stałe określano słowem *dedicatio*, a w innym przypadku mówiło się *benedictio*, na przykład gdy budynek w surowym stanie lub prowizorycznie przeznaczano na miejsce kultu Bożego. W historii tego obrzędu pojawiło się także słowo *consecratio*. W dawnych podręcznikach znajdujemy opis, że konsekracja „jest to włączenie rzeczy lub osoby do kultu liturgicznego, przez co staje się ona jakby wyłączną własnością Bożą i nie może już być przeznaczona do potrzeb życia powszedniego”⁷. Z konsekracją wiązało się także namaszczenie olejem Krzyżma świętego.

Zmiana pojawia się z wydaniem nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego w roku 1983. W dziale o sakramentaliach w kanonie 1169 §1 jest mowa o tym kto może dokonywać „konsekracji i poświęceń (*consecrationes et dedicationes*). Natomiast kanon 1171 precyzuje już dokładnie, że rzeczy święte przeznaczone są do kultu Bożego aktem poświęcenia lub błogosławieństwa (*de-*

6 Zob.: Pontyfikał Rzymski, *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*, Księgarnia św. Jacka – Katowice 2001. W tej księdze jest także rozdział V: „Obrzędy błogosławieństwa kościoła” (s. 162-172) oraz rozdział VI: „Obrzędy błogosławieństwa ołtarza” (s. 173-176).

7 J. Wierusz-Kowalski. *Liturgika*, Pax – Warszawa 1955, s. 289.

dicatione vel benedictione)⁸. Słowo zaś *consecratio* wiąże się z konsekracją eucharystyczną, kapłańską, biskupią, konsekracją zakonną lub podobną oraz mówi się także o konsekracji małżeńskiej⁹. Dostrzega się zatem jego związek przede wszystkim z osobami.

Wracając natomiast do budynku kościoła, to KPK przewiduje tutaj dwa rodzaje celebracji przy jego przekazywaniu na użytek kultu: *dedicatio* oraz *benedictio*¹⁰, co zostało przetłumaczone na język polski konsekwentnie jako *poświęcenie* i *błogosławieństwo*¹¹. Ta część zatem Pontyfikat Rzymskiego, która po łacinie nosi tytuł: *Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*¹² po przetłumaczeniu na język polski zatytułowano: *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*¹³. W związku z powyższym więc w Księdze „Mszału Papieskiego”, przygotowanym przez Biuro Celebracji Liturgicznych Ojca Świętego na tę pielgrzymkę, używa się wyrażenia *poświęcenie / dedicatio*. Ojciec Święty w swoich przemówieniach używa przede wszystkim słowa *konsekracja* ale także i *poświęcenie*. W przygotowanym tutaj tekście będzie używane nazewnictwo z ksiąg liturgicznych. Gdy przytaczane są wypowiedzi innych osób zostanie zachowane nazewnictwo użyte przez autorów wypowiedzi.

8 KPK 1171: „Res sacrae, quae dedicatione vel benedictione ad divinum cultum destinatae sunt...”.

9 Zob. hasło: *Consacrazione*, w: L. CHIAPPETTA, *Dizionario del nuovo Codice di Diritto Canonico. Prontuario teorico-pratico*, Edizioni Dehoniane – Napoli 1986², s. 213.

10 CIC 1217 §1: „Aedificatio rite peracta, nova ecclesia quam primum dedicetur aut saltem benedicatur, sacrae liturgiae legibus servatis”.

11 KPK 1217 §1: „Po należyтым zakończeniu budowy, należy nowy kościół możliwie najszybciej poświęcić lub pobłogosławić, z zachowaniem przepisów świętej liturgii”.

12 Pontificale Romanum. *Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*, Città del Vaticano 1977. W tej księdze liturgicznej nie pojawia się słowo *consecratio*, ale systematycznie używane jest słowo *dedicatio*. (np. Caput II, 2).

13 Pontyfikat Rzymski, *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*, j. w.

Obrzęd poświęcenia nowego kościoła w krakowskich Łągiwnikach stanowi pierwszą część Mszału Papieskiego. Wydaje się, jakby to był główny motyw pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny. Już w czasie ceremonii powitania na lotnisku w Balicach padły z jego ust znamienne słowa, że ta nowa świątynia staje się światowym centrum kultu Chrystusa Miłosiernego¹⁴. Miała ona zatem swoje znaczenie w zamyśle Ojca Świętego chyba od samego początku jej budowy.

Poświęcenie kościoła jest aktem religijnym wspólnoty wierzących, którzy pod wpływem łaski Ducha Świętego realizują pragnienie Boga, który chce przebywać ze swoim ludem. Budynek, przygotowany wielkim wysiłkiem materialnym i duchowym wiernych, jest oddawany Bogu, aby stał się widocznym znakiem Jego obecności pośród swojego ludu. Staje się znakiem obecności Chrystusa, który w ludzkim ciele umarł i zmartwychwstał, stając się przez to prawdziwą świątynią Nowego Przymierza (J 2,21). Wierni, nabyci przez Chrystusa w Jego Misterium Paschalnym, są ludem świętym. Zbierając się w jedność Ojca i Syna i Ducha Świętego stanowią *Kościół*, czyli świątynię Boga, zbudowaną z żywych kamieni (J 4,24)¹⁵. Ponieważ tu na ziemi są to ludzie z „krwi i kości”, dlatego potrzebują miejsca na swoje zgromadzenie i to miejsce nazywamy również *kościółem*. Taki budynek jest widocznym znakiem obecności wspólnoty Kościoła tu na ziemi i obrazem Kościoła w niebie¹⁶.

Podniosły akt liturgiczny rozpoczął się w sobotę 17 sierpnia 2002 roku od prośby ks. kard. Franciszka Macharskiego, Metropolity krakowskiego, skierowanej do Ojca Świętego, w której prosił on o poświęcenie tego nowo wybudowanego budynku. W szczególny sposób wybrzmiały wtedy słowa pasterza krakow-

14 Jan Paweł II, *przemówienie powitalne na lotnisku w Balicach*, 2; =VIII pielgrzymka, s. 80.

15 Por. OPKiO, *Wprowadzenie*, n. 1.

16 Tamże, 2.

skiego: „Ojcie Świąty, pokornie błagam Cię, dokonaj konsekracji tego nowego kościoła”¹⁷. Mimo pozornie brzmiącego tutaj dramatyzmu tego wyrażenia, w ten sposób kard. Franciszek podkreślił po prostu potrzebę tego miejsca w krajobrazie Kościoła nie tylko polskiego, ale także powszechnego. Ma ono być znakiem, danym przez następcę św. Piotra całemu światu, „że nie zazna ludzkość prawdziwego pokoju, dopóki się nie zwróci z ufnością do miłosierdzia Chrystusa”¹⁸. Tę myśl kontynuował Ojciec Świąty, rozpoczynając homilię od „prostych i szczerych słów” św. Faustyny z Dzienniczka: „*O niepojęte i niezgłębione miłosierdzie Boże, kto Cię godnie uwielbić i wystawić może*” (Dzienniczek, 951).

Pobłogosławienie wody i pokropienie ołtarza, ścian i wiernych ma w tym obrzędzie podwójną wymowę. Prosimy bowiem Boga, aby łaska Jego błogosławieństwa pobudziła wiernych do aktu pokuty i odnowiła w nich moc sakramentu Chrztu świętego. Bowiem przez ten sakrament staliśmy się w Chrystusie nową świątynią Ducha Świętego. Prawdziwy wymiar świątyni materialnej wiąże się więc z obecnością w niej wiernych, czyli ochrzczonych i napełnionych łaską Ducha Świętego. Tutaj było ich z pewnością ponad pięć tysięcy w środku, a kilka razy więcej wokół kościoła. Ojciec Świąty nie był w stanie sam dokonać pokropienia ścian i wiernych. Pokropił jedynie ołtarz. Aktu dopełnili w imieniu Papieża kardynałowie.

Kolekta z obrzędów poświęcenia kościoła zawiera gorącą prośbę, aby moc słowa Bożego i sakramentów utwierdzała w wierze wszystkich wiernych, gromadzących się w tym miejscu. Łatwo w niej dostrzec także odniesienie do działania łaski Bożego miłosierdzia właśnie w tym od dzisiaj świętym miejscu¹⁹.

17 Kard. Franciszek Macharski, *prośba o poświęcenie kościoła w Łagiewnikach* (17 sierpnia 2002); =Kronika, s. 69.

18 Tamże.

19 „ześlij na to miejsce swoją łaskę”, Mszał Papieski, s. 27.

To słowo Boże i właśnie sakramenty przemieniają człowieka oraz jednoczą go z Kościołem, a przez Kościół z Bogiem.

Inauguracja ambony ma bogatą symbolikę, ukazującą właściwy wymiar proklamacji słowa Bożego w Kościele. Lektorzy otrzymują od Ojca Świętego lekcjonarz, aby swoją posługą przyczyniali się do głoszenia słowa Bożego w tej świątyni²⁰. Warto zwrócić uwagę na sam gest pielęgnowany w Kościele. Lektor nie idzie bezpośrednio do wykonywania swojej posługi, ale niejako otrzymuje polecenie od następcy Apostołów. To właśnie Apostołom i ich następcom Chrystus zlecił posługę głoszenia słowa Bożego²¹, a oni zlecają ją posługującym dzisiaj we wspólnocie.

Klasyczne czytanie przy takich okazjach jest wzięte z księgi Nehemiasza i opisuje jak zmienia się serce Izraelitów pod wpływem uroczystego słuchania słowa Bożego. Pan Bóg, swoim słowem niejako stwarza Naród Wybrany na nowo. Ojciec Święty w swojej homilii odwołał się natomiast do modlitwy Salomona, związanej z poświęceniem świątyni jerozolimskiej. Jego pytanie „czy jednak naprawdę zamieszka Bóg na ziemi?” (1Krl 8,27) znajduje odpowiedź u św. Jana Pawła II w słowach: „jednak są czasy i są miejsca, które Bóg wybiera, aby w nich w sposób szczególny ludzie doświadczali Jego obecności i Jego łaski”²². Refren psalmu responsoryjnego „Słowa Twe, Panie, są duchem i życiem” wraz z psalmem 18B dopełniają tego przesłania, związanego objawieniem miłosierdzia Boga.

Ewangelia przywołuje spotkanie Jezusa z Samarytanką²³ i Ojciec Święty nawiązuje do słów: „Nadchodzi (...) godzina, owsem już jest, kiedy to prawdziwi czciciele będą oddawać cześć

20 „Niech w tej świątyni rozbrzmiewa słowo Boże, aby wam odśłaniać tajemnicę Chrystusa i przyczyniać się do waszego zbawienia w Kościele”. Mszał Papieski, s. 28.

21 Mt 28,19, Mk 16,15.

22 Jan Paweł II, *homilia w łagiewnikach* (17 sierpnia 2022), 3; = VIII pielgrzymka, s. 86.

23 J 4,19-24.

Ojcu w Duchu i prawdzie, a takich to czcicieli chce mieć Ojciec” (J 4,23). Interpretując te słowa podkreśla, że to właśnie Duch Święty wprowadza nas na drogi miłosierdzia, pozwalając odkryć prawdę o grzechu ale i o dobroci Bożej²⁴. To stanowi istotę oddawania czci Ojcu w Duchu i prawdzie.

Wezwania Litanii do Świętych zostały uzupełnione o świętych polskich. Wprowadzono wezwania do św. Maksymiliana, św. Jacka, św. Jana Kantego i na końcu do św. Jadwigi i św. Faustyny. Świętych polskich przywoływał bowiem Ojciec Święty już w przeddzień, w swoim przemówieniu na lotnisku w Balicach, przypominając jak miłosierdzie Boga objawia się także w miłosierdziu ludzi²⁵. Przywołanie świętych patronów w ważnych momentach życia Kościoła uświadamia wszystkim prawdziwy wymiar modlącej się wspólnoty, która nie ogranicza się jedynie do tych zgromadzonych tu i teraz, ale obejmuje świętych z różnych narodów i różnych epok.

Modlitwa poświęcenia, chociaż odmawiana przez Jana Pawła II słabym głosem, jednak rozległa się mocno w świątyni i poza nią, przede wszystkim w sercach uczestników. „Lud wierny pragnie poświęcić Tobie na zawsze ten dom modlitwy”, bo on staje się miejscem oświecenia słowem Bożym i karmienia sakramentami. Ta świątynia staje się znakiem misterium Kościoła Chrystusowego, który jest także „wybraną winnicą Pana”, mieszkaniem Boga z ludźmi, przybytkiem zbudowanym na Chrystusie, kamieniu węgielnym oraz miastem położonym na górze. To w części anamnetycznej. Warto jednak pochylić się szczególnie nad ostatnią częścią tej modlitwy, która następu-

24 Jan Paweł II, *homilia w Łagiewnikach*, 4; = VIII pielgrzymka, s. 87.

25 Ojciec Święty wymienia: św. s. Faustynę, św. Jadwigę Wawelską, św. Jana z Kęt, ks. Piotra Skargę SJ, św. Brata Alberta oraz Czcigodnych Sług Bożych abpa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego, o. Jana Beyzyma SJ, s. Sancję Szymkowiak i ks. Jana Balickiego, którzy będą wyniesieni do chwały ołtarzy. Por. Jan Paweł II, *przemówienie powitalne na lotnisku w Balicach*, 2; = VIII pielgrzymka, s. 80.

je po prośbie epiklezy, a która wylicza w praktyce dary Bożego miłosierdzia. Są to obmycie w sakramencie Chrztu Świętego, misterium Chrystusowej Paschy uobecnianie na ołtarzu, dar łączności z Kościołem w niebie oraz wsparcie dla ubogich i uciśnionych. Wspomnienie niebieskiego Jeruzalem na końcu tej pięknej modlitwy uświadamia także cel całej naszej ziemskiej pielgrzymki, czyli miejsce dokąd prowadzi nas miłosierny Bóg.²⁶

Niemniej bogata jest symbolika namaszczenia ołtarza olejem krzyżma świętego. Przez ten gest ołtarz staje się znakiem Chrystusa Zbawiciela, którego Ojciec namaścił Duchem Świętym i ustanowił Najwyższym Kapłanem. Namaszczenie ścian, które jest przedłużeniem namaszczenia ołtarza, ogarnia również wspólnotę zgromadzoną wokół ołtarza. W Chrystusie także i ci, którzy są z Nim zjednoczeni sakramentalnie, zostają uzdolnieni do oddawania prawdziwego kultu Bogu²⁷. O tym związku mówi formuła wprowadzająca do obrzędu²⁸. A zatem kolejny znak, który należy odczytywać w kluczu, który proponuje nam Ojciec Święty przy tej pielgrzymce.

Miejsca namaszczenia ścian kościoła, nazywane u nas w Polsce *zacheuszkami*, umieszczono słusznie na filarach świątyni. Wiąże się to z głoszeniem orędzia ewangelicznego, które jest prawdziwie orędzieniem miłosierdzia. Głoszenie tego orędzia buduje Kościół w jego misji pośród świata. Sam Ojciec Święty nie mógł wykonać gestu namaszczenia tych miejsc, więc postać 12 kardynałów i biskupów, na czele z kard. Franciszkiem Macharskim, co jeszcze bardziej uświadomiło obecnym postanie Apostołów na cały świat z misją głoszenia miłosierdzia Bożego.

26 Mszał Papieski, s. 37-39. Por. także: F. Trudu. *Immagini simboliche dell'Ecclesia nel rito della dedicazione della Chiesa*, CLV Edizioni Liturgiche – Roma 2001, s. 87n.

27 Por. OPKiO, *Wprowadzenie*, n. 16. F. Trudu. *dz. cyt.*, s. 97n.

28 „Niech Bóg uświęci swoją mocą ten ołtarz i kościół, który namaszczone jako Jego ślady, aby wyrażały tajemniczy związek Chrystusa i Kościoła”. Mszał Papieski, s. 40.

Spektakularny znak okadzenia ołtarza, świątyni i wiernych również wymaga głębszego spojrzenia. Spalenie kadzidła daje miłą woń i dym wznoszący się do nieba, ale jest to wynik zniszczenia. Znaki te nawiązują wyraźnie do ofiary Jezusa Chrystusa, której owocem było oddanie prawdziwego kultu samemu Bogu oraz łaska zbawienia człowieka. Okadzenie całej nawy kościoła z wiernymi ilustruje, jak zgromadzony Kościół został zjednoczony z Chrystusem w składaniu ofiary Bogu z samego siebie i w modlitwie do Ojca. Wznoszący się dym ukazuje również, jak modlitwa Kościoła na ziemi łączy się uwielbieniem Boga trwającym w Kościele w niebie²⁹. Również i ten obrzęd jest wymowną ilustracją drogi miłosierdzia realizowanej razem ze Zbawicielem.

Dalszym aktem tego urzekającego obrzędu było przygotowanie ołtarza do składania Najświętszej Ofiary oraz oświecenie ołtarza i kościoła. Samo nakrycie ołtarza obrusem przywołuje ucztę. Uczta to zbliżenie się osób do siebie i wspólne spożywanie. Uczta Pańska jest realizacją zapowiedzi starotestamentalnych³⁰. Tu jednak Pan daje siebie w sakramencie i tak świątynia chrześcijańska ukazuje się jako znak szczególnego spotkania i komunii między Bogiem i człowiekiem. To ją wyraźnie odróżnia od wszelkich innych kultów pogańskich³¹. Ukazuje to w pełni przede wszystkim liturgia eucharystyczna do której wszystko zmierza. Dokumenty Kościoła podkreślają, że „najważniejszym i jedynie koniecznym obrzędem przy poświęceniu kościoła jest sprawowanie Eucharystii”³². Wtedy bowiem realizuje się owo spotkanie i komunie między Bogiem a człowiekiem. Mamy zatem kolejny znak objawienia Bożego miłosierdzia wobec człowieka.

29 Por. OPKiO, *Wprowadzenie*, n. 16. F. Trudu. dz. cyt., s. 98.

30 Iz 25,6; Obj 19,9.

31 F. Trudu. dz. cyt., s. 98.

32 OPKiO, *Wprowadzenie*, n. 15.

Przy oświeceniu ołtarza i kościoła znowu widzimy symbolikę wskazującą na Chrystusa, który jest „światłem na oświecenie pogan” (Łk 2,32). Podkreśla to także formuła wypowiedziana przez Ojca Świętego³³. Warto zauważyć, że nie chodzi tutaj o zwykłe światło w świątyni, ale o blask Chrystusa, którym jaśnieje wspólnota Kościoła, napełniona Jego obecnością. Tym blaskiem Kościół ubogaca także całą ludzkość³⁴. Skromny gest w świątyni ukazuje nam miłosiernego Boga, który posłał swojego Syna, aby rozproszył ciemności grzechu i zjednoczył rozproszoną ludzkość (J 8,12; Kol 1,13; 1P 2,9).

Przy tej okazji warto wspomnieć doskonałą współpracę z ekipą telewizyjną. W ramach spotkań przygotowawczych przyjmowali oni z zainteresowaniem wszystkie wyjaśnienia, związane z symboliką wszystkich znaków w ten bogatej liturgii. Przyniosło to wspaniałe rezultaty w transmisji. Trudno było się spodziewać, aby w tej nowej świątyni, jeszcze bez witraży i w pełnym sierpniowym słońcu w południe, można było zauważyć znak rozświetlenia jej światłem. Jednak w transmisji telewizyjnej zostało to pięknie przedstawione, kiedy kamera uchwyciła płomyk w ręku Ojca Świętego, potem przeszła na świece ołtarzowe, by powoli rozjaśnić całą przestrzeń kościoła. Dla uczestników na miejscu było to prawie niezauważalne. W przekazie telewizyjnym znak ten był o wiele bardziej wymowny.

Ostatnim znakiem z obrzędów poświęcenia kościoła jest przeniesienie Najświętszego Sakramentu z ołtarza do tabernakulum. Ma to miejsce po komunii świętej. Ołtarz jest znakiem Chrystusa oraz Kościoła z Nim zjednoczonego. Na nim uobecnia się Tajemnica Paschalna Zbawiciela. Względędy praktyczne zobowiązują nas jednak do przechowywania Ciała Pańskiego

33 „Niech w Kościele jaśnieje światło Chrystusa, aby wszystkie ludy osiągnęły poznanie prawdy”. Mszał Papieski, s. 41.

34 Por. OPKiO, *Wprowadzenie*, n. 16.

w odpowiednim miejscu, w tabernakulum, więc staje się jest ono pewnym przedłużeniem ołtarza i jest z ołtarzem związane. W naszej świątyni tabernakulum jest wyjątkowo symboliczne i znowu związane z Chrystusem Miłosiernym. Oto właśnie pod Jego obrazem jest umieszczone tabernakulum pośród krzewów pochylonych na skutek jakiegoś powiewu. Autor rzeźby w czasie jej montażu tłumaczył, że są to suche pędy bo symbolizują ludzki grzech. Silny powiew natomiast to łaska Chrystusa przychodzącego do człowieka ze zbawieniem. Ten powiew Ducha Świętego niszczy korzenie zła w ludzkim sercu. Samo tabernakulum w kształcie kuli ziemskiej przywołuje refren modlitw tak często tutaj zanoszonych: *Miej miłosierdzie dla nas i całego świata!* Sakramentalna obecność Zbawiciela jest więc źródłem nadziei dla nas i całego świata.

W wyjątkowy nastrój tej uroczystości wpisuje się także *Akt zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu*, którego dokonał Ojciec Święty na końcu swojej homilii. Poprzedza on poświęcenie samego kościoła, ale staje się w ten sposób wyraźnym znakiem dla tego wyjątkowego miejsca, które między innymi tym znakiem zostało określone. Zrozumieli to uczestnicy liturgii, którzy z wielkim namaszczeniem wstali i duchowo włączyli się w jego odmawianie przez Papieża. Tematyka aktu zostanie podjęta w innych wystąpieniach, więc pomijam jego analizę. Jednak może nie będzie nadużyciem przekonanie, że ten kościół, dzisiaj Bazylika Bożego Miłosierdzia, została przygotowana, aby ten akt w niej odmawiany wybrzmiewał na tyle mocno, aż jego echo będzie się odbijało w świątyniach całego Kościoła powszechnego. I nie chodzi jedynie o odczytywanie aktu zawierzenia. Raczej chodzi o zjednoczenie wiernych z Chrystusem przez przyjęcie Jego Ducha, aby mogli rozpoznać głębokie rany życia społecznego oraz osobistego i ufnie zawierzyć je Ojcu Miłosierdzia. Dobrze się stało, że akt ten jest odmawiany w Bazylice Bożego Miłosierdzia po Komunii Świętej, gdy jesteśmy z Nim sakramentalnie zjednoczeni.

Na końcu Mszy Świętej Jan Paweł II wzruszył wszystkich osobistym wspomnieniem z czasów okupacji, gdy jako młodzieniec chodził po tych miejscach w drewniakach. Dzisiaj właśnie w tym właśnie miejscu dokonał oddania Bogu tej wspaniałej świątyni, by służyła do głoszenia przesłania o Bożym Miłosierdziu. Słowa Ojca Świętego były nie tylko sentymentalnym wspomnieniem przeszłości, ale raczej prorocką interpretacją dziejów.

Papież wyrażał pragnienie, aby to miejsce stało się centrum głoszenia przesłania Bożego miłosierdzia w wymiarze międzynarodowym. Już w sam dzień poświęcenia można było dostrzec jak zaczyna się to realizować. Wśród uczestników uroczystości byli intelektualiści, politycy, twórcy, a także duże grupy Koreańczyków i Węgrów, witane z wielką sympatią przez uczestników liturgii³⁵.

BEATYFIKACJE

Celebracja w niedzielę 18 sierpnia 2002 roku na krakowskich Błoniach dała możliwość spotkania z Papieżem na modlitwie setkom tysięcy wiernych z całej Polski i nie tylko. Niektórzy mówili nawet o milionach uczestników. Abp Piero Marini, we wstępie Mszału Papieskiego w imieniu Ojca Świętego widział w tej papieskiej Mszy Świętej uroczyste uwielbienie Boga za objawienie światu Jego niezmiernego Miłosierdzia i wołanie, „aby w tym Bożym Miłosierdziu świat współczesny odnalazł drogę do wzajemnej miłości, sprawiedliwości i pokoju”³⁶. Teksty liturgiczne zostały zaczerpnięte z 20 niedzieli zwykłej roku „A”,

35 Wśród naszych bratanków był także były premier Viktor Orbán, ze wspólnoty ewangelików reformowanych. G. Polak, *Kronika pielgrzymki*, w: Jolanta Piasecka (red), *Bóg bogaty w miłosierdzie. Jan Paweł II w Ojczyźnie 16-19 sierpnia 2002*, Wydawnictwo „M” – Kraków 2002, s.142.

36 Por. Mszał Papieski, *Wprowadzenie*, s. 7.

za wyjątkiem Ewangelii. Ojciec Święty wybrał perykopę z Ewangelii św. Jana (J 15,9-17), o przykazaniu miłości, i na niej oparł swoją refleksję w czasie homilii.

Beatyfikacje, które miały miejsce w czasie tej celebracji nie były przypadkowe. Papież już w przemówieniu powitalnym na lotnisku w Balicach określił je jako drugi cel tej pielgrzymki, ściśle związany z jej hasłem³⁷. Głoszenie słowem i czynem orędzia Bożego miłosierdzia jest bowiem zadaniem Kościoła we wszystkich epokach. Dlatego Papież dołączył czterech nowych błogosławionych do wielkiego grona tych, którzy „szli i owoc przynieśli”. „Jednoczy ich ten szczególny rys świętości, jakim jest oddanie sprawie miłosierdzia”³⁸.

Przedstawiając w obrzędzie beatyfikacyjnym postać *abpa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego* (*1822 – †1895) podkreślono kilka jego cech, które wiązały się z pokonywaniem trudności i doświadczeń, jakie go spotykały w jego życiu. Inną cechą była wyjątkowa troska o formację duchownych oraz dzieci i młodzieży. Tych ostatnich powierzył opiece założonego przez siebie Zgromadzenia SS. Franciszkanek Rodziny Maryi. Skuteczność takiego działania nie dała na siebie długo czekać. Władze carskie nie mogły tolerować jego wpływu na moralne odrodzenie narodu oraz formowanie mądrego patriotyzmu. W tym czasie niewoli wytrwale wzywał bowiem do ofiarności na rzecz ubogich, do otwierania instytucji wychowawczych i zakładów dobroczynnych. Zostaje więc zesłany przez władze carskie w głąb Rosji i dopiero po dwudziestu latach wraca z wygnania. Nadal jednak rozwija działalność duszpasterską, oświatową i dobroczynną wśród ludu polskiego i ukraińskiego, jako apostoł pokoju, zgody i ewangelicznego braterstwa³⁹. Zachowuje niezwykłą pogo-

37 Jan Paweł II, *przemówienie powitalne na lotnisku w Balicach*, 2; =VIII pielgrzymka, s. 80.

38 Jan Paweł II, *homilia na Błoniach*, 4; =VIII pielgrzymka, s. 102.

39 Por. Mszał Papieski, s. 54.

dę ducha, prostotę, pokorę i prowadzi życie pełne wyrzeczenia. Możemy go nazwać apostołem Bożego Miłosierdzia. W homilii Ojciec Święty powiedział: „Umiłowani, niech arcybiskup Feliński patronuje waszym wysiłkom mającym na celu tworzenie i realizację duszpasterskiego programu miłosierdzia”⁴⁰. Kolekta na dzień jego wspomnienia w liturgii (17 września) podkreśla łaskę miłosiernego Boga, który prowadził tego świętego drogą cierpienia, prawdy i miłości, więc prosimy o podobny dar także dla nas⁴¹.

Podobną refleksję znajdujemy w przypadku ks. *Jana Balickiego* (*1869 – †1948). św. Jan Paweł II nazwał jego życie „służbą miłosierdziu”⁴². Przejawiało się to w niesieniu pomocy chorym i ubogim oraz najpełniej podczas posługi w konfesjonale. Zawsze starał się cierpliwie zbliżyć penitenta do Chrystusa. Również posługa w seminarium, jako profesor i wychowawca, spowodowały, że ten „pokorny kapłan diecezji przemyskiej” stał się wspaniałym wzorem „dla wszystkich, a szczególnie dla kapłanów”⁴³. Również i w jego przypadku kolekta ze wspomnienia (24 października) podkreśla, że w pokorze serca służył dziełu Bożego miłosierdzia, a tym samym wspiera nas dzisiaj w naśladowaniu uniżenia się Chrystusa, który w ten sposób osiągnął zwycięstwo⁴⁴.

Jezuita, o. *Jan Beyzym* (*1850 – †1912). Początkowo wychowawca i opiekun młodzieży w Tarnopolu i Chyrowie, ostatecz-

40 Jan Paweł II, *homilia na Błoniach*, 4; = VIII pielgrzymka, s. 102.

41 Kolekta: Wszeczmogący, miłosierny Boże, Ty w swojej świętej opatrności prowadziłeś świętego Zygmunta Szczęsnego, biskupa, drogą cierpienia, prawdy i miłości, spraw przez jego wstawiennictwo, abyśmy wiernie służąc Chrystusowi w Kościele, mogli osiągnąć życie wieczne. MRpl s. 207’.

42 Jan Paweł II, *homilia na Błoniach*, 6; = VIII pielgrzymka, s. 103.

43 Por. Mszal Papieski, s. 55-56.

44 Kolekta: Boże, Ty powołałeś błogostawionego Jana Wojciecha, prezbitera, aby w pokorze serca służył dziełu Twojego miłosierdzia, spraw przez jego wstawiennictwo, abyśmy naśladowując uniżenie Twojego Syna, dostąpili radości Jego królestwa. MRpl 247’.

nie w 48 roku życia wyjeżdża na Madagaskar do posługi wobec trędowatych. „Im właśnie, opuszczonym, chorym, głodnym, wyrzuconym poza nawias społeczeństwa, oddał wszystkie swoje siły, zdolności i serce. Zamieszkał wśród nich na stałe, by opiekować się nimi dniem i nocą”. Tam stworzył pierwszy szpital dla nich i stał się pionierem współczesnej opieki nad trędowatymi. Umiera pośród nich z wycieńczenia⁴⁵. Jan Paweł II w homilii wyakcentował, że „pragnienie niesienia miłosierdzia najbardziej potrzebującym zaprowadziło błogosławionego Jana Beyzyna – jezuitę, wielkiego misjonarza – na daleki Madagaskar”. Dalej wyjaśnia on, że „dobroczynna działalność błogosławionego Jana Beyzyna była wpisana w jego podstawową misję: niesienie Ewangelii tym, którzy jej nie znają. Oto największy dar miłosierdzia – prowadzić ludzi do Chrystusa, pozwolić im poznać i zakosztować Jego miłości”⁴⁶. Zatem nie chodzi jedynie o jakiejś formy działalność filantropijnej. Nawet nie wystarcza działalność charytatywna, ale należy w tej działalności uwzględnić przede wszystkim przybliżanie człowieka do Chrystusa Zbawiciela. To właśnie podkreśla także kolekta na wspomnienie bł. o. Jana Beyzyna (12 października). Mówi o heroicznej miłości, jaką okazał on w służbie trędowatym, więc prosimy aby wspomagał nas także i dzisiaj w głoszeniu Ewangelii w podobnym duchu⁴⁷.

Również droga powołania zakonnego s. Sancji Janiny Szymkowiak serafitki (*1910 – †1942) była naznaczona okazywaniem miłosierdzia. Prezentując jej życie abp Stanisław Gądecki mówił jak dorastała do pełnego poświęcenia się w pracy dla innych w czasie II wojny światowej. „Pełna bezgranicznej ufności Bogu, wносиła w otoczenie ducha pokoju i nadziei,

45 Por. Mszał Papieski, s. 56-57.

46 Jan Paweł II, *homilia na Błoniach*, 6; = VIII pielgrzymka, s. 103.

47 Kolekta: Boże, Ojczy wszelkiej pociechy, Ty powołałeś błogosławionego Jana Beyzyna, prezbitera, do heroicznej miłości w służbie trędowatych, spraw, prosimy, abyśmy w duchu tej samej miłości głosili gorliwie Ewangelię Chrystusa wszystkim ludziom. MRpl s. 233’.

a dla cierpiących i załamanych była duchowym oparciem. Jeńcy francuscy i angielscy, którym służyła jako tłumacz, nazywali ją «aniołem dobroci» i «świętą Sancją». Umiera z wycieńczenia w wieku zaledwie 32 lat⁴⁸. Św. Jan Paweł II w swojej homilii podkreślił natomiast jej miłość do Najświętszego Serca Jezusowego, którą wyniosła z domu rodzinnego i rozwijała w swojej postudze. Rozwijala ją poprzez pracę w Sodalicii Mariańskiej i Kótkach Miłosierdzia św. Wincentego. W czasie okupacji oddała się całkowicie pomaganiu potrzebującym. „Swoje powołanie zakonne zawsze uznawała za dar Bożego miłosierdzia”⁴⁹. Kolekta ze wspomnienia bł. Sancji (18 sierpnia) podkreśla jej zjednoczenie z Chrystusem cichym i pokornym przez miłość, a w ten sposób ukazuje nam drogę do świętości. Droga uniżenia się i wyrzeczenia naszego Pana jest najlepszym sposobem realizacji dzieła miłosierdzia⁵⁰.

Dla Ojca Świętego ukazanie tych postaci było pasterską formą przypomnienia nauczania, które zawarł już w encyklice *Dives in misericordia*. Dotarcie bowiem do miłosiernej miłości Boga dokonuje się przez wewnętrzne upodobnienie się do Chrystusa w jego relacji do Ojca i do bliźnich (DM 14). Sam to podkreślił w swojej homilii na Błoniach⁵¹. Nie chodzi zatem jedynie o intelektualne poznanie ale o czyny wynikające z tego doświadczenia. One także prowadzą do dalszego zjednoczenia się z Chrystusem, który objawia nam w pełni miłosierdzie Ojca.

Potrzeba miłosierdzia Bożego dla dzisiejszego świata z jego kulturą pojawia się w nauczaniu Ojca Świętego od dłuższego czasu. Ten świat jest bowiem pełen sprzeczności. Mimo wspaniałego rozwoju gospodarczego, kulturowego i technicz-

48 Por. Mszal Papieski, s. 57-59.

49 Jan Paweł II, *homilia na Błoniach*, 7; = VIII, s. 104.

50 Kolekta: Boże, Ty sprawiłeś, że błogosławiona Sancja, żyjąc na wzór cichego i pokornego Serca Jezusowego, zjednoczyła się z Tobą w doskonałej miłości, spraw, abyśmy idąc jej drogą, * osiągnęli świętość. MRpl s. 174.

51 Jan Paweł II, *homilia na Błoniach*, 8; = VIII, s. 104.

nego miliony ludzi pozostają z dala od tych zdobyczy. Umierają z głodu, są skazani na analfabetyzm, nie mają dostępu do podstawowej opieki lekarskiej, zostają pozbawieni swojego domu. W krajach materialnie zasobnych zaś wielu ludziom zagraża rozpacz spowodowana poczuciem bezsensu życia, narkomania, samotność w starości i w chorobie lub inna dyskryminacja społeczna. Według Jana Pawła II to wszystko wymaga od wierzących nowej inwencji twórczej, czyli nowej wyobraźni miłosierdzia. Analiza problemów społecznych, dokonana w liście apostolskim *Novo Millennio ineunte*⁵² znajduje odpowiedź między innymi w takich aktach Papieża jak beatyfikacje osób, które potrafiły wpisać się nie tylko w odczytywanie bolączek człowieka, ale także znajdowały ewangeliczny sposób na zarażanie tym palącym potrzebom.

KU MARYI, MATCE MIŁOSIERDZIA

Spotkanie z Ojcem Świętym w Kalwarii i dziękczynna celebracja za 400 istnienia tego sanktuarium, była kontynuacją przesłania z Łagiewnik i z krakowskich Błón. Celebrację ukształtowano tak, aby ukazać jakby syntezę tego wszystkiego, co dzieje się w Kalwarii. Ojciec Święty, po długiej modlitwie w kaplicy przed obrazem Matki Bożej, odprawił Mszę Świętą w nawie głównej. Po lewej stronie kościoła siedzieli mężczyźni odgrywający role Apostołów w słynnych Misteriach kalwaryjskich. Wszyscy śpiewali stare pątnicze i dobrze znane pieśni kalwaryjskie. Znał je przecież także Ojciec Święty ze swoich pobytów tutaj od swej młodości. Wraz z Janem Pawłem II odprawiało Mszę Świętą 10 kardynałów, 10 biskupów, 10 prowincjałów franciszkańskich i zakonnicy z miejscowego klasztoru. Pod koniec homilii Ojciec Święty po-

52 Jan Paweł II, list apostolski *Novo millennio ineunte*, na zakończenie Jubileuszu 2000 (6 stycznia 2001) 50.

dzielił się swoimi osobistymi wspomnieniami z pielgrzymowania do tego sanktuarium. Osobisty akcent pojawił się także gdy Papież zwrócił się do pielgrzymów kalwaryjskich z ponowną prośbą, by modlili się tutaj za niego „za życia mojego i po śmierci”⁵³.

Teksty liturgiczne zostały wybrano z formularza na uroczystość Matki Bożej Kalwaryjskiej. Kolekta mówi o współudziale Maryi w dziele naszego odkupienia. Dla uczestników liturgii prosimy o umiejętność rozważania paschalnych tajemnic naszego Pana. Wtedy, oczywiście z pomocą Maryi, możemy otrzymać łaski o które prosimy. Pierwsze czytanie z listu św. Pawła Apostoła do Efezjan wzywa nas do dziękczynienia Bogu za łaskę wybrania i przeznaczenia nas dla siebie przez dzieło Jezusa Chrystusa⁵⁴. Jako psalm responsoryjny śpiewano hymn *Magnificat* z refrenem „Bądź pochwalona, Boża Rodzicielko”⁵⁵. Ojciec Święty odwołał się przede wszystkim do Ewangelii, która ukazuje Maryję pod krzyżem⁵⁶. Tam objawia się ponownie tajemnica miłości matczynej, która z Matki Jezusa Chrystusa czyni Matkę Kościoła i Matkę Miłosierdzia. Od tego wezwania właśnie Jan Paweł II rozpoczął swoją homilię⁵⁷.

Piękna i wzruszająca jest modlitwa Papieża do Matki Bożej Kalwaryjskiej, przez którą nawiązuje do modlitwy bpa Dunajewskiego w czasie koronacji tego obrazu. Ojciec Święty prosi za Ojczyznę. Podkreśla z mocą, że modlitwa o jedność narodu jest i dzisiaj bardzo potrzebna. Prosi, aby Maryja wejrzała na ten naród, „który zawsze pokładał nadzieję w Twojej matczynej miłości” i by wypraszała mu to, co jest mu najbardziej potrzebne. Wymienia troskliwie tych wszystkich potrzebujących, którzy stanowią naród.

53 Por. Grzegorz Polak, *Kronika pielgrzymki*, dz. cyt., s. 144.

54 Ef 1,3-6.11-12.

55 Łk 1,46-55.

56 J 19,25-27.

57 Jan Paweł II, *homilia w Kalwarii*, 1; = VIII pielgrzymka, s. 122.

Dla *ubogich i cierpiących* otwieraj serca zamożnych.
Bezrobotnym daj spotkać pracodawcę.
Wyrzucanym *na bruk* pomóż znaleźć dach nad głową.
Rodzinom daj miłość, która pozwala przetrwać wszelkie trudności.
Młodym pokazuj drogę i perspektywy na przyszłość.
Dzieci otocz płaszczem swej opieki, aby nie ulegały zgorszeniu.
Wspólnoty *zakonne* ożywiaj łaską wiary, nadziei i miłości.
Kapłanów ucz naśladować Twojego Syna w oddawaniu co dnia życia za owce.
Biskupom upraszaj światło Ducha Świętego, aby prowadzili ten Kościół jedną i prostą drogą do bram Królestwa Twojego Syna.

Na końcu Jan Paweł II raz jeszcze zawiera się opiece Matki Bożej. Prosi o siły ciała i ducha, aby mógł do końca wypełnić misję, którą zlecił mu Zmartwychwstały. Jej zawiera całe swoje życie, Kościół i „mój naród”. Kończy tę modlitwę swoim aktem zawierzenia: „*Totus Tuus, Maria!*”⁵⁸.

Swoją homilię, jak już wspomniałem, rozpoczął Ojciec Święty od słów antyfony: „*Witaj Królowo, Matko Miłosierdzia, życie słodczy i nadziejo nasza, witaj!*”. Kończy ją błaganiem do Matki Miłosierdzia za naród, za Kościół i za siebie. I w tym możemy znowu dostrzec kolejny aspekt głoszenia Tajemnicy Bożego Miłosierdzia, bez którego człowiek nie może nic zmienić w życiu na lepsze. Na tej drodze nie obejdzie się bez Maryi.

W modlitwie powszechnej podjęto modlitwę za Ojca Świętego, prosząc o opiekę Matki Bożej dla niego. W modlitwie za Ojczyznę proszono Boga o mądrych przewodników na krętych drogach życia społecznego, politycznego, gospodarczego i kulturalnego. Modlono się za pielgrzymów kalwaryjskich, tych żywych i umarłych, Nie mogło braknąć modlitwy

za chorych, samotnych i opuszczonych, bo o nich pamięta się tutaj ciągle. Była ona jakby echem homilii Papieża.

Już poza liturgią bardzo wzruszający był moment, kiedy Ojciec Święty odjeżdżał z Kalwarii. Gdy z trudnościami siadał do swojego specjalnego samochodu zebrane obok na placu orkiestry pielgrzymkowe rozpoczęły grać pątniczą pieśń: *Maryjo, przed Twym obrazem, może już ostatnim razem*. Pieśń ta zawsze porusza serca pątników, którzy opuszczają to miejsce, bo zarówno słowa jak melodia są pełne ładunku emocjonalnego. Tym razem stojący blisko Papieża zobaczyli wyraźnie, jak krople łez spływały po policzkach Następcy św. Piotra. Rzeczywiście, tym razem było to „ostatnim razem”.

PODSUMOWANIE

Przesłanie tej wyjątkowej pielgrzymki „Bóg bogaty w miłosierdzie” wynikało z nauczania św. Jana Pawła II podczas całego pontyfikatu. Właściwie hasła wszystkich pielgrzymek do Polski mówiły o miłości Boga do człowieka. Treść tego przesłania Papież zawarł jak zwykle w słowach i znakach, związanych z tą pielgrzymką. Zatem dla pełnego jego zrozumienia należy uważnie odczytywać całość tych świętych wydarzeń.

Pierwszym znakiem był nowy kościół łagiewnicki, wyrażnie chciany przez Papieża. Podkreślał to wiele razy. Dla niego było to wyjątkowe miejsce, ukształtowane wydarzeniami historycznymi. Poświęcał zatem ten kościół w tym miejscu, gdzie wierni mogliby doświadczać w szczególnie sposób zbawczej Bożej obecności i Jego łaski, co zaczęło się już w poprzednich latach. Ważne dla nas jest także przekonanie Papieża, że to szczególne miejsce Bóg obrał sobie, „aby tu wylewać łaskę swego miłosierdzia”. Dlatego ma ono być „zawsze miejscem głoszenia orędzia o miłosiernej miłości Boga, miejscem nawrócenia i pokuty... wytrwałego błagania o miłosierdzie Boże dla nas i całego

świata”⁵⁹. Niewątpliwie bazylika łagiewnicka staje się takim znakiem coraz bardziej.

Drugim znakiem są beatyfikacje. Błogostawieni abp Zygmunt Szczęśny Feliński, ks. Jan Balicki, o. Jan Beyzym SJ i s. Sankcja Szymkowiak ukazują sposób, w jaki łaska Bożego miłosierdzia może napędzać życie ludzi wszech czasów. To nie tylko działalność charytatywna, ale przede wszystkim budowanie relacji między Zbawicielem i człowiekiem. Z tej relacji rodzi się w świadomości wierzących umiejętność dostrzeżenia prawdziwych potrzeb drugiego człowieka, a łaska Boża uzdalnia ich do realizacji tego dzieła w praktyce. Dzieło takich ludzi jak nasi błogostawieni jest prawdziwym objawieniem bogactwa Bożego miłosierdzia i dzisiaj.

W trzecim znaku spotykamy się z Matką Miłosierdzia. Sanktuarium w Kalwarii i inne sanktuaria maryjne wpisują się od zawsze w misję objawiania Bożego miłosierdzia człowiekowi szukającemu pomocy Bożej. Tutaj wierni zawsze przychodzą z przekonaniem łatwiejszego dostępu do łaski przebaczenia i odnowy, chociaż nieraz muszą pokonać wiele trudów pielgrzymowania. Rolę Matki Bożej ukazuje także historia sanktuarium kalwaryjskiego, które powstało jako miejsce rozważania Męki Pańskiej, a Matka Miłosierdzia pojawiła się niczym na Golgocie, pod krzyżem Chrystusa. Ona też uczy rozważać i przyjmować misterium paschalne swojego Syna i w ten sposób wprowadza wierzącego na drogę miłosierdzia.

Trudno tutaj nie wspomnieć o wymiarze międzynarodowym tej pielgrzymki. Już przy poświęceniu nowego kościoła w Łagiewnikach zaznaczono obecność Węgrów i Koreańczyków. Na zakończenie Mszy Świętej na Błoniach Ojciec Święty pozdrowiał pielgrzymów przybyłych z Litwy, z Rosji, z Ukrainy, z Białorusi, z Uzbekistanu, ze Słowacji, z Czech, z Węgier, z Włoch,

z Austrii, z Kanady, z Anglii, z Francji, z Niemiec, ze Szwajcarii, ze Stanów Zjednoczonych Ameryki i z innych krajów świata⁶⁰. Już w ten sposób realizowało się jego pragnienie o międzynarodowym wymiarze tego kultu.

Ostatnia pielgrzymka Ojca Świętego Jana Pawła II do Polski była krótka i pełna emocji, zarówno w wypowiedziach samego Papieża ale i w reakcji wiernych. Wszyscy zdawali sobie sprawę ze znaczenia słów „żał odjeżdżać”. Nieraz te emocje zaciemniły trochę główne przesłanie Ojca Świętego, ale po to mamy okazję jak ta, aby na nowo zgłębiać te słowa i znaki zbawiennych dla nas dni.

60 Jan Paweł II, *rozważanie przed Anioł Pański na Błoniach* (18 sierpnia 2002); =VIII, s. 108.

BIBLIOGRAFIA

Jan Paweł II, *przemówienie powitalne na lotnisku w Baliach* (16 sierpnia 2002);

Jan Paweł II, *homilia w Łagiewnikach* (17 sierpnia 2002);

Jan Paweł II, *homilia na Błoniach* (18 sierpnia 2002);

Jan Paweł II, *homilia w Kalwarii* (19 sierpnia 2002);

Jan Paweł II, encyklika *Dives in misericordia*, O miłosierdziu Bożym (30 XI 1980); =AAS (1980), s. 1177-1232;

Jan Paweł II, list apostolski *Novo millennio ineunte*, na zakończenie Jubileuszu 2000 (6 stycznia 2001); =AAS (2001), s. 266-309;

Mszal Papieski, *Visitatio pastoralis Summi Pontificis Ioannis Pauli PP. II in Polonia*, diebus 16-19 Augusti a. D, 2002; =Mszal Papieski;

Mszal Rzymski dla diecezji polskich, wydanie II, Pallottinum – Poznań 2010; = MRpl;

Pontyfikat Rzymski, *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*, Księgarnia św. Jacka – Katowice 2001; =OPKiO;

Marini Piero (abp), *Wprowadzenie do Mszału Papieskiego*, Tipografia Vaticana 2002, s. 5-10;

Kodeks Prawa Kanonicznego Jana Pawła II (25 stycznia 1983); =KPK;

Górny J. (opr.), *Bóg bogaty w miłosierdzie. VIII pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny*, Olsztyn 2002; =VIII pielgrzymka.

Piasecka J. (red), *Bóg bogaty w miłosierdzie. Jan Paweł II w Ojczyźnie 16-19 sierpnia 2002*, Wydawnictwo „M” – Kraków 2002;

Polak G., *Kronika pielgrzymki*, w: Jolanta Piasecka (red), *Bóg bogaty w miłosierdzie. Jan Paweł II w Ojczyźnie 16-19 sierpnia 2002*, Wydawnictwo „M” – Kraków 2002, s.140-144;

Sosnowska J.(red.), *Rok 24. Fotokronika w świetle Bożego miłosierdzia*, Biały Kruk – Kraków 2010;

Trudu F. *Immagini simboliche dell'Ecclesia nel rito della dedicazione della Chiesa*, CLV Edizioni Liturgiche – Roma 2001.

SŁOWA KLUCZOWE:

miłosierdzie Boże, VIII pielgrzymka, poświęcenie, konsekracja, akt zawierzenia, beatyfikacja, Matka Miłosierdzia, Łagiewniki, Kalwaria, pokropienie, namaszczenie, okadzenie, Mszał Papieski.

STRESZCZENIE:

Pielgrzymka św. Jana Pawła II do Polski w roku 2002 była rzeczywiście ósmą i ostatnią do Ojczyzny. Jej główne przesłanie było głoszone nie tylko słowem ale także przez ustanowienie znaków, które ukazywały jasno prawdę, że Bóg jest bogaty w miłosierdzie. Tymi wymownymi znakami było ustanowienie sanktuarium Bożego Miłosierdzia przez poświęcenie nowego kościoła w Łagiewnikach, ukazanie sposobu realizacji drogi miłosierdzia przez beatyfikację biskupa, prezbitera, zakonnika misjonarza i siostry zakonnej oraz podkreślenie roli Maryi w przyjęciu łaski i realizacji drogi miłosierdzia. Prawda tego przesłania papieskiego została przestoniona nieco przez emocje, które towarzyszyły tej pielgrzymce, ale dzisiaj otrzymujemy nową szansę, by na nowo spojrzeć na te zbawienne chwile.

REASSUNTO:

Il pellegrinaggio di san Giovanni Paolo II in Polonia nell'2002 era ottavo ed ultimo pellegrinaggio nella sua Patria. Il suo principale messaggio è stato proclamato non soltanto con la parola, ma anche con i segni che illustrano il messaggio: "Dio ricco di misericordia". Questi eloquenti segni sono: istituzione del santuario della Divina Misericordia con la dedicazione della nuova chiesa a Łagiewniki, mostrare il modo per realizzare la via della misericordia con la beatificazione del vescovo, del presbitero, del religioso missionario e della religiosa, e in fine

sottolineare il ruolo di Maria nel ricevere la grazia per realizzare della via di misericordia. Purtroppo il nodo del messaggio papale è stato offuscato un po' con le emozioni che hanno accompagnato questo pellegrinaggio. Grazie a Dio abbiamo oggi la nuova possibilità per ritornare a questi temi felici e salutari.

6 SANKTUARIUM W KRAKOWIE- -ŁAGIEWNIKACH – ŚWIATOWE CENTRUM KULTU BOŻEGO MIŁOSIERDZIA W PRZESTRZENI PIELGRZYMOWANIA POLSKI, EUROPY I ŚWIATA

WPROWADZENIE

Kraków już od końca XII wieku zajmował ważną rangę w średniowiecznej sieci ośrodków pielgrzymkowych na ziemiach polskich. Ranga pielgrzymkowa miasta wzrosła po sprowadzeniu do katedry na Wawelu relikwii św. Floriana w 1184 r., a następnie po kanonizacji krakowskiego biskupa i męczennika św. Stanisława (Asyż, 17 września 1253 r.). Konfesja św. Stanisława Biskupa i Męczennika w katedrze na Wawelu nazywana była ołtarzem Ojczyzny (ara Patriae), a katedra od 20 stycznia 1320 r. (koronacja króla Władysława Łokietka)

stała się miejscem koronacji, pogrzebów i pochówków władców Polski (Urban, 2014).

W XV wieku w Krakowie funkcjonowało już 17 loca sacra, do których przybywali pątnicy, aby pomodlić się przed łaskami słynącymi wizerunkami Pańskimi i Najświętszej Maryi Panny, relikwiami Drzewa Krzyża Świętego i Gwoździa Świętego oraz przy grobach św. Stanisława Biskupa Męczennika, św. Jacka Odrowąża, bł. księżnej Salomei i Królowej Jadwigi (Jackowski, 2008; Mróz, 2019). XV wiek w Krakowie to także okres, kiedy w mieście żyli Jan z Kęt (1390-1473), Izajasz Boner (1399-1471), Świętosław zwany Milczący (początek XV w. – 1489), Michał Giedroyc (1425-1485), Szymon z Lipnicy (1438/1444-1482), Stanisław Kazimierczyk (1433-1489) oraz Kazimierz Jagiellończyk (1458-1484) – zmarli w opinii świętości i wyniesieni do chwały ołtarza. To dlatego ten okres określono łacińskim mianem *felix saeculum Cracoviae* – szczęśliwy wiek Krakowa (Jackowski, 2008). Ranga religijna – pielgrzymkowa Krakowa rosła w kolejnych dziesięcioleciach i kiedy w 1596 r. Giovanni Paolo Mucante, sekretarz kard. Enrico Caetaniego (1550-1599) odwiedził Kraków napisał w swym dzienniku „Gdyby nie było Rzymu, wtedy by Kraków był Rzymem” (Woś, 1981). Kraków nazywany był „drugim Rzymem” (*Cracovia altera Roma*). Ilość krakowskich świątyń, a w nich wizerunków Matki Bożej i Pańskich określanych jako cudowne (*Imago Miraculosa*, *Imago Thaumaturga*) lub łaskami słynące (*Imago Gratiiosa*), a także relikwii i grobów świętych i błogosławionych przyciągały do miasta pielgrzymów z odległych stron Królestwa Polskiego. To dla tych pielgrzymów wydrukowano w Krakowie w 1603 r. pierwszy polski przewodnik pt. „Przewodnik, abo kościołów krakowskich i rzeczy w nich widzenia i wiedzenia godnych krótkie opisanie, naprzód tych, które są w mieście Krakowie, po tym tych, co są na Kazimierzu i na Stradomiu, a na koniec tych, co są na Kleparzu i po przedmieściach krakowskich, przydany jest katalog wszystkich królów polskich i Biskupów krakowskich”. Książeczkę wydano na wzór

mirabilii rzymskich, z okazji obchodzonego w 1603 r. w Krakowie Roku Świętego.

Kiedy przeglądnijemy karty historii Krakowa w XX wieku, to pomimo tragedii II wojny światowej i trudnych czasów komunistycznych, ten ostatni wiek – w odniesieniu do życia religijnego i związków ze świętymi i błogostawionymi – można również nazwać szczęśliwym wiekiem Krakowa. Lista świętych, błogostawionych oraz kandydatów do chwały ołtarza, którzy w ostatnim 100-leciu związali się z Krakowem jest długa, a wśród nich są m.in.: św. Józef Sebastian Pelczar (1842-1924), św. Urszula Ledóchowska (1865-1939), św. Maksymilian Maria Kolbe (1894-1941), św. Siostra Faustyna Kowalska (1905-1938), św. Jan Paweł II (1920-2005), bł. Hanna Chrzanowska (1902-1973), bł. Bernardyna Jabłońska (1878-1940), bł. Aniela Salawa (1881-1922), bł. o. Hilary Januszewski (1907-1945), bł. ks. Józef Kowalski (1911-1942), bł. Alfons Maria Mazurek (1891-1944), bł. o. Anastazy Pankiewicz (1882-1942), bł. Achilles Puchała (1911-1943), bł. o. Zbigniew Strzałkowski (1958-1991), bł. o. Michał Tomaszek (1960-1991), Sługa Boży o. Paweł Smolikowski CR (1849-1926), Sługa Boży brat Alojzy Kosiba OFM (1855-1939), Sługa Boży o. Jacek Woroniecki OP (1878-1949), Sługa Boży ks. Ignacy Dobiasz SDB (1880-1941), Sługa Boży o. Anzelem od św. Andrzeja Korsini (Maciej Gądek) (1884-1969), Służebnica Boża matka Teresa od św. Józefa (Janina Kierocińska) (1885-1946), Sługa Boży o. Alojzy Maciej Poprawa EC (1893-1942), Służebnica Boża siostra Emanuela Kalb CSS (Helena Chaje) (1899-1986), Sługa Boży Jan Leopold Tyranowski (1901-1947), Sługa Boży o. Serafin Kaszuba OFMCap. (1910-1977), Sługa Boży Biskup Jan Pietraszko (1911-1988), Służebnica Boża Janina Wojnarowska (1923-1979), Sługa Boży Jerzy Ciesielski (1929-1970), Sługa Boży ks. Józef Kurzeja (1937-1976) oraz czterech męczenników augustiańskich zamordowanych w czasie II wojny światowej w niemieckich obozach koncentracyjnych: Sługa Boży o. Wilhelm Gaczek (1881-1941), Sługa Boży o. Adam Olszewski (1907-1942), Sługa Boży

o. Tadeusz Wilucki (1913-1941) i Sługa Boży brat Kazimierz Lipka (1891-1942). Z całą jednak pewnością – w odniesieniu nie tylko do sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie Łagiewnikach – ostatnie stulecie Krakowa zasługuje na miano „wieku Bożego Miłosierdzia”, a Kraków na miano „miasta Bożego Miłosierdzia”.

Blisko sto lat temu – 23 stycznia 1926 r. do Krakowa przyjechała młoda postulanka w Zgromadzeniu Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia – Helena Kowalska. Kilka miesięcy później – 30 kwietnia 1926 r., w klasztorze w Łagiewnikach Helena przyjęła habit zakonny i imię Maria Faustyna. Po zakończeniu nowicjatu i złożeniu pierwszych ślubów czasowych w 1928 r. została skierowana do pracy w Warszawie, a następnie w Wilnie, Kiekrzu k. Poznania, ponownie w Warszawie i Płocku, gdzie w dniu 22 lutego 1931 r. objawił się jej Chrystus. Podczas objawienia Jezus polecił zakonnicy namalować obraz Bożego Miłosierdzia z podpisem „Jezu, ufam Tobie” i wyraził pragnienie, aby ustanowiono święto Miłosierdzia (Kowalska, 2000: nr 47-50). Objawienie Jezusa Miłosiernego w Płocku uznaje się za początek kult Bożego Miłosierdzia w formach objawionych siostrze Faustynie Kowalskiej. Siostra Faustyna Kowalska zmarła 5 października 1938 r. o godz. 22.45 w klasztorze zgromadzenia w Krakowie-Łagiewnikach. Pogrzeb odbył się dwa dni później, w liturgiczne wspomnienie Matki Bożej Różańcowej. Ciało jej zostało pochowane we wspólnym grobowcu na cmentarzu zakonnym, położonym w ogrodzie Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach. Już po śmierci s. Faustyny, a następnie podczas II wojny światowej do kaplicy klasztornej pw. św. Józefa przybywali pielgrzymi błagając Boga o miłosierdzie przed obrazem Pana Jezusa Miłosiernego. Obraz namalował krakowski malarz Adolf Hyła i w 1943 r. ofiarował go siostronom Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia w krakowskich Łagiewnikach, jako wotum dziękczynne za ocalenie życia w czasie wojny. Wizerunek poświęcił w Święto Miłosierdzia 16 kwietnia 1944 r. o. Józef Andrasz SJ, który był stałym kierownikiem duchowym

Siostry Faustyny Kowalskiej i z którego inicjatywy odprawiano w kaplicy uroczyste nabożeństwa ku czci Miłosierdzia Bożego. Za zgodą arcybiskupa krakowskiego kardynała Adama Stefana Sapiehy (1867-1951), wielkiego czciciela Bożego Miłosierdzia obraz umieszczono w bocznym ołtarzu kaplicy (Mróz, 2008).

Ożywienie ruchu pielgrzymkowego do Łagiewnik nastąpiło po rozpoczęciu w dniu 21 października 1965 r. procesu informacyjnego siostry Faustyny i przeniesieniu jej doczesnych szczątków do klasztornej kaplicy, a następnie po odwołaniu w 1978 r. Notyfikacji. W 1968 roku kardynał Karol Wojtyła wpisał kaplicę św. Józefa w Krakowie-Łagiewnikach na listę sanktuariów diecezji krakowskiej. Dekret ustanawiający sanktuarium Bożego Miłosierdzia wydał kardynał Franciszek Macharski w dniu 1 listopada 1992 r. Ranga sanktuarium rosła w kolejnych latach końca XX wieku, a wpływ na to miała beatyfikacja (18 kwietnia 1993 r.) i kanonizacja (30 kwietnia 2000 r.) s. Faustyny Kowalskiej. W 1999 r. rozpoczęto prace budowlane nowego zespołu sanktuarijnego – dwupoziomowej bazyliki Miłosierdzia Bożego, wolnostojącej 76-metrowej wieży, kaplicą Wieczystej Adoracji Najświętszego Sakramentu, Domem Duszpasterskim, aulą konferencyjną i zapleczem duszpastersko-socjalnym (Mróz, 2020).

Kluczowym wydarzeniem mającym wpływ na obecną światową rangę sanktuarium miała druga wizyta w sanktuarium Jan Paweł II w dniu 17 sierpnia 2002 r. Podczas tej pielgrzymki Papież-Polak konsekrował nową bazylikę, ogłosił ośrodek światowym centrum kultu Bożego Miłosierdzia i dokonał w nim uroczystego aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. W kolejnych latach, sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach było wielokrotnie w centrum uwagi katolików na całym świecie. W dniu 27 maja 2006 r. do sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach przybył następca Jana Pawła II na Stolicy Piotrowej papież Benedykt XVI. Kolejnym wydarzeniem, które ściśle wiązało się z sanktuarium w Łagiewnikach był ogłoszony przez papieża Franciszka Nadzwyczajny Jubileusz

Miłosierdzia, trwający w Kościele katolickim od 8 grudnia 2015 r. do 20 listopada 2016 r. W trakcie tego roku we wszystkich diecezjach Kościoła katolickiego na świecie otwarto około 10 tys. Drzwi Świętych – Bram Miłosierdzia, w których wierni mogli uzyskać odpust zupełny – najwięcej w Polsce (669) i we Włoszech (Mróz, 2016a). Bramę Miłosierdzia w sanktuarium w Krakowie-Łagiewnikach przekroczył 30 lipca 2016 r. papież Franciszek podczas XXI Światowych Dni Młodzieży w Krakowie. Papież modlił się wówczas przed łaskami słynącym obrazem Pana Jezusa Miłosiernego w kaplicy św. Józefa, a w bazylice Bożego Miłosierdzia wypowiadał 8 osób w języku włoskim, hiszpańskim i francuskim (w tej grupie był brat autora prezentowanej pracy). Od tego też wydarzenia sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach nazwane jest sanktuarium trzech papieży.

SANKTUARIUM W KRAKOWIE-ŁAGIEWNIKACH W PRZESTRZENI PIELGRZYMOWANIA ŚWIATA

Według danych UNWTO (World Tourism Organization) i ISNART (Istituto Nazionale Ricerche Turistiche) przed wybuchem pandemii COVID-19 około 20% mieszkańców ziemi – tj. ponad 1,5 miliarda ludzi każdego roku podejmowało pielgrzymki do miejsc świętych – do sanktuariów, świątyń, pustelni i innych miejsc kultu religijnego (ISNART). Przeprowadzone badania pozwalają stwierdzić, że tylko do katolickich sanktuariów o zasięgu międzynarodowym i krajowym na świecie przybywa około 200 milionów osób rocznie (tab. 1, ryc. 1).

Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach należy do grupy 30 najważniejszych chrześcijańskich ośrodków pielgrzymkowych oraz do grupy 60 głównych centrów pątniczych wszystkich religii na świecie (tab. 1). W ostatnich latach (przed wybuchem pandemii COVID-19) sanktuarium odwiedzało w ciągu roku około 2 mln pielgrzymów z ponad 100 krajów świata.

Obecnie w chrześcijańskiej przestrzeni pielgrzymowania znajduje się ponad 7 000 sanktuariów o randze co najmniej regionalnej (por. Jackowski, 2003: 163; Nolan i Nolan, 1989). Stosując przyjęty w literaturze przedmiotu podział, w którym jako kryterium przyjmuje się zasięg terytorialny oddziaływania, wielkość ruchu pielgrzymkowego oraz program duszpasterski, wszystkie chrześcijańskie sanktuaria można podzielić na sanktuaria o randze: międzynarodowej, krajowej, ponadregionalnej, regionalnej i lokalnej (Jackowski, Sołtan, Bilska-Wodecka, 1999: 167-168, 179; Jackowski, 2003; Mróz, 2016b: 199).

Sanktuaria o randze międzynarodowej to najważniejsze centra pątnicze w świecie chrześcijańskim, które zasięgiem oddziaływania wykraczają poza granice macierzystego kontynentu. Ranga tych ośrodków pielgrzymkowych wynika m.in. z wielowiekowej tradycji pielgrzymowania, dziedzictwa historycznego, religijnego i kulturowego lub też z ponadczasowego i szczególnego charakteru przekazywanych w nich orędzi (Jackowski, 2003; Mróz, 2021). Do tej grupy sanktuariów należy zaliczyć ponad 20 centrów pielgrzymkowych: Jerozolimę, Rzym, Santiago de Compostela, Guadalupe, Aparecida, Antipolo, Fatimę, San Giovanni Rotondo, Lourdes, Luján, Paryż (Rue du Bac), Asyż, Loreto, Padwę, Pompeje, Medziugorie, Montserrat, Caacupé, Cebu, Velankanni, Pragę (sanktuarium Dzieciątka Jezus) i Świętą Górę Athos, zaś w Polsce sanktuarium Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze, sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach, sanktuarium św. Jana Pawła II na Białych Morzach w Krakowie, sanktuarium pasyjno-maryjne w Kalwarii Zebrzydowskiej, sanktuarium św. Maksymiliana Marii Kolbe w Niepokalanowie, sanktuarium Świętej Anny na Górze Świętej Anny, sanktuarium bł. ks. Jerzego Popiełuszki w Warszawie, papieskie miasto Wadowice oraz prawosławne sanktuarium na Świętej Górze Grabarce (Mróz, 2021; Mróz i inni, 2021).

W ostatnich latach – przed wybuchem pandemii COVID-19 – tylko ta grupa 25 największych na świecie chrześci-

jańskich sanktuariów przyciągała każdego roku w sumie ponad 140 mln pielgrzymów (tab. 1; ryc. 1).¹ Należy podkreślić, że zgodnie z kanonem 1231 i 1232 Kodeksu Prawa Kanonicznego, aby sanktuarium „mogło nazywać się międzynarodowym, wymagana jest aprobata Stolicy Świętej”, a do zatwierdzenia statutów sanktuarium międzynarodowego kompetentna jest tylko Stolica Święta. Do tej pory aprobatę Stolicy Świętej na nazwę sanktuarium międzynarodowego (Sanctuarium Internationale) otrzymało 15 sanktuariów: Bazylika Wniebowzięcia w Agłonie (Łotwa), Papieskie Sanktuarium Większe Świętego Domu Madonny z Loreto w Loreto (Włochy), Papieska Bazylika Świętego Antoniego z Padwy w Padwie (Włochy), Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej w Fatimie (Portugalia), Sanktuarium Matki Bożej w Lourdes (Francja), sanktuarium Matki Bożej w Guadalupe (Meksyk), Sanktuarium Matki Bożej w Knock (Irlandia), Sanktuarium Matki Bożej Pokoju i Dobrej Podróży w Antipolo (Filipiny), Sanktuarium św. Tomasza w Malayattoor (Indie), Katolicki Szlak Pielgrzymkowy w Seulu (Korea Południowa), Sanktuarium Męczenników Haemi w Seosan (Korea Południowa), Sanktuarium Jezusa Zbawiciela i Matki Marii w Elele (Nigeria) oraz trzy sanktuaria w Polsce: sanktuarium św. Anny na Górze Świętej Anny (dekret z 26 sierpnia 2015), sanktuarium św. Jadwigi Śląskiej w Trzebnicy (dekret z 24 stycznia 2007) oraz sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Starym Wielisławiu².

-
- 1 W trakcie prowadzonych przez ostatnie 25 lat badań dotyczących ruchu pielgrzymkowego w polskich i zagranicznych sanktuariach, w przypadku wielu sanktuariów uzyskanie w pełni dokładnych danych statystycznych dotyczących liczby pielgrzymów okazało się niemożliwe, gdyż rejestracja taka nie jest prowadzona. Część sanktuariów podaje szacunkową liczbę odwiedzających.
 - 2 Formalnie dekret ustanawiający Sanktuarium Międzynarodowe Matki Bożej Bolesnej w Starym Wielisławiu wydał w dniu 16 września 2001 r. kard. Henryk Gulbinowicz. Uroczystościom ogłoszenia sanktuarium przewodniczył kard. Ligi Pogii z Watykanu, osobisty wysłannik papieża Jana Pawła II.

W wykazach katolickich sanktuariów międzynarodowych zamieszcza się jeszcze dwa sanktuaria w Polsce, choć formalnie takiego dekretu Stolicy Świętej nie posiadają, tj.: sanktuarium Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze w Częstochowie oraz sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Krakowie-Łagiewnikach (<http://www.gcatholic.org/churches/shrine.htm>; https://en.wikipedia.org/wiki/National_shrine#cite_note-giga-5).

Tab. 1. Ruch pielgrzymkowy do wybranych chrześcijańskich ośrodków pielgrzymkowych w 2019 r. (przed wybuchem pandemii COVID-19)

Lp.	Miejscowość	Kraj	Nazwa sanktuarium/kult	Liczba osób (tys.)
1.	Rzym	Włochy, Watykan	Rzymskie sanktuaria i bazyliki	21 200*
2.	Guadalupe	Meksyk	Bazylika Matki Bożej z Guadalupe	20 000
3.	Aparecida	Brazylia	Bazylika Matki Bożej z Aparecidy	13 000**
4.	Antipolo	Filipiny	Sanktuarium Matki Bożej Pokoju i Dobrej Podróży	7 194***
5.	Fatima	Portugalia	Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej	7 000
6.	Lourdes	Francja	Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes	6 000
7.	Luján	Argentyna	Bazylika Matki Bożej z Luján	6 000
8.	San Giovanni Rotondo	Włochy	Sanktuarium św. O. Pio	6 000
9.	San Juan de los Lagos	Meksyk	Bazylika katedralna Najświętszej Marii Panny z San Juan de los Lagos	5 000

10.	Santiago de Compostela	Hiszpania	Sanktuarium św. Jakuba	5 000
11.	Velankanni	Indie	Bazylika Matki Bożej Dobrego Zdrowia	5 000
12.	Częstochowa – Jasna Góra	Polska	Sanktuarium Matki Bożej Częstochowskiej	4 400
13.	Jerozolima	Izrael	Bazylika Zmartwychwstania Pańskiego	4 000
14.	Caacupé	Paragwaj	Bazylika Katedralna Matki Bożej Cudów	3 500
15.	Medziugorie	Bośnia i Hercegowina	Sanktuarium Matki Bożej Królowej Pokoju	3 500
16.	Paryż (Rue du Bac)	Francja	Kaplica Matki Bożej od Cudownego Medalika	3 500
17.	Copacabana	Boliwia	Bazylika Matki Bożej z Copacabana	3 000
18.	Manila	Filipiny	Sanktuarium Czarnego Nazarejczyka	3 000
19.	Montserrat	Hiszpania	Opactwo Matki Bożej w Montserrat	2 670
20.	Cartago	Kostaryka	Bazylika Matki Bożej Anielskiej	2 000
21.	Cebu	Filipiny	Sanktuarium Dzieciątka Jezus – <i>Santo Niño de Cebú</i>	2 500
22.	Guadalajara	Meksyk	Bazylika mniejsza Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny	2 500
23.	Namugongo	Uganda	Bazylika Męczenników z Ugandy	2 500
24.	Kraków – Łagiewniki	Polska	Sanktuarium Bożego Miłosierdzia	2 000

25.	Lisieux	Francja	Sanktuarium św. Teresy od Dzieciątka Jezus i św. Ludwika i św. Marii Zeli Martin	2 000
26.	Pompeje	Włochy	Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej	2 000
27.	Kalwaria Zebrzydowska	Polska	Sanktuarium pasyjno- maryjne	1 839
28.	Padwa	Włochy	Sanktuarium Św. Antoniego	1 650
29.	Siergijew Posad	Rosja	Ławra Troicko- Siergijewska	1 530
30.	Knock	Irlandia	Sanktuarium Matki Bożej z Knock	1 500
31.	Lwów	Ukraina	Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej	1 500
32.	Asyż	Włochy	Sanktuarium św. Franciszka z Asyżu	1 198
33.	Altötting	Niemcy	sanktuarium maryjne	1 000
34.	Harisa	Liban	Sanktuarium Matki Bożej Libanu	1 000
35.	Jassy	Rumunia	Sanktuarium św. Paraskiewy	1 000
36.	Lima	Peru	Sanktuarium Pana Cudów i Klasztor Nazarenas	1 000
37.	Manoppello	Włochy	Sanktuarium Świętego Oblicza (Volto Santo)	1 000
38.	Mariazell	Austria	sanktuarium maryjne	1 000
39.	Praga	Czechy	Sanktuarium Dzieciątka Jezus	1 000
40.	Sainte-Anne -de-Beaupré	Kanada	Bazylika św. Anny	1 000

41.	San Juan	Stany Zjednoczone	Sanktuarium Matki Bożej z San Juan del Valle	1 000
42.	Waszyngton	Stany Zjednoczone	Bazylika Niepokalanego Poczęcia	1 000
43.	Wilno	Litwa	Sanktuarium Matki Bożej Miłosierdzia	1 000
44.	Zakopane - Krzeptówki	Polska	Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej	1 000
45.	Kevelaer	Niemcy	Sanktuarium Matki Bożej Pocieszycielki Strapionych,	800
46.	Licheń	Polska	Sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej Bolesnej Królowej Polski	800
47.	Marija Bistrica	Chorwacja	Sanktuarium maryjne	800
48.	Salvaleón de Higüey	Dominikana	Sanktuarium Matki Bożej z Altagracia	800
49.	Ipiales	Kolumbia	Bazylika Las Lajas – Sanktuarium Matki Boskiej Różańcowe	750
50.	Máriapócs	Węgry	sanktuarium maryjne	600
51.	Bom Jesus da Lapa	Brazylia	Sanktuarium Bom Jesus da Lapa i Matki Soledade	500
52.	Lewocza	Słowacja	Sanktuarium Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny na Mariańskiej Górze	500
53.	Malayattoor	Indie	Sanktuarium św. Tomasza	500
54.	Niepokalanów	Polska	Sanktuarium św. Maksymiliana Marii Kolbe	500

55.	Wadowice	Polska	Miasto św. Jana Pawła II – sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy	500
56.	Warszawa	Polska	Sanktuarium bł. ks. Jerzego Popiełuszki	500
57.	Brezje	Słowenia	sanktuarium maryjne	400
58.	Għarb	Malta	Bazylika i sanktuarium Ta' Pinu Għarb	400****
59.	Agłona	Łotwa	Bazylika Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	300
60.	Chimayo	Stany Zjednoczone	Santuario de Chimayo	300
61.	Šaštín-Stráže	Słowacja	Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej	300
62.	Walsingham	Wielka Brytania (Anglia)	Bazylika Matki Bożej z Walsingham	300
63.	Cotoca	Boliwia	Sanktuarium Matki Bożej z Cotoca	200
64.	Drogheda	Irlandia	Sanktuarium św. Olivera Plunketta	200
65.	La Salette	Francja	Sanktuarium Matki Bożej Płaczącej	200
66.	Madhu	Sri Lanka	Sanktuarium Matki Bożej Madhu	200
67.	Einsiedeln	Szwajcaria	sanktuarium maryjne	150
68.	Telgte	Niemcy	Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej	150
69.	Bruksela	Belgia	Narodowa Bazylika Najświętszego Serca	80
70.	Maipú	Chile	Bazylika Matki Bożej z Góry Karmel	70

- * dane dla 2016 r. – Nadzwyczajnego Roku Miłosierdzia
- ** Dane dla 2017 r.
- *** Dane dla 2018 r.
- **** Dane dla 2016 r.

Źródło: F. Mróz (2022) – opracowano na podstawie danych otrzymanych z poszczególnych sanktuariów, oficjalnych stron internetowych sanktuariów oraz wydawnictw specjalistycznych.

Sanktuaria o randze krajowej to ośrodki pielgrzymkowe, których zasięg oddziaływania obejmuje obszar danego kraju, a działalność duszpasterska realizowana jest w nich co najmniej na szczeblu archidiecezjalnym (Jackowski, 2003; Mróz, 2021). Do tej grupy zaliczamy sanktuaria, które spełniły określone wymagania i zostały uhonorowane przez krajowe konferencje episkopatu – zgodnie z kan. 1231 Kodeksu Prawa Kanonicznego (Kodeks Prawa Kanonicznego). Obecnie do takich sanktuariów w Europie zaliczyć należy m.in: sanktuarium Matki Bożej Dobrej Rady w Szkodrze (Albania), Bazylikę Matki Bożej z Walsingham w Walsingham (Anglia), sanktuarium maryjne w Mariazell (Austria), Narodową Bazylikę Najświętszego Serca w Brukseli (Belgia), Bazylikę Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Budstawiu (Białoruś), sanktuarium Matki Bożej z Lourdes w Płowdiw (Bułgaria), sanktuarium maryjne w Marija Bistrica, Narodowe Sanktuarium św. Józefa w Karlovac i Narodowe Sanktuarium św. Mikołaj Tavelić w Szybeniku (Chorwacja), Archikatedrę Świętych Wita, Wacława i Wojciecha w Pradze (Czechy), sanktuarium Matki Bożej Europy w Gibraltarze, sanktuarium Matki Bożej Ostrobramskiej w Wilnie (Litwa), sanktuarium maryjne w Altötting (Niemcy), sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Šaštín-Stráže (Słowacja), sanktuarium maryjne w Brezje (Słowenia), sanktuarium maryjne w Cardigan (Walia), sanktuarium maryjne w Máriapócs (Węgry), a w Polsce – formalnie dekretem Konferencji Episkopatu Polski sanktuarium św. Andrzeja Boboli w Warszawie oraz sank-

tuarium Matki Bożej Fatimskiej w Zakopanem-Krzepówkach (Mróz, 2016b).

Sanktuaria o randze ponadregionalnej to sanktuaria o zasięgu oddziaływania przekraczającym granice macierzystej diecezji, są to zazwyczaj główne miejsca pielgrzymkowego danego regionu, w których ponad 50% zarejestrowanych grup pielgrzymkowych nie pochodzi z macierzystej diecezji (Mróz, 2021).

Sanktuaria o randze regionalnej (diecezjalnej) – ośrodki pielgrzymkowe o zasięgu ograniczonym do regionu – macierzystej diecezji, do których niemal wszystkie pielgrzymki przybywają z odległości do 100 km i w których realizuje się diecezjalne programy duszpasterskie.

Sanktuaria o randze lokalnej – sanktuaria o zasięgu nieprzekraczającym granic dekanatu, do których zdecydowana większość pielgrzymek przybywa z odległości 10-15 km (Mróz, 2021). Jest to najliczniejsza grupa wszystkich sanktuariów chrześcijańskich na świecie. Autor prezentowanego opracowania wielokrotnie w swych pracach zwracał uwagę, że większość sanktuariów o randze lokalnej i duża grupa sanktuariów o randze regionalnej nie posiada formalnego – kanonicznego zatwierdzenia przez biskupa miejsca, stosownym dekretem, zgodnie z kan. 1230 Kodeksu Prawa Kanonicznego (Mróz, 2016b; Mróz, 2021). Nie można jednak zaprzeczyć, że te „niekanoniczne” sanktuaria – ośrodki pielgrzymkowe, pełnią najczęściej takie same funkcje, jak sanktuaria z kanonicznym zatwierdzeniem. „Dyktorium o pobożności ludowej i liturgii” wskazuje, że ośrodki takie „stanowią część »geografii« wiary i pobożności ludu Bożego, społeczności, która mieszka na określonym terytorium i która w duchu wiary pielgrzymuje do niebieskiego Jerozolim” (Dyktorium o pobożności ludowej i liturgii).

Ze względu na przedmiot kultu, sanktuaria w Kościele katolickim klasyfikowane są do trzech grup: sanktuariów maryjnych, sanktuariów Pańskich oraz sanktuariów świętych i błogosławionych (Dudziak, 1983; Góra, 2018; Mróz, 2016b).

Najliczniejszą grupę wśród chrześcijańskich sanktuariów na świecie zajmują sanktuaria maryjne – jest ich około 70% wszystkich ośrodków pielgrzymkowych. W ostatnim dwudziestoleciu wzrasta liczba sanktuariów świętych i błogosławionych (około 15% ogółu).

Ponad 10% wszystkich chrześcijańskich sanktuariów na świecie stanowią sanktuaria Pańskie (Nolan, Nolan, 1989: 117). Sanktuaria Pańskie to miejsca w ziemi uświęcone życiem Jezusa Chrystusa (Ziemia Święta) oraz miejsca i świątynie w całym świecie, upamiętniające Jego życie i dzieło, z wizerunkami przedstawiającymi tajemnice życia Zbawiciela, krucyfikсами i obrazami przedstawiającymi Jego mękę i śmierć krzyżową oraz z replikami Pańskich loca sacra znajdujących się w Ziemi Świętej: Groty Betlejemskiej, sanktuarium Konania na Górze Oliwnej w ogrodzie Getsemani, kaplicy Świętych Schodów i kaplicy Świętego Grobu. Do tego typu sanktuariów należą również kalwarie oraz kościoły i kaplice, w których przechowuje się relikwie związane z tajemnicą męki i śmierci Chrystusa (relikwie Drzewa Krzyża Św. i narzędzi Męki Pańskiej), a także sanktuaria Bożego Miłosierdzia, Trójcy Św., eucharystyczne i Bożej Opatrzności (Mróz, 2021).

Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach jest po Jerozolimie najbardziej znanym sanktuarium Pańskim na świecie. Cudowny obraz Pana Jezusa Miłosiernego z sanktuarium w krakowskich Łagiewnikach jest bezsprzecznie – obok krzyża – najbardziej powszechnym w Kościele katolickim wizerunkiem Pańskim. Kopie łagiewnickiego obrazu Jezusa Miłosiernego spotkać można we wszystkich krajach chrześcijańskich na świecie (Mróz, 2018), a także w większości sanktuariów Miłosierdzia Bożego. Sanktuaria Miłosierdzia Bożego są wyrazem rozwijającego się kultu Miłosierdzia Bożego, ich głównym celem jest głoszenie i wypraszenie Miłosierdzia Bożego dla wspólnoty parafialnej, diecezji i całego świata oraz krzewienie duchowości św. s. Faustyny Kowalskiej (Mróz, 2008). W ostatnim

ćwierćwieczu na świecie powstało ponad 100 sanktuariów Miłosierdzia Bożego, aż 29 w Polsce (ryc. 2). Kontynentalne sanktuaria Miłosierdzia Bożego znajdują się w Melbourne (Australia), Tenango del Aire (Meksyk) i Stockbridge (Stany Zjednoczone). Uwzględniając wezwanie sanktuarium należy stwierdzić, że sanktuaria Bożego Miłosierdzia stanowią najliczniejszą grupę wśród „nowych” tj. sanktuariów erygowanych w ostatnim ćwierćwieczu dekretem przez biskupa miejsca. Należy podkreślić, że w zdecydowanej większości sanktuariów Miłosierdzia Bożego na świecie pielgrzymi modlą się przed kopią obrazu Pana Jezusa Miłosiernego znajdującego się w sanktuarium w Krakowie-Łagiewnikach.

SANKTUARIUM W KRAKOWIE-ŁAGIEWNIKACH W PRZESTRZENI PIELGRZYMOWANIA POLSKI

Polska zajmuje wiodące miejsce na mapie pielgrzymkowej świata, ze względu na bogatą sieć szlaków pielgrzymkowych i sanktuariów. Obecnie bowiem w Polsce (stan na 1 listopada 2022 r.) funkcjonuje ponad 820 sanktuariów i ośrodków pielgrzymkowych (ryc. 3). Wśród nich zdecydowanie dominują sanktuaria Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego – ponad 800 sanktuariów. W przestrzeni pielgrzymkowej Polski funkcjonują także sanktuaria Kościoła katolickiego obrządku bizantyjsko-ukraińskiego (Jarosław, Kalwaria Pałacowska, Chełm, Pratulin, Jaśliska, Chotyń, Komańcza, Wysowa), ormiańskiego (Gliwice i Gdańsk), bizantyjsko-słowiańskiego (Kostomłoty), Kościoła prawosławnego (m.in. Grabarka, Jabłeczna, Supraśl, Kryniczka), a także ośrodki pielgrzymkowe wyznawców judaizmu (m.in. ohele cadyków w Leżajsku, Bobowej, Nowym Sączu) oraz mużulmańskie meczety w Bohonikach i Kruszynianach (por. Mróz, 2019; Mróz, 2021).

Wśród katolickich sanktuariów w Polsce zdecydowanie dominują sanktuaria Najświętszej Maryi Panny – jest ich ponad

520 ośrodków; tj. około 65% ogółu. W 245 sanktuariach maryjnych w Polsce znajdują się wizerunki Matki Bożej koronowane na prawie papieskim tj. „w imieniu i powagą Papieża” po otrzymaniu stosownego zezwolenia od Kongregacji Kultu Bożego. Z kolei w ponad 100 polskich sanktuariach maryjnych wierni oddają cześć Najświętszej Maryi Panny przy wizerunkach koronowanych na prawie biskupim.

W dniu 1 listopada 2022 r. funkcjonowało w Polsce 107 sanktuariów Pańskich (ryc. 4). W grupie sanktuariów Pańskich najliczniejszą grupę stanowią sanktuaria Miłosierdzia Bożego – jak już wspomniano jest ich obecnie 29 (tab. 2), a następnie sanktuaria Krzyża Świętego (Biezdrowo, Braniewo, Chwałęcín, Kcynia, Klimkówka, Kraków-Mogiła, Olecko, Pietrowice Wielkie, Poznań, Skórzec, Słupca) oraz sanktuaria Męki Pańskiej (Głotowo, Kalwaria Pałacowska, Kalwaria Zebrzydowska, Pakość, Serpelle, Sośnica, Tyniec Legnicki, Wąsosz Górny, Wejherowo, Wiele, Ziębice).

**Tab. 2. Sanktuaria Bożego Miłosierdzia w Polsce
w kolejności chronologicznej (stan na 1 listopada 2022 r.)**

Lp.	Miejscowość	Diecezja	Patronat	Data erygowania sanktuarium
1.	Częstochowa	częstochowska	zakonny (pallotyni)	25 kwietnia 1992 r.
2.	Kraków- Łagiewniki	krakowska	zakonny (Zgromadzenie Matki Bożej Miłosierdzia) i diecezjalny	1 listopada 1992 r.
3.	Szczecin	szczecińsko- kamieńska	diecezjalny	18 kwietnia 1993 r.
4.	Myślibórz	szczecińsko- kamieńska	zakonny (Zgromadzenie Siostr Jezusa Miłosiernego)	1 sierpnia 1993 r.

5.	Kalisz	kaliska	diecezjalny	26 września 1993 r.
6.	Ożarów Mazowiecki	warszawska	zakonny (pallotyni)	6 kwietnia 1997 r.
7.	Łomża	łomżyńska	diecezjalny	11 kwietnia 1999 r.
8.	Płock	płocka	zakonny (Zgromadzenie Matki Bożej Miłosierdzia)	30 kwietnia 2000 r.
9.	Białystok	białostocka	diecezjalny	5 czerwca 2000 r. potwierdzone 4 października 2014 r.
10.	Gdańsk- Wrzeszcz	gdańska	zakonny (zmar- twychwstańcy)	21 kwietnia 2001 r.
11.	Łódź	łódzka	diecezjalny	22 kwietnia 2001 r.
12.	Poznań	poznańska	diecezjalny	22 kwietnia 2001 r.
13.	Kielce	kielecka	diecezjalny	4 listopada 2001 r.
14.	Sosnowiec	sosnowiecka	diecezjalny	5 października 2002 r.
15.	Ostrowiec Świętokrzyski	sandomierska	diecezjalny	27 kwietnia 2003 r.
16.	Toruń	toruńska	diecezjalny	15 września 2003 r.
17.	Biała Podlaska	siedlecka	diecezjalny	26 grudnia 2003 r.
18.	Ełk	ełcka	diecezjalny	29 października 2005 r.
19.	Świdnica	świdnicka	diecezjalny	24 czerwca 2008 r.
20.	Świebodzin	zielonogórsko- gorzowska	diecezjalny	22 listopada 2008 r.

21.	Sokołów Podlaski	drohiczyńska	diecezjalny	5 października 2008 r.
22.	Olsztyn (osiedle Nagórki)	warmińska	diecezjalny	28 czerwca 2009 r.
23.	Olsztyn (dzielnica Zatorze)	warmińska	diecezjalny	5 lipca 2009 r.
24.	Zawiercie-Blanowice	częstochowska	diecezjalny	8 października 2010 r.
25.	Ostrów Wielkopolski	kaliska	diecezjalny	27 maja 2012 r.
26.	Suwałki	ełcka	diecezjalny	2 kwietnia 2014 r.
27.	Bielsk Podlaski	drohiczyńska	diecezjalny	13 listopada 2016 r.
28.	Warszawa*	warszawsko-praska	diecezjalny	
29.	Sędziszów Małopolski	rzeszowska	diecezjalny	3 października 2021 r.

* katedra św. Michała Archanioła i św. Floriana Męczennika na Pradze

Źródło: opracowanie Franciszek Mróz

Pozostałe sanktuaria w Polsce związane są z kultem świętych i błogosławionych (ponad 180 sanktuariów – 23% ogółu). Należy podkreślić, że ewenementem w skali świata chrześcijańskiego jest dynamicznie rosnąca liczba sanktuariów w przestrzeni pielgrzymowania Polski. Bowiem tylko w ostatnim ćwierćwieczu – od 1998 do 1 listopada 2022 r. zgodnie z przepisem kanonu 1230 Kodeksu Prawa Kanonicznego, dekretem ordynariuszy miejsca, w Polsce do rangi sanktuariów zostało podniesionych ponad 360 kościołów lub kaplic. Największą grupę w grupie tych „nowych” sanktuariów stanowią sanktuaria świętych i błogosławionych oraz sanktuaria Bożego Miłosierdzia. W ostatnim ćwierćwieczu, dekretem ordynariuszy miejsca

powstało 111 sanktuariów świętych i błogosławionych (tj. blisko 60% ogółu tego typu sanktuariów w Polsce) i 51 sanktuariów Pańskich (48% ogółu Pańskich loca sacra). Powstanie nowych sanktuariów świętych i błogosławionych jest następstwem kanonizacji i beatyfikacji licznej grupy Polek i Polaków (sanktuaria św. Maksymiliana Marii Kolbego w Zduńskiej Woli, Pabianicach, Gdyni, Wolicy-Tokarni; sanktuaria św. Siostry Faustyny Kowalskiej w Świnicach Warckich, Warszawie, Kiekrzu k. Poznania; sanktuaria św. Jana Pawła II w Krakowie, Staszowie, Radzyminie, Nowym Targu; sanktuarium św. o. Stanisława Papczyńskiego w Górze Kalwarii; sanktuarium św. Urszuli Ledóchowskiej w Pniewach; sanktuarium św. Sebastiana Pelczara w Korczynie; sanktuarium św. abpa Józefa Bilczewskiego w Wilamowicach; sanktuarium bł. Karoliny Kozkówny w Zabawie; sanktuarium bł. ks. Jerzego Popiełuszki na Żoliborzu w Warszawie, sanktuarium bł. O. Honorata Koźmińskiego w Nowym Mieście nad Pilicą; sanktuarium bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego w Toruniu; sanktuaria bł. Prymasa Stefana Wyszyńskiego w Zuzeli i Kobylance), a także rozwijającego się w ostatnich dziesięcioleciach w Kościele katolickim nabożeństwa do „popularnych” świętych – jak np. św. Antoniego (Chełm, Ostrołęka, Ratowo, Susz, Warszawa, Oborniki Śląskie i Zakopane-Bystrze), św. Ojca Pio (Terliczka, Przeprosna Górka i Warszawa), św. Rity (Nowy Sącz, Głębinów, Smolna i Bydgoszcz), św. Jana Maria Vianneya (Czeladź, Mzyki), św. Rocha (Mikstat, Osiek, Sadykrz) oraz św. Walentego (Bieruń Stary). Należy także zwrócić uwagę, że w religijności polskiej w ostatnich latach widoczny jest renesans kultu świętych i błogosławionych, cieszących się w średniowieczu i w okresie odnowy potrydenckiej wielką czcią wśród wiernych. To z kolei przyczyniło się do powstania sanktuariów św. Jakuba Starszego Apostoła (Brzesko, Jakubów, Lębork, Małujowice, Szczyrk, Więclawice Stare i Toruń), św. Floriana (Chorzów), św. Franciszka z Asyżu (Jutrzyzna), św. Stanisława Biskupa Męczennika (Piotrawin), św. Kazimierza królewicza (Kraków),

św. Kingi (Nowy Korczyn), św. Marii Magdaleny (Biłgoraj), św. Szymona z Lipnicy (Kraków), św. Jacka (Legnica), bł. Salomei (Grodzisko koło Skały), św. Idziego (Wyszków) oraz św. Huberta (Żołędowo) (por. Mróz 2018: 154). Duchowym i materialnym owocem obchodzonego w Kościele katolickim Roku św. Józefa, trwającego od 8 grudnia 2020 r. do 8 grudnia 2021 r. jest liczna grupa sanktuariów św. Józefa powstałe w okresie (Włocławek, Kraków-Rakowice Kraków-Podgórze, Krzeszów, Warszawa, Szczecin, Jemielnica, Lublin, Szpaki). Należy jednak zaznaczyć, że przed Rokiem św. Józefa sanktuaria św. Józefa powstały także w Bolesławowie, Częstochowie, Kielcach, Nisku, Poznaniu, Prudniku, Rudzie Śląskiej, Siedlcach, Słupsku, Świdnicy i w Wadowicach, a w 2022 r. w Rzeszowie. Kraków jest jedynym miastem na świecie w którym obecnie funkcjonują trzy sanktuaria św. Józefa: sanktuarium św. Józefa w kościele s. bernardynek przy ul. Poselskiej 1, sanktuarium Świętego Józefa, Obrońcy Miasta Krakowa w kościele karmelitów bosych przy ul. Rakowickiej 18 oraz Archidiecezjalne Sanktuarium Św. Józefa Mężnego Opiekuna Rodzin na Podgórzu.

Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach jest obecnie drugim po Jasnej Górze ośrodkiem pielgrzymkowym w Polsce pod względem liczby pielgrzymów krajowych i zagranicznych. Przed wybuchem pandemii COVID-19 sanktuarium w Łagiewnikach odwiedzało około 2 mln pielgrzymów. Niestety szczegółowa analiza ruchu pielgrzymkowego do ośrodka w ostatnich latach nie jest możliwa ze względu na brak kompletnych danych. W ostatnim dwudziestoleciu najwięcej grup pielgrzymkowych przybyło do sanktuarium w 2000 r. w związku z kanonizacją bł. s. Faustyny i Rokiem Wielkiego Jubileuszu, w 2002 r., po pielgrzymce Jana Pawła II w dniu 17 sierpnia 2002 r. i ogłoszeniu sanktuarium w Krakowie-Łagiewnikach stolicą kultu Bożego Miłosierdzia oraz w trakcie Nadzwyczajnego Roku Miłosierdzia i Światowych Dni Młodzieży w 2016 r. Według szacunków w 2016 r. do sanktuarium Bożego

Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach pielgrzymowało około 5 mln osób z ponad 110 krajów świata. Przed wybuchem pandemii COVID-19 najwięcej pielgrzymów i turystów zagranicznych odwiedzających sanktuarium pochodziło ze Słowacji, Włoch, Niemiec, Czech, Węgier, Francji i Ukrainy, zaś z krajów pozaeuropejskich ze Stanów Zjednoczonych, Filipin, Meksyku, Kanady, Australii i Brazylii.

ZAKOŃCZENIE

Papież Jan Paweł II w homilii podczas uroczystości konsekracji nowej bazyliki w sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach w dniu 17 sierpnia 2002 r. powiedział: „Dlatego dziś w tym sanktuarium chcę dokonać uroczystego aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. Czynię to z gorącym pragnieniem, aby orędzie o miłosiernej miłości Boga, które tutaj zostało ogłoszone za pośrednictwem siostry Faustyny, dotarło do wszystkich mieszkańców ziemi i napełniało ich serca nadzieją. Niech to przesłanie rozchodzi się z tego miejsca na całą naszą umiłowaną Ojczyznę i cały świat” (Bóg bogaty w miłosierdzie). Od 20 lat to życzenie św. Jana Pawła II spełnia się każdego dnia i napełnia serca nadzieją milionów katolików na świecie modlących się słowami „Jezu ufam Tobie”.

Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. Franciszek Ziejka (1940-2020) jeszcze przed zakończeniem budowy nowej bazyliki Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach napisał, że to sanktuarium będzie nowym – wspaniałym klejnotem korony Krakowa. Klejnotem, który będzie dawnej stolicy Polski dodawał blasku w trzecim tysiącleciu (Ziejka, 2000). Z perspektywy dwudziestu lat od konsekracji nowej bazyliki i zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu, można śmiało stwierdzić, że sanktuarium Bożego Miłosierdzia jest bezcennym klejnotem nie tylko korony Krakowa – miasta Bożego Miłosierdzia, ale także również duchowej korony Polski i chrześcijańskiego świa-

ta. Sanktuarium w Krakowie-Łagiewnikach ma wszystkie atuty, aby jego duchowy blask był stale żywy i oświecał nowe miejsca i pokolenia wiernych na świecie.

Przyglądając się kalendarium wydarzeń religijnych w najbliższym dziesięcioleciu w Kościele katolickim – a związanych z sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie, można śmiało założyć, że będą one kolejnym impulsem do rozwoju tego ośrodka i kultu Miłosierdzia Bożego na świecie. Warto, aby już dzisiaj przygotować się na obchody Roku Świętego 2025, a także na obchody w 2027 r. jubileusz 25-lecia Aktu zawierzenia światu Bożemu Miłosierdziu. Te wydarzenia w 2025 i 2027 roku mogą także wpisać się w program duszpasterski nowenny przed jubileuszem 100-lecia kultu Bożego Miłosierdzia w formach proponowanych przez św. s. Faustynę w 1931 r., a także na obchody 100-lecie śmierci św. s. Faustyny w 1938 r.

Bóg bogaty w miłosierdzie. Przemówienia i homilie. (2002). Wydawnictwo i Drukarnia „Michalineum”, Kraków.

Dudziak, J. (1983). Prawno-kanoniczna koncepcja sanktuarium. *Tarnowskie Studia Teologiczne*, 9: 60-73.

Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania. (2003). Wydawnictwo Pallottinum, Poznań.

Góra, P. (2018). Sanktuaria diecezji bielsko-żywieckiej i ich rola w przestrzeni duszpasterskiej Kościoła partykularnego. *Salvatoris Mater*, 20 (1-4): 322-345.

Jackowski, A., Sołtan, I. Bilska-Wodecka, I. (1999). Religie świata. Szlaki pielgrzymkowe, *Wielka encyklopedia geografii świata*, t. 15. Wydawnictwo KURPISZ, Poznań.

Jackowski, A. (2003). Święta przestrzeń świata. Podstawy geografii religii, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

Jackowski, A. (2008), Kraków jako międzynarodowe centrum turystyki religijnej. „Alma Mater. Miesięcznik Uniwersytetu Jagiellońskiego”, 109, Kraków, 114-120.

Kodeks Prawa Kanonicznego (przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu) (1984). Wydawnictwo Pallottinum, Poznań.

Kowalska, M. F. (2000). Dzienniczek. Miłosierdzie Boże w duszy mojej. Wyd. Ks. Marianów, Warszawa.

Mróz, F. (2008). Geneza i funkcjonowanie sanktuariów Bożego Miłosierdzia w Polsce. *Peregrinus Cracoviensis*, 19: 47-72.

Mróz, F. (2016a). Bramy Miłosierdzia Nadzwyczajnego Jubileuszu Miłosierdzia w sieci ośrodków pielgrzymkowych Polski. *Peregrinus Cracoviensis*, 27(4): 159-180.

Mróz, F. (2016b). Sanktuaria Kościoła Rzymskokatolickiego w przestrzeni sakralnej Polski. In: *Latosińska J., Mokras-Grabowska J. (Ed.). Kultura i turystyka. Sacrum i profanum.*

Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego, Łódź: 183-205.

Mróz, F. (2019). Kraków w przestrzeni pielgrzymkowej świata. Potencjał i perspektywy rozwoju turystyki religijnej stolicy Małopolski. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica*, 12, s. 40-56.

Mróz, F. (2021). Geneza i typologia sanktuariów Pańskich w Polsce. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków.

Mróz, F., Krogmann, A., Nemčíková, M., Oremusová, D. (2021). Religious and museum tourism to Museum of the Holy Father John Paul II Family Home in Wadowice. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego [Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society]*, 35(4), 145-162. DOI 10.24917/20801653.354.9

Nolan, M. L., Nolan, S. (1989). Christian pilgrimage in modern Western Europe. The University of North Carolina Press, Chapel Hill – Londyn.

Przewodnik, Abo Kościołów Krakowskich y rzeczy w nich wiedzenia y widzenia godnych krotkie opisanie. Naprzod tych ktore są w Mieście Krakowie, potym tych co są na Kazimierzu y na Stradomiu [...]. Przydany iest Cathalog wszystkich Krolow Polskich y Biskupow Krakowskich. (1603). Kraków.

Urban, J. (2014). Locus iste a Deo factus est. W: T. Węclawowicz (red.), Królewski kościół katedralny na Wawelu. W rocznicę konsekracji 1364-2014. Kraków: Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o. – Oficyna Wydawnicza AFM, s. 17-21.

Woś, J. W. (1981). Itinerario in Polonia del 1596 di Giovanni Paolo Mucante cerimonia pontificio. P. 1, Cracovia. Il Centro di Ricerca, Roma.

Ziejka, F. (2000). Nowy klejnot w koronie Krakowa. *Peregrinus Cracoviensis*, 10: 9-10.

NETOGRAFIA

<https://www.isnart.it/report-sui-turismi/turismo-spirituale-2019/>

<https://media.unwto.org>

https://en.wikipedia.org/wiki/National_shrine#cite_note-giga-5

PODPISY RYCIN

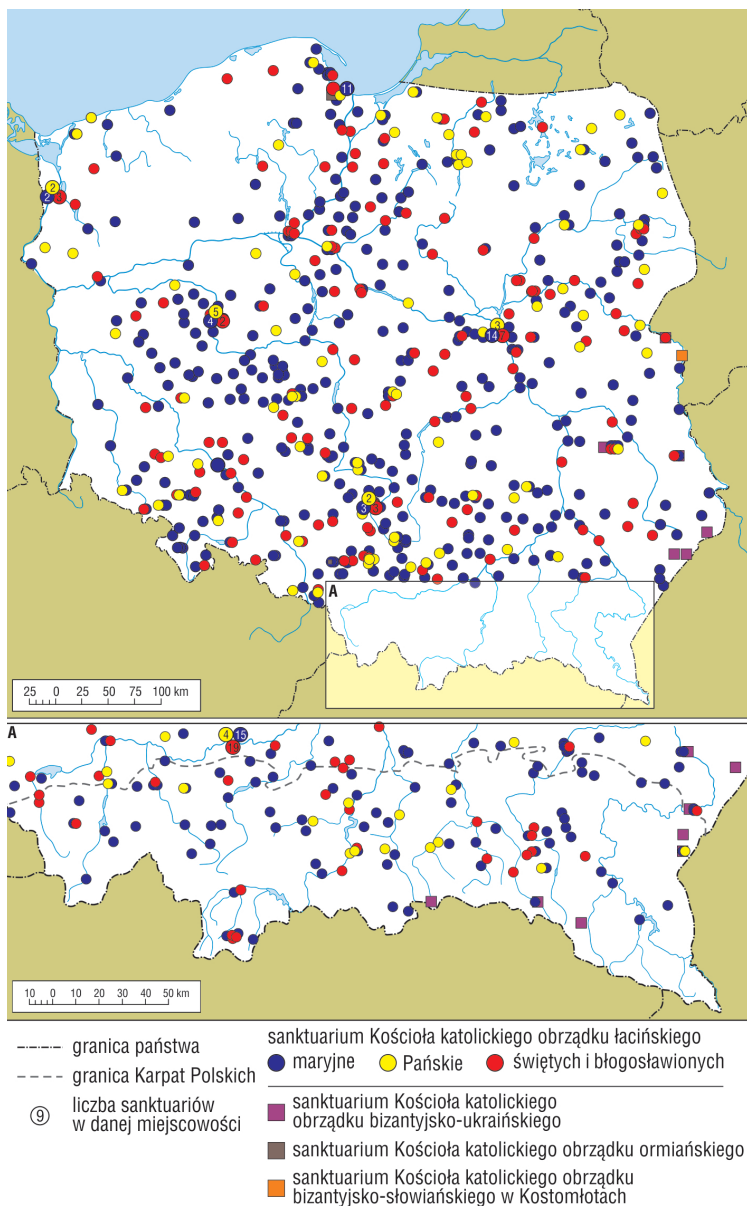
- Ryc. 1. Ruch pielgrzymkowy do wybranych chrześcijańskich ośrodków pielgrzymkowych w 2019 r. Źródło: opracowanie F. Mróz
- Ryc. 2. Wybrane sanktuaria Miłosierdzia Bożego na świecie (stan na 1 listopada 2022 r.). Źródło: opracowanie F. Mróz
- Ryc. 3. Sanktuaria Kościoła katolickiego w Polsce (stan na 1 listopada 2022 r.) Źródło: opracowanie F. Mróz
- Ryc. 4. Sanktuaria Pańskie w Polsce (stan na 1 listopada 2022 r.) Źródło: opracowanie F. Mróz

Ryc. 2

Ryc. 3

Ryc. 4

7 ZAWIERZENIE BOŻEMU MIŁOSIERDZIU 2002-2022 – WYMIAR ŚWIATOWY, DIECEZJALNY, PARAFIALNY

WSTĘP

„Zawierzenie świata Bożemu miłosierdziu jest aktem wiary, którego fundamentem jest postawa dziecięcego zaufania Bogu, miłosiernemu Ojcu, że nie opuści On nigdy człowieka, obdarowując go bez przerwy swoją miłością”.

Tymi słowami w jednym ze swoich artykułów ks. prof. Jan Machniak określił istotę zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu, które przeszło do historii, jako jedno z najważniejszych wydarzeń pontyfikatu papieża Jana Pawła II.

W roku, w którym dane nam było przeżywać dwudziestą rocznicę zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu, zasadnym jest, aby zobaczyć w pastoralnej perspektywie, jak to zadanie mówienia o Bożym Miłosierdziu i zawierzenia się opiece Ojca bogatego w Miłosierdzie, zrealizowało się w czasie dwudziestu lat od tego kluczowego wydarzenia.

1 Ks. Jan Machniak, Miłosierdzie Boże w nauczaniu ojca świętego Jana Pawła II, Łódzkie Studia Teologiczne 24 (2015) 4.

ZAWIERZENIE ŚWIATA BOŻEMU MIŁOSIERDZIU JAKO JEDNO Z NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ PONTYFIKATU PAPIEŻA POLAKA

Dzień 17 sierpnia 2002 roku, kiedy to Ojciec Święty Jan Paweł II wypowiedział w krakowskich Łągielnikach słowa Aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdzu, pozostał w pamięci wszystkich uczestników tego wydarzenia. Dokonując poświęcenia Bazyliki Bożego Miłosierdzia w Krakowie, Jan Paweł II podkreślił, że współczesny świat potrzebuje Bożego Miłosierdzia oraz postawił przed Kościołem zadanie przybliżania świata jego tajemnicy. Mówił wówczas:

„Dlatego dziś w tym sanktuarium chcę dokonać uroczystego aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdzu. Czynię to z gorącym pragnieniem, aby orędzie o miłosiernej miłości Boga, które tu zostało ogłoszone przez pośrednictwo św. Faustyny, dotarło do wszystkich mieszkańców ziemi i napełniło ich serca nadzieją. Niech to przesłanie rozchodzi się z tego miejsca na całą naszą umiowaną Ojczyznę i na cały świat”².

Te słowa wypowiedziane przez Papieża stały się dla całego świata impulsem, do tego, aby orędzie o miłosiernej miłości Boga rozchodziło się po wszystkich zakątkach ziemi.

W słowach Aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdzu kryje się ogromna głębia teologicznych prawd, która mobilizuje do tego, aby nie zatracić papieskiego przesłania, ale głosić je całemu światu i pobudzać we wszystkich ludziach pragnienie uczynienia tych słów wielkim wołaniem świata

2 2 Jan Paweł II, Homilia podczas poświęcenia Bazyliki Bożego Miłosierdzia [w:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/podroze/pl2002-08-17-jp2-homilia.html [dostęp 25.10.2022].

o Boże Miłosierdzie i programem Kościoła na współczesne czasy.

Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu wypowiedziany w nowej świątyni przez Papieża niemal natychmiast został podjęty przez łagiewnickich duszpasterzy. Od Święta Miłosierdzia 2003 roku został włączony do każdej Mszy Świętej odprawianej w tygodniu. Od lipca 2019 roku jest odmawiany także w czasie Mszy Świętych odprawianych w niedziele.

W 2003 roku – w pierwszą rocznicę zawierzenia świata przez Jana Pawła II – w Bazylice, na ścianie obok nawy głównej, umieszczono fragment Aktu zawierzenia (od marca 2022 roku znajduje się tu już cały tekst tej modlitwy).

Gdy w marcu 2020 roku ogłoszono pandemię koronawirusa, na łagiewnickiej Wieży Widokowej zostały umieszczone dwa obrazy Jezusa Miłosiernego. Do wiernych, którzy nie mogli przybyć na coroczne Święto Miłosierdzia, rozesłano kilkadziesiąt tysięcy obrazków z Aktem zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. Ta papieska modlitwa została dołączona wówczas także do Godziny Miłosierdzia odprawianej w łagiewnickiej Bazylice.

Jako że słowa wypowiedziane przez Papieża zostały skierowane do całego świata Akt zawierzenia był tłumaczony na różne języki. W dziesiątą rocznicę zawierzenia – 17 sierpnia 2012 roku – w holu dolnej Bazyliki zostało umieszczonych dziesięć tablic z tłumaczeniem na różne języki (francuski, angielski, polski, niemiecki, włoski, portugalski, słowacki, węgierski, hiszpański, ukraiński), aby pielgrzymi przybywający do tego miejsca mogli zanosić wołanie o miłosierdzie dla świata.

W roku przygotowań do dwudziestej rocznicy zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu Sanktuarium Bożego Miłosierdzia wydrukowało pocztówki z tekstem Aktu w jedenastu językach (angielskim, niemieckim, hiszpańskim, portugalskim, czeskim, chorwackim, francuskim, ukraińskim, słowackim, węgierskim, włoskim). Trafiły one w różne zakątki świata.

To zadanie, które zostawił nam św. Jan Paweł II realizowane jest już przez dwadzieścia lat. W tym czasie wiele krajów, diecezji, parafii, wspólnot powierzyło się opiece miłosiernego Boga, wypowiadając słowa Aktu zawierzenia.

Spróbujmy w tym wystąpieniu przyrzeć się wydarzeniom, które w czasie dwudziestu lat miały miejsce i które przyczyniły się do zawierzenia Bożemu Miłosierdzu tak wielu ludzi na całym świecie. To ujęcie ma charakter pastoralny, czyli próbujący opracować teologicznie (w aspekcie duszpasterskim) istotne dane statystyczne.

WYMIAR ŚWIATOWY

Wydarzenie, które miało miejsce w krakowskich Łągiwnikach 17 sierpnia 2002 roku stało się zachętą do tego, aby Kościoły lokalne na całym świecie, idąc za wskazaniem Jana Pawła II, oddały siebie i swoje narody opiece Miłosiernego Ojca. Zwróćmy uwagę na kilka miejsc, gdzie w sposób uroczysty dokonano zawierzenia Bożemu Miłosierdzu.

Księża Pallotyni pracujący w Afryce (Rwandzie, Kongo, Republice Demokratycznej Kongo, Wybrzeżu Kości Słoniowej, Burkina Faso) są bardzo aktywnie zaangażowani w promocję orędzia Miłosierdzia Bożego. W Rwandzie, 14 września 2010 roku, arcybiskup Kigali, Th. Ntihinyurwa erygował w Kabuga Sanktuarium Miłosierdzia Bożego. W tym samym roku w październiku został zorganizowany regionalny Kongres Miłosierdzia Bożego pod hasłem: „Miłosierdzie Boże jako antidotum na zło, które niszczy nasze społeczeństwo”. Spotkanie miało miejsce w Kabuga w Sanktuarium Miłosierdzia Bożego. Na zakończenie Kongresu ponad 500 Apostołów Miłosierdzia zostało rozesłanych do swoich krajów w Regionie Wielkich Jezior i parafii, aby doświadczając Miłosierdzia Bożego, nieśli innym nową iskrę nadziei i uczyli się „wyciągać dobro z doznanego zła, czyli zwyciężali zło dobrem”. Od czasu Kongresu, Akt zawierzenia świata

Miłosierdziu Bożemu, Jana Pawła II z Łagiewnik jest odmawiany codziennie podczas Mszy Świętej, o godzinie 15.30.

Na Niedzielę Miłosierdzia Bożego 2014 roku, staraniem Sanktuarium został wydany w języku kinyarwanad „Dzienniczek” św. Siostry Faustyny. Wydano również przewodnik ukazujący duchowość i struktury dla powstających grup Miłosierdzia Bożego.

W styczniu 2015 roku rozpoczęły się przygotowania do Afrykańskiego Kongresu Miłosierdzia Bożego pod hasłem: „Miłosierdzie Boże źródłem nadziei dla nowej ewangelizacji w Afryce”. Odbył się on w Rwandzie w Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Kabuga od 9-15 września 2016 roku. Uczestniczyło w nim 579 osób przybyłych z 24 krajów: Rwandy, Polski, Republiki Demokratycznej Kongo, Madagaskaru, Ugandy, Kamerunu, Mali, Gwinei, Kenii, Togo, Burundi, Sierra Leone, Zambii, Gabonu, Tanzanii, Sudanu Południowego, Beninu, Malawi, Wybrzeża Kości Słoniowej, Burkina-Faso, Republiki Środkowoafrykańskiej i Nigerii. Temu wydarzeniu towarzyszył również Ojciec Święty Franciszek, poprzez swojego legata, którym był kardynał Laurent Monsengwo Pasiinya, arcybiskup Kinshasa w Demokratycznej Republice Kongo. Legatowi papieskiemu towarzyszyło dwóch kardynałów: Robert Sarah, prefekt Kongregacji Kultu Bożego oraz kardynał Philippe Ouedraogo, arcybiskup Ouagadougou (Burkina Faso), 20 biskupów (wśród nich nowo mianowany kardynał Dieudonné Nzapalainga – arcybiskup Bangi w Republice Środkowoafrykańskiej) oraz ponad 120 księży. Dla Rwandy i Afryki był to czas szczególnej łaski Miłosierdzia Bożego.

Punktem kulminacyjnym Kongresu był Akt zawierzenia Afryki Miłosierdziu Bożemu, który został wypowiedziany w czterech językach: francuskim przez legata papieskiego – kardynała Laurenta Monsengwo Pasiinya, arcybiskupa Kinshasa; angielskim przez kardynała Roberta Saraha, prefekta Kongregacji Kultu Bożego; kinyarwanda przez arcybiskupa Kigali Thaddée Ntihinurwa; kiswili przez biskupa Goma – Théophile Kaboy.

W trakcie konferencji poprzedzającej to wydarzenie kardynał Philippe Ouedraogo z diecezji Ouagadougou w Burkina Faso powiedział:

„Mamy globalizację bez globalnego zarządzania. To generuje w krajach Afryki poczucie porzucenia i braku zainteresowania. Czują się one przedmiotem rozgrywek światowej klasy politycznej, zwłaszcza że wiele z nich zmaga się z wojnami i konfliktami. W tej sytuacji młodzież jedyną szansę na lepsze życie widzi w emigracji. Żeby stawić czoło tym wyzwaniom, Afryka musi powierzyć się Miłosierdziu Bożemu”³.

Od 18 do 24 listopada 2019 roku w Ouagadougou w Burkina Faso miał miejsce IV Kongres Panaafrykański pod hasłem: „Miłosierdzie Boże, łaska na nasze czasy”. Akt zawierzenia Afryki Miłosierdziu Bożemu z 2016 roku został ponowiony na jego zakończenie 24 listopada 2019 roku, przez kardynała Dieudonné Nzapalainga, arcybiskupa Bangi i Legata papieskiego na kongres.

Modlitwa ta jest tam odmawiana nie tylko w języku francuskim, ale także w dialekcie moore⁴.

Warto również zwrócić uwagę na wydarzenie, które miało miejsce w 2019 roku, kiedy to bp Henryk Ciereszko, biskup pomocniczy Archidiecezji Białostockiej, w belgijskiej miejscowości Leuven dokonał zawierzenia Polonii belgijskiej Bożemu Miłosierdziu.

Wówczas po raz pierwszy sprowadzono z Łagiewnik do Belgii obraz Jezusa Miłosiernego w 2019 roku.

Inicjatorem był o. Damian Kopytto OMI, koordynator duszpasterstwa polskiego w Belgii. Dokładnie w sobotę 5 października 2019 roku obraz został dostarczony do flamandzkiego miasta Leuven, 25 kilometrów na wschód od Brukseli. Już

3 <https://naszdzienik.pl/wiara-kosciol-na-swiecie/166541,afryka-zawierzona-bozemu-milosierdziu.html?t=4> [dostęp 12.11.2020].

4 Na podstawie materiałów i informacji od ks. Stanisława Filipka, pallotyna pracującego w Burkina Faso.

następnego dnia uroczyscie został przedstawiony w Banneux, na południu Belgii, podczas dorocznej pielgrzymki Polonii do Sanktuarium Matki Bożej Ubogich.

W Banneux o. Damian Kopytto zapowiedział peregrynację obrazu po polonijnych parafiach w Belgii na rok 2020. Zanim jednak to nastąpiło odbyła się uroczystość wprowadzenia obrazu do polonijnego kościoła w Leuven. Trzydniowe rekolekcje przeprowadził w kościele św. Lambertusa w Leuven ks. bp Henryk Ciereszko. Rozpoczęły się one w piątek 22 listopada 2019 roku i potrwały do niedzieli 24 listopada włącznie. Na zakończenie Biskup zawierzył Polonię belgijską Bożemu Miłosierdziu.

W 2020 roku obraz peregrynował w polskich parafiach: św. Elżbiety w Brukseli oraz Notre Dame de la Chapelle w Brukseli. Pandemia przerwała peregrynację z dużą ilością osób, jednak mimo to obraz peregrynował dalej w Liege i Antwerpii. W 2021 roku w czasie trwania pandemii we wszystkich parafiach polonijnych w Belgii w pierwszą rocznicę przybycia obrazu odnowiono Akt zawierzenia Polonii belgijskiej Bożemu Miłosierdziu⁵.

Kolejnym miejscem na świecie, gdzie dokonało się zawierzenie Bożemu Miłosierdziu była Birma. W Święto Bożego Miłosierdzia – 11 kwietnia 2021 roku – kardynał Charles Maung Bo, arcybiskup, metropolita Rangun w czasie Mszy Świętej powiedział:

„Wśród wszystkich wielkich wyzwań, przed którymi dziś stoimy, szukamy miłosierdzia Bożego. Czasy są ciemne, droga wydaje się trudna. Potrzebujemy światła Bożego miłosierdzia w Mjanmie.... Zawierzmy Bożemu miłosierdziu każdy dom i cały naród”⁶.

Dwa najnowsze wydarzenia, które miały miejsce w czasie obchodów 20. rocznicy zawierzenia świata Bożemu Miłosier-

5 Na podstawie materiałów i informacji od ks. Damiana Kopytto OMI.

6 http://www.fides.org/en/news/69945-ASIA_MYANMAR_The_nation_is_entrusted_to_God_s_mercy, tłumaczenie własne [dostęp 12.11.2022].

dziu, na których obecni byli przedstawiciele naszego Sanktuarium, to Kongres Bożego Miłosierdzia w czeskich Slavkovicach oraz spotkanie w chorwackiej miejscowości Marija Bistrica.

Pierwsze z tych wydarzeń miało miejsce 12 czerwca 2022 roku, gdy na zakończenie IV Kongresu o Bożym Miłosierdziu, który odbywał się w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Slavkovicach ówczesny abp ołomuniecki Jan Graubner, przewodniczący Konferencji Episkopatu Czech, obecnie metropolita Pragi i prymas Czech, zawierzył Republikę Czeską Bożemu Miłosierdziu.

Akt ten dokonał się w czasie przygotowań do 20-lecia zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu, w które włączyło się czeskie Sanktuarium. W czasie przygotowań do tego wydarzenia kapłani informowali wiernych o nich w czasopiśmie „Apostoł Miłosierdzia Bożego”, które wydawane jest w Czechach w nakładzie 7000 egzemplarzy.

Modlitwą zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu wierni w Slavkovicach modlą się od pierwszego kongresu Miłosierdzia, czyli od 2011 roku po każdej Mszy Świętej. Czyciele Bożego Miłosierdzia znają tę modlitwę na pamięć. Pallotyni w ostatnim czasie rozestali po Czechach setki tysięcy obrazków z Aktem zawierzenia – także wszyscy uczestnicy uroczystości zawierzenia odjechali z pamiątkowym obrazkiem, na którym była umieszczona papieska modlitwa.

Na przygotowania do jubileuszu 20-lecia zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu nałożyły się zawierzenia poszczególnych diecezji w Czechach, które odbywały się od września 2021 do czerwca 2022 w Slavkovicach. Każdego miesiąca jedna diecezja, a w lutym osoby konsekrowane pielgrzymowały do tego miejsca⁷.

Kilka miesięcy później, w sobotę 22 października 2022 r., w dniu liturgicznego wspomnienia św. Jana Pawła II, w Narodo-

7 Na podstawie materiałów i informacji od ks. Wojciecha Zubkowicza, pallotylna, kustosa tamtejszego Sanktuarium

wym Sanktuarium Maryjnym w Marija Bistrica, bp Ivan Šaško, biskup pomocniczy archidiecezji zagrzebskiej zawierzył Chorwację Bożemu Miłosierdziu. Na zakończenie Mszy Świętej biskup pomocniczy wypowiedział słowa Aktu zawierzenia, dodając słowa: „Tobie zawierzamy dziś losy świata i chorwackiej ojczyzny, przemijanie i wieczność każdego człowieka”⁸.

Wszyscy uczestnicy pielgrzymki – a było ich około 4,5 tysięcy – otrzymali obrazki z Aktem zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu.

W wymiarze światowym, choć nie dotyczy to już całych krajów, warto wspomnieć o kilku ważnych miejscach.

Jan Paweł II zawierzył świat Bożemu Miłosierdziu 17 sierpnia 2002 roku, a już 5 października 2002 roku jego słowami diecezję kamieniecko-podolską zawierzył bp Leon Dubrawski OFM, ordynariusz diecezji. Mówił wtedy:

„Nie ma dla człowieka innego źródła nadziei, jak tylko Boże Miłosierdzie” – powiedział: „pragniemy z wiarą powtarzać ,JEZU, UFAM TOBIE! Pragniemy oczyma duszy wpatrywać się w oczy Miłosiernego Jezusa, żeby w głębi Jego wzroku znaleźć odbicie własnego życia, a także światło łaski, którą już nie jednorazowo otrzymywaliśmy i którą Bóg zostawił dla nas na każdy dzień życia i na dzień ostatni... Jakże mocno potrzebuje dzisiaj świat Bożego Miłosierdzia! Potrzeba Bożego Miłosierdzia, żeby wszelka niesprawiedliwość została zniszczona w blasku prawdy!”.

Na zakończenie uroczystej Eucharystii biskup Leon Dubrawski OFM poświęcił Parafialne Chrześcijańskie Centrum Dzieci i Młodzieży im. Jana Pawła II.

Dwa lata później ordynariusz diecezji kamieniecko-podolskiej specjalnym dekretem ogłosił rozbudowaną świątynię w Winnicy Sanktuarium Miłosierdzia Bożego. 2 października

8 <https://www.misericordia.eu/pl/MISERICORDIA-aktualnosci/article/Chorwacja-zawierzona-Bozemu-Milosierdziu/> [dostęp 12.11.2022].

2022 roku, gdy delegacja z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia zawiozła do świątyni Dzwon Nadziei poświęcony w czasie głównych uroczystości 20-lecia zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu, bp Dubrawski mówił do zebranych w świątyni ludzi: „Błagajmy Boga o Jego Miłosierdzie, aby to Miłosierdzie rozprzestrzeniło się na naszą diecezję, na nasze rodziny, na całą Ukrainę i na Rosję, aby zrozumieli, że Bóg nie dał przykazania zabijania, ale Bóg dał przykazanie miłości”.

Warto podkreślić, że Kościół w Winnicy został konsekrowany 18 października 1997 roku przez bp. Jana Olszańskiego. Kilka miesięcy wcześniej – 7 czerwca 1997 roku – Ojciec Święty Jan Paweł II w czasie swojej pierwszej wizyty w Łagiewnikach poświęcił obraz Jezusa Miłosiernego dla powstającej tam parafii Miłosierdzia Bożego. W czasie ostatnich październikowych uroczystości zostało rozdanych tam kilkaset pocztówek z Aktem zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu w języku ukraińskim⁹.

Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu, który w Łagiewnikach wypowiedział 17 sierpnia 2002 roku św. Jan Paweł II, odmawiany jest także w dalekiej Boliwii w diecezji Oruro, gdzie biskupem jest Polak – bp Krzysztof Białasik SVD.

„W sposób bardzo uroczysty uczyniliśmy to np. w ostatnie Święto Miłosierdzia (2022 roku – dop. MW). Kościół był wypełniony do granic i wspólnie uczestniczyliśmy we Mszy Świętej i odmawialiśmy Koronkę do Miłosierdzia Bożego. Moment, w którym wypowiadaliśmy Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu był bardzo uroczysty. Zresztą, przypomnę, że 13 lat temu (30 marca 2008 roku – dop. MW) właśnie tą modlitwą zawierzyłem diecezję Oruro Bożemu Miłosierdziu. Teraz to odnowiliśmy. Staram się, aby moja diecezja żyła Bożym Miłosierdziem... Nawet w katedrze znajduje się bardzo duży obraz Pana Jezusa Miłosiernego z Łagiewnik.

9 <https://www.misericordia.eu/pl/MISERICORDIA-aktualnosci/article/Dzwon-Nadziei-z-Lagiewnik-juz-w-Winnicy/> [dostęp 12.11.2022].

W Sanktuarium Bożego Miłosierdzia codziennie mamy nabożeństwo, prowadzone przez siostry dominikanki, w czasie którego odmawiamy Koronkę do Miłosierdzia Bożego. To jest niewielka świątynia, do której przyjeżdżają ludzie oddać hołd Panu Jezusowi Miłosiernemu. Została ona wybudowana na wzór łagiewnickiego Sanktuarium – nawet tabernakulum jest w postaci kuli ziemskiej. Posiadamy także relikwie św. Siostry Faustyny. To takie nasze łagiewniki w Oruro. Czuje się niesamowite emocje, gdy wchodzi się do tego kościoła i widzi się łagiewniki, tylko w mniejszym wymiarze. To jest bardzo piękne. Siostry prowadzą także peregrynację z obrazem Jezusa Miłosiernego, odwiedzając wszystkie domy, do których jest zapraszany. Oprócz tego we wszystkich kościołach parafialnych naszej diecezji odmawiamy Koronkę. Wszędzie też są obrazy Pana Jezusa Miłosiernego. Bardzo dużo ludzi przychodzi, składa kwiaty, modli się... To są momenty, które sami wierni bardzo mocno przeżywają. Bardzo dużo ludzi bierze także udział w Świącie Miłosierdzia, które przeżywamy w drugą niedzielę wielkanocną. Miłość Boliwijczyków do Pana Jezusa Miłosiernego jest bardzo wielka” – mówił bp Białasik¹⁰.

Także w Archidiecezjalnym Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Rio de Janeiro w Brazylii przed Najświętszym Sakramentem codziennie odmawiana jest Koronka do Miłosierdzia w Godzinie Miłosierdzia i Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu.

Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu odmawiany jest również w Narodowym Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Ruqut w Papui Nowej Gwinei (w języku ping) oraz w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Keysborough w Australii.

10 <https://www.misericordia.eu/pl/wywiad/article/Biskup-Krzysztof-Bialasik-Milosci-Boliwijczykow-do-Pana-Jezusa-Milosierneho-jest-wielka/> [dostęp 12.11.2022].

Od wymiaru światowego przejdźmy teraz do kolejnego – diecezjalnego wymiaru zawierzenia Bożemu Miłosierdziu. Wiele diecezji w naszym kraju przez posługę swoich pasterzy zostało powierzonych opiece Miłosiernego Ojca.

Jedną z pierwszych była Archidiecezja Łódzka, którą powierzył abp Władysław Ziółtek. Miało to miejsce 5 października 2005 roku we wspomnienie św. Siostry Faustyny w Katedrze Łódzkiej.

W roku 2014 na zakończenie II pielgrzymki diecezji bielsko-żywieckiej do Łagiewnik biskup Roman Pindel, powierzył diecezję Bożemu Miłosierdziu. W homilii mówił wówczas:

„W Akcie zawierzenia rzucamy na szalę wszystko, co jest konieczne, aby doświadczyć Bożego Miłosierdzia i na nasze szczęście nie potrzebujemy żadnej ofiary, wysiłku, wielu modlitw – tylko akt zawierzenia: akt ufności, akt ludzkiej pewności, że Bóg jest miłosierny i że odpowie na moje pragnienie, moją prośbę i moje zaufanie. Wszystko, co potrzebne, aby doświadczyć Bożego Miłosierdzia – to ufność. Jeżeli tego brakuje, to prosimy, jak ten człowiek z Ewangelii: o zaradzenie niedowiarstwu swojemu. Ten, komu brakuje ufności w Boże Miłosierdzie, niech prosi: „Ufam, ale dodaj mi pewności, wejrzyj w moje serce, bo to jest łaska, zaradź mojemu niedowierzaniu, sceptycyzmowi, wątpliwościom. Daj mi ufność, samą ufność.” To wystarczy!”¹¹.

Kolejną z diecezji, która powierzyła się Bożemu Miłosierdziu była diecezja tarnowska. 13 czerwca 2015 roku w Kościele bł. Karoliny w Tarnowie na zakończenie peregrynacji obrazu „Jezu, ufam Tobie” biskup tarnowski Andrzej Jeż powierzył diecezję Bożemu Miłosierdziu. Mówił wówczas:

11 <https://info.wiara.pl/doc/1987219.Diecezja-bielskozywiecka-zawierzona> [dostęp 12.11.2022].

„Na zakończenie peregrynacji pragniemy raz jeszcze z całą mocą zawierzyć Tobie, Ojcze Miłosierny nasze losy i losy mieszkańców całej ziemi. Spójrz na cały świat, który cierpi z powodu wojen, prześladowań, terroryzmu i niesprawiedliwości. Wejrzyj na niewinnie przelewaną krew chrześcijan na Bliskim Wschodzie i w Północnej Afryce. Okaż swoje miłosierdzie ciężko doświadczonym narodom: ukraińskiemu i syryjskiemu. Miej miłosierdzie także i dla nas, abyśmy z trudem wywalczoną przez tyle pokoleń wolność i pokój w naszej Ojczyźnie nie zamienili w piekło waśni i sporów, połączonych z pogardą dla przeciwników czy ludzi inaczej od nas myślących. Wlej w nasze serca nadzieję na lepszą przyszłość naszej Ojczyzny opartą na poszanowaniu Twojego prawa i sprawiedliwych praw wszystkich jej obywateli.”¹²

W czasie Roku Miłosierdzia (8.12.2015 – 20.11.2016) do Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w krakowskich Łagiewnikach przybywały pielgrzymki z różnych diecezji wraz ze swoimi pastarzami, którzy dokonali w tym miejscu uroczystego Aktu zawierzenia swoich diecezji. I tak 4 czerwca 2016 roku do Sanktuarium przybyła pielgrzymka diecezji sosnowieckiej wraz z biskupem Grzegorzem Kaszakiem, 11 czerwca 2016 odbyła się pielgrzymka Archidiecezji Lubelskiej, na zakończenie, której arcybiskup Stanisław Budzik dokonał Aktu zawierzenia archidiecezji Bożemu Miłosierdziu, wypowiadając słowa:

„Boże, Ojcze, zawierzam dziś Twojemu Miłosierdziu całą Archidiecezję Lubelską. Niech każdy wierny, doświadczwszy Twego Miłosierdzia, głosi je modlitwą, słowem i czynem”¹³.

12 <https://diecezja.tarnow.pl/index.php/wiadomosci/item/2616-diecezja-tarnowska-pozegnala-obraz-jezu-ufam-tobie> [dostęp 12.11.2022].

13 <https://archidiecezjalubelska.pl/blog/zawierzenie-archidiecezji-lubelskiej-bozemu-milosierdziu-w-lagiewnikach/> [dostęp 12.11.2022].

Kolejna diecezja, która dokonała uroczystego Aktu zawierzenia to diecezja zamojsko-lubaczowska. 18 czerwca 2016 roku biskup Marian Rojek dokonał uroczystego zawierzenia całej diecezji. Ostatnią diecezją, która zawierzyła się w Roku Miłosierdzia była diecezja kielecka. 12 listopada 2016 roku w krakowskich Łagiewnikach dokonał tego ordynariusz diecezji biskup Jan Piotrowski, który w homilii powiedział:

„Jak synowie i córki Kościoła Kieleckiego stajemy w tym wyjątkowym miejscu, gdzie Ojciec Święty Jan Paweł II zawierzył cały świat Bożemu Miłosierdziu (...). Przychodzimy z taką samą intencją, aby Kościół Kielecki zawierzyć Bożemu Miłosierdziu”¹⁴.

WYMIAR PARAFIALNY, LOKALNY, WSPÓLNOTOWY

Na koniec chcę przedstawić Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu w wymiarze parafialnym, lokalnym i wspólnotowym.

Wśród wielu wspólnot i parafii, które przez te dwadzieścia lat zawierzyły się opiece Ojca Miłosierdzia byli przedstawiciele różnych grup i środowisk z całej Polski. Jedną z pierwszych wspólnot, które zawierzyły się Bożemu Miłosierdziu był Ruch Światło-Życie diecezji tarnowskiej. Miało to miejsce w krakowskich Łagiewnikach 31 maja 2003 roku. Wówczas Biskup Tarnowski Wiktor Skworec wraz z licznie zgromadzonymi członkami ruchu: dziećmi, młodzieżą, dorosłymi, rodzinami, osobami konsekrowanymi, kapłanami, dokonał Aktu zawierzenia ruchu Światło-Życie diecezji tarnowskiej Bożemu Miłosierdziu.

¹⁴ <https://www.diecezja.kielce.pl/bp-jan-piotrowski-pielgrzymujemy-do-lagiewnik-aby-kosciol-kielecki-zawierzyc-bozemu-milosierdziu> [dostęp 12.11.2022].

Wypowiedziany wówczas tekst był parafrazą słów Ojca Świętego Jana Pawła II, wypowiedzianych 17 sierpnia 2002 r. w Krakowie-Łagiewnikach:

Boże, Ojczy Miłosierny,
który objawiłeś swoją miłość w Twoim Synu, Jezusie Chrystusie,
i wylałeś ją na nas w Duchu Świętym, Pocieszycielu,
Tobie zawieramy dziś losy Ruchu Światło-Życie diecezji tarnowskiej.
Zawieramy dzieci, młodzież, rodziny i wszystkich,
którzy szli lub nadal idą drogą formacji oazowej.
Pochyl się nad nami grzesznymi,
ulecz słabość,
przewycięż wszelkie zło,
pozwól wszystkim członkom Ruchu Światło-Życie naszej diecezji
doświadczyć Twojego miłosierdzia,
aby w Tobie, Trójjedyny Boże,
zawsze odnajdywali źródło nadziei.
Ojczy Przedwieczny,
dla bolesnej męki i zmartwychwstania Twojego Syna,
miej miłosierdzie dla nas i całego świata!
Amen¹⁵.

Bożemu Miłosierdziu zawierzyła się również Kongregacja Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Trzebnicy. Na stro-
nie zgromadzenia czytamy:

„Duchowość Siostry Boromeuszki jest duchowością Bo-
żej miłości, gdyż Najświętsze Serce Jezusa jest źródłem miłości,
która czynnie udziela się w pielęgnowaniu chorych i ubogich.
15 kwietnia 2012 roku podczas uroczystej Mszy świętej w kapli-
cy zakonnej Domu Macierzystego przełożona generalna Matka
Alberta uroczystie zawierzyła Zgromadzenie Bożemu Miłosier-

15 <https://www.parafiapierwoszy.no.pl/stefa-modlitwy-28834/na-czas-epidemii-29076/zawierzenie-bozemu-milosierdziu-29078> [dostęp 12.11.2022].

dziu (miało to miejsce w Święto Miłosierdzia i co roku Akt ten w Święto Miłosierdzia jest ponawiany – dop. MW). W 1873 roku Zgromadzenie zostało zawierzone Najświętszemu Sercu Pana Jezusa. Akt Zawierzenia Zgromadzenia Bożemu Miłosierdziu jest to nowy dar Boga i decyzja, która rodziła się i wzrastała, i ma prowadzić do przyjęcia Orędzia Miłosierdzia z jego konsekwencjami, i ufamy – przyniesie obfity owoc”¹⁶.

Zanim jednak doszło do zawierzenia ówczesna Matka Generalna s. Alberta Groń napisała do Sióstr list, w którym czytamy m.in:

„Idziemy w tym duchowym czynie za Zawierzeniem świata Bożemu Miłosierdziu dokonany przez bł. Papieża Jana Pawła II. (dop. MW. Jan Paweł II został ogłoszony świętym 27 kwietnia 2014 roku.), dnia 17 sierpnia 2002 roku i za jego zachętą, która jest jednocześnie zachętą Kościoła naszych czasów. Czynimy coś, co niejako jest powtórką Zawierzenia Zgromadzenia Najświętszemu Sercu Pana Jezusa z roku 1873. Wówczas jednak Zawierzenie Zgromadzenia wyprzedziło nawet Zawierzenie świata Najświętszemu Sercu Pana Jezusa, którego jak wiadomo, dokonał Papież Leon XIII w roku 1899.

Nie jest to jednak jedynie powtórka, ale zapewne nowy dar Boga i decyzja, która rodziła się, wzrastała, doprowadziła do Aktu Zawierzenia, a ma prowadzić do przyjęcia Orędzia Miłosierdzia z jego konsekwencjami i ufamy – przynieść obfity owoc.

Owym niepojętym darem Boga dla naszych czasów jest Boże Miłosierdzie, obecne jakoś od początku historii zbawienia, wzrastające w Kościele, ale obecnie przekazane w postaci Orędzia Miłosierdzia poprzez osobę świętej siostry Faustyny Kowalskiej i postugę bł. Ojca Świętego Jana Pawła II.

Nasze Zgromadzenie – Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza, poświęcone i czczące Najświętsze Serce Pana Jezusa,

16 <https://boromeuszki.pl/kim-jestesmy/milosierdzie/kult-bozego-milosierdzia/> [dostęp 12.11.2022].

wyczuwało od początku duchową bliskość, ważność Objawienia Bożego Miłosierdzia danego naszym czasem. I to zarówno poprzez swoje poszczególne członkinie jak i wspólnotowo. Wiodące to było w naszej czci dla Obrazu Jezusa Miłosiernego, w modlitwie Koronki, nawiedzaniu Łagiewnik, zgłębianiu Dzienniczka, w chętnym czytaniu i słuchaniu opracowań o tajemnicy Bożego Miłosierdzia, ale nade wszystko poprzez wzrastające w nas poczucie obecnego w naszym zasięgu daru bardzo stosownego i potrzebnego nam, które nosimy przecież imię «siostr Miłosierdzia». Poczucie czegoś nie pozwalającego przejść obojętnie wobec rozprzestrzeniającego się z łagiewnik kultu Bożego Miłosierdzia i wobec Jezusowych oczu patrzących z cichego obrazu w łagiewnickiej Kaplicy.

Już na Kapitułe Generalnej w 2009 roku wyłynęła propozycja, by zgromadzeniowo bardziej zainteresować się św. siostrą Faustyną głoszącą orędzie Miłosierdzia. Nie zostało to jednak rozwinięte, znalazło natomiast swój zapis w zaleceniach Kapituły, w punkcie 12: «Specyfika historii naszego Zgromadzenia, która otwarta była na różne formy miłosierdzia, zobowiązuje nas do szczególnej wrażliwości na aktualne nauczanie Kościoła o miłosierdziu i współczesne jego formy». (...)

Dziękując za wszystko Bogu, dziękując za wszystko ludziom niech nasze Zawierzenie będzie dla zbawienia naszego i świata.

Ponawiamy codziennie nasze Zawierzenie krótką wersją bł. Jana Pawła II, wersją dłuższą w Święto Bożego Miłosierdzia¹⁷.

Kolejną wspólnotą, która zawierzyła się Bożemu Miłosierdziu byli kapłani metropolii górnośląskiej, którzy wraz ze swoimi biskupami przybyli do krakowskich Łagiewnik 31 sierpnia 2016 roku. Na zakończenie Mszy Świętej biskupi zawierzyli siebie oraz kapłanów swoich diecezji Bożemu Miłosierdziu.

17 Z informacji otrzymanych od sióstr boromeuszek.

W czasie dwudziestu lat od tego wyjątkowego wydarzenia, jakie miało miejsce w czasie poświęcenia Bazyliki Bożego Miłosierdzia, do tego szczególnego miejsca przybywały liczne pielgrzymki z wielu parafii w naszym kraju, aby tutaj zawierzyć swoje wspólnoty parafialne Bożemu Miłosierdziu.

Z informacji przekazanych przez ks. bp. Jana Zająca, honorowego kustosa Sanktuarium Bożego Miłosierdzia wynika, że w łagiewnikach zawierzyły się wszystkie parafie Archidiecezji Krakowskiej oraz diecezji tarnowskiej (brak dokumentów w archiwach).

Do Sanktuarium Bożego Miłosierdzia pielgrzymowały zawierając się Bożemu Miłosierdziu od kwietnia 2010 do marca 2011 roku wszystkie parafie diecezji bielsko-żywieckiej – w liczbie 196 (spis w Aneksie nr 1).

W archiwum naszego Sanktuarium znajdują się także informacje o 10 parafiach z różnych stron Polski, które zawierzyły się Bożemu Miłosierdziu (spis w Aneksie nr 2).

Warto również zwrócić uwagę na sześć wspólnot (spis w Aneksie nr 3), które dokonały zawierzenia w swoich parafiach w łączności z łagiewnickim wzgórzem w trakcie „Rekolekcji zawierzenia”, prowadzonych przez ks. Janusza Iwańczuka z Opola. Były to rekolekcje, które miały na celu wyjaśnienie istoty kultu Bożego Miłosierdzia w oparciu o trzech Apostołów Bożego Miłosierdzia: św. Jana Pawła II, św. Siostrę Faustynę i bł. ks. Michała Sopoćko. Na zakończenie tych rekolekcji odbywało się uroczyste zawierzenie całej wspólnoty parafialnej Bożemu Miłosierdziu.

Ponadto uroczystego zawierzenia dokonali również:

- Pracownicy Szpitala Powiatowego im. Miłosierdzia Bożego w Limanowej (22.10.2013) – zawierzenie to miało miejsce w budynku szpitala w dniu uroczystego nadania tej placówce imienia Miłosierdzia Bożego;
- Społeczność Akademicka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (31.05.2014);

- Zespół Szkół nr. 1 im. Gustawa Morcinka w Tychach (04.05.2019);
- Wspólnota Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza, Centrum Opiekuńczo wychowawcze „Nadzieja” w Mysłowicach (22.10.2019);
- Pracownicy służby zdrowia i chorzy diecezji radomskiej, prosząc o ustanie pandemii – Akt zawierzenia Bożemu Miłosierdziu został odmówiony wraz z przedstawicielami katolickich stowarzyszeń pracowników służby zdrowia 19 marca 2020 roku z zachętą do ponawiania go w placówkach ochrony zdrowia i wspólnotach parafialnych¹⁸.

Warto także wspomnieć, że w Sanktuarium w Łagiewnikach zawierzyli się kolejarze i przedsiębiorcy z duszpasterstwa „Talent”.

Mówiąc o zawierzeniu Bożemu Miłosierdziu w wymiarze parafialnym nie można nie wspomnieć o peregrynacji obrazu Jezusa Miłosiernego poświęconego przez Papieża Benedykta XVI w Watykanie, podczas Audiencji Generalnej w Święto Podwyższenia Krzyża Świętego 14 kwietnia 2011 roku. Miała ona miejsce we wszystkich parafiach najpierw Archidiecezji Krakowskiej, a następnie diecezji bielsko-żywieckiej oraz diecezji tarnowskiej, a następnie w kilku parafiach w Norwegii. Zwieńczeniem pobytu obrazu w każdej wspólnotie było uroczyste zawierzenie parafii Bożemu Miłosierdziu słowami papieskiego Aktu.

Peregrynacja w Archidiecezji Krakowskiej rozpoczęła się 16 października 2011 roku w Wadowicach a zakończyła się 29 czerwca 2013 roku w Katedrze Wawelskiej. W tym czasie obraz Jezusa Miłosiernego nawiedził wszystkie parafie oraz wspólnoty zakonne.

18 <https://diecezja.radom.pl/akt-zawierzenia-bozemu-milosierdziu-pracownikow-sluzby-zdrowia-i-chorych-z-prosba-o-ustanie-pandemii/> [dostęp 12.11.2022].

Po zakończeniu peregrynacji w Archidiecezji Krakowskiej obraz wyruszył do diecezji tarnowskiej, gdzie 14 września 2013 roku w parafii św. Elżbiety Węgierskiej w Starym Sączu miało miejsce rozpoczęcie peregrynacji. Obraz odwiedził wszystkie parafie diecezji, zaś uroczyste zakończenie czasu peregrynacji miało miejsce w parafii bł. Karoliny w Tarnowie 10 czerwca 2015 roku.

Kolejnym miejscem peregrynacji obrazu była diecezja bielsko-żywiecka. Podobnie jak w pozostałych diecezjach, również i tutaj obraz nawiedził wszystkie parafie. Peregrynacja rozpoczęła się 20 września 2015 roku w Cieszynie a zakończyła 18 czerwca 2016 roku w Katedrze św. Mikołaja w Bielsku-Białej. Następnie 22 września obraz wyruszył do kilku parafii w Norwegii. Peregrynacja w tym kraju zakończyła się 4 października.

ZAKOŃCZENIE

Zebrane w tym wystąpieniu informacje – a na pewno nie są to informacje pełne, bo wciąż docierają do nas nowe – w sposób klarowny pokazują, że wołanie św. Jana Pawła II sprzed 20 lat zostało usłyszane w różnych zakątkach świata i naszej Ojczyzny. Liczne grupy przybywające do łagiewnickiego Sanktuarium oraz gromadzące się w swoich wspólnotach lokalnych powierzały siebie i swój los opiece Miłosiernego Ojca, zawierając Mu losy swoje i całego świata. Wielu z nich czyniło to słowami papieskiego Aktu. Widzieliśmy to w czasie przeżywanego Roku Miłosierdzia, a także bardzo mocno w niepewnym czasie pandemii. Dało się bardzo mocno odczuć potrzebę wołania o Boże Miłosierdzie wówczas, gdy za naszą wschodnią granicą rozgrywał się i nadal trwa dramat wojny. Dzięki trwającym rocznym przygotowaniom do 20. rocznicy zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu odkryliśmy jak bardzo wiele miejsc na świecie, często dotąd dla nas nieznanych, modli się każdego dnia, wypowiadając słowa, które po raz pierwszy dwadzieścia lat temu

wypowiedział Ojciec Święty Jan Paweł II. Te prorocze słowa papieskiego Aktu zawierzenia stały się impulsem, do tego, aby na całym świecie ludzie różnych kultur i różnych języków jednym głosem wołali „Boże Ojcze Miłosierny [...] Tobie Zawieramy dziś losy świata i każdego człowieka”¹⁹.

19 Jan Paweł II, Homilia podczas poświęcenia Bazyliki Bożego Miłosierdzia, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/podroze/pl2002-08-17-jp2-homilia.html [dostęp, 25.10.2022].

Parafie diecezji bielsko-żywieckiej, które w Łagiewnikach zawierzyły się Bożemu Miłosierdziu:

1. Parafia Matki Bożej Fatimskiej, Bielsko Biała – Obszary (15.04.2010);
2. Parafia św. Brata Alberta, Bielsko – Biała (15.04.2010);
3. Parafia św. Jana Chrzciciela, Bielsko Biała – Komorowice (16.04.2010);
4. Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, Bielsko Biała (17.04.2010);
5. Parafia Przenajświętszej Trójcy, Bielsko Biała (17.04.2010);
6. Parafia Katedralna św. Mikołaja, Bielsko Biała (20.04.2010);
7. Parafia Opatrzności Bożej, Bielsko Biała (20.04.2010);
8. Parafia Nawiedzenia Matki Bożej, Hałcnów (04.05.2010);
9. Parafia Zesłania Ducha Świętego, Kozy Gaje (05.05.2010);
10. Parafia Najświętszej Rodziny, Małek Kozy (06.05.2010);
11. Parafia św. Barbary, Mikuszowie Krakowskie (07.05.2010);
12. Parafia Chrystusa Króla, Bielsko Biała – Leszczyny (08.05.2010);
13. Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego, Bujaków (10.05.2010);
14. Parafia św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza, Kozy (11.05.2010);
15. Parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, Bielsko Biała – Lipnik (12.05.2010);
16. Parafia św. Józefa, Bielsko Biała – Złote Łany (13.05.2010);
17. Parafia Matki Bożej Pocieszenia, Bielsko Biała – Straconka (14.05.2010);
18. Parafia Opatrzności Bożej, Jaworze (15.05.2010);
19. Parafia Narodzenia św. Jana Chrzciciela, Rudzica (15.05.2010);
20. Parafia św. Wawrzyńca, Bielowicko (17.05.2010);

21. Parafia św. Bartłomieja, Grodziec Śląski (17.05.2010);
22. Parafia św. Marii Magdaleny, Mazańcowice (18.05.2010);
23. Parafia św. Franciszka z Asyżu, Bielsko Biała – Wapiennica (20.05.2010);
24. Parafia św. Marcina, Międzyrzecze (20.05.2010);
25. Parafia św. Jerzego, Jasienica (22.05.2010);
26. Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, Biery (25.05.2010);
27. Parafia św. Stanisława BM, Andrychów (26.05.2010);
28. Parafia św. Macieja, Andrychów (27.05.2010);
29. Parafia Wszystkich Świętych, Wieprz k/Andrychowa (28.05.2010);
30. Parafia św. Jakuba, Rzyki (28.05.2010);
31. Parafia św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza, Nidek (29.05.2010);
32. Parafia św. Marcina, Gierałtowice (29.05.2010);
33. Parafia św. Bartłomieja i św. Łukasza, Zagórnik (31.05.2010);
34. Parafia św. Jana Chrzciciela, Sułkowice – Bołęcina (31.05.2010);
35. Parafia Miłosierdzia Bożego, Sułkowice – Łęg (01.06.2010);
36. Parafia św. Urbana, Roczyny (02.06.2010);
37. Parafia Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny, Targanice (02.06.2010);
38. Parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, Inwałd (05.06.2010);
39. Parafia Opatrzności Bożej, Cieszyn – Pastwiska (12.06.2010);
40. Parafia św. Jerzego, Cieszyn (14.06.2010);
41. Parafia św. Elżbiety, Cieszyn (14.06.2010);
42. Parafia Narodzenia św. Jana Chrzciciela, Cieszyn – Mnisztwo (14.06.2010);
43. Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, Cieszyn – Krasna (14.06.2010);
44. Parafia św. Marii Magdaleny, Cieszyn (15.06.2010);
45. Parafia Imienia Najświętszej Maryi Panny, Cieszyn – Bobrek (16.06.2010);

46. Parafia Matki Bożej Bolesnej, Jawiszowice – os. Brzeszcze (15.06.2010);
47. Parafia św. Macieja Apostoła, Bielany (15.06.2010);
48. Parafia św. Urbana, Brzeszcze (15.06.2010);
49. Parafia św. Marcina, Jawiszowice (15.06.2010);
50. Parafia Matki Bożej Częstochowskiej, Przecieszyn (15.06.2010);
51. Parafia Przenajświętszej Trójcy, Rajsko (15.06.2010);
52. Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, Bronów (21.06.2010);
53. Parafia św. Andrzeja Boboli, Czechowice – Dziedzice (21.06.2010);
54. Parafia św. Barbary, Czechowice – Dziedzice (21.06.2010);
55. Parafia Jezusa Chrystusa Odkupiciela, Czechowice – Dziedzice (21.06.2010);
56. Parafia św. Katarzyny, Czechowice – Dziedzice (21.06.2010);
57. Parafia św. Maksymiliana Kolbego, Czechowice – Dziedzice (21.06.2010);
58. Parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, Czechowice – Dziedzice (21.06.2010);
59. Parafia Wspomożenia Wiernych, Czechowice – Dziedzice (21.06.2010);
60. Parafia św. Stanisława BM, Czechowice – Dziedzice Podraj (21.06.2010);
61. Parafia Opatrzności Bożej, Ligota (21.06.2010);
62. Parafia Miłosierdzia Bożego, Miliardowice (21.06.2010);
63. Parafia św. Józefa, Zabrzeg (21.06.2010);
64. Parafia św. Rocha, Zamarski (05.07.2010);
65. Parafia św. Jana Nepomucena, Pogwizdów (06.07.2010);
66. Parafia św. Bartłomieja, Hazlach (06.07.2010);
67. Parafia św. Marcina, Leszna Górna (07.07.2010);
68. Parafia św. Mateusza, Ogrodzona (07.07.2010);
69. Parafia św. Jerzego, Puńców (07.07.2010);
70. Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego, Kaczyce (08.07.2010);

71. Parafia św. Michała Archanioła, Goleszów (10.07.2010);
72. Parafia Dobrego Pasterza, Istebna (13.07.2010);
73. Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego, Istebna – Kubalonka (13.07.2010);
74. Parafia św. Bartłomieja, Koniaków (14.07.2010);
75. Parafia Matki Bożej Fatimskiej, Istebna – Stecówka (14.07.2010);
76. Parafia św. Apostołów Piotra i Pawła – Jaworzynka (15.07.2010);
77. Parafia Matki Bożej Frydeckiej, Jaworzynka – Trzycatek (15.07.2010);
78. Parafia św. Maksymiliana Kolbego, Pewel Wielka (26.07.2010);
79. Parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej Aniołów, Korbielów (27.07.2010);
80. Parafia Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, Krzyżowa (27.07.2010);
81. Parafia św. Jana Chrzciciela, Sopotnia Mała (28.07.2010);
82. Parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy, Sopotnia Wielka (28.07.2010);
83. Parafia św. Karola Boromeusza, Koszarawa (29.07.2010);
84. Parafia Stygmatów św. Franciszka z Asyżu, Koszarawa – Bystra (29.07.2010);
85. Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, Pewel Mała (30.07.2010);
86. Parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, Pewel Ślemieńska (30.07.2010);
87. Parafia św. Wojciecha, Jeleśnia (31.07.2010);
88. Parafia św. Jadwigi Królowej, Przyborów (31.07.2010);
89. Parafia Najświętszej Maryi Panny Nieustającej Pomocy, Międzybrodzie Żywieckie (07.08.2010);
90. Parafia św. Jana Kantego, Malec (12.08.2010);
91. Parafia św. Marii Magdaleny, Międzybrodzie Bialskie (12.08.2010);

92. Parafia św. Maksymiliana Kolbego, Nowa Wieś (12.08.2010);
93. Parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, Porąbka (12.08.2010);
94. Parafia św. Michała Archanioła, Witkowice (12.08.2010);
95. Parafia św. Wojciecha BM, Bulowice (19.08.2010);
96. Parafia św. Bartłomieja, Czaniec (19.08.2010);
97. Parafia Matki Bożej Częstochowskiej, Czernichów (19.08.2010);
98. Parafia św. Małgorzaty i św. Katarzyny, Kęty (19.08.2010);
99. Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, Kęty – Osiedle (19.08.2010);
100. Parafia św. Jakuba, Szczyrk (23.08.2010);
101. Parafia Przemienienia Pańskiego, Buczkowice (24.08.2010);
102. Parafia Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, Mieszna (24.08.2010);
103. Parafia św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza, Łodygowice (24.08.2010);
104. Parafia św. Michała Archanioła, Wilkowice (25.08.2010);
105. Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, Pietrzykowice (26.08.2010);
106. Parafia Wszystkich Świętych Zarzeczce (26.08.2010);
107. Parafia Matki Bożej Pocieszenia, Rybarzowice (27.08.2010);
108. Parafia Matki Bożej Szkaplerznej, Godziszka (27.08.2010);
109. Parafia św. Stanisława BM, Łodygowice Górne (28.08.2010);
110. Parafia św. Antoniego, Kalna (28.08.2010);
111. Parafia Najdroższej Krwi Pana Jezusa Chrystusa, Bystra Krakowska (30.08.2010);
112. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Miłówka (06.09.2010);
113. Parafia św. Wawrzyńca i św. Kazimierza Królewicza, Rajcza (07.09.2010);
114. Parafia Najświętszej Maryi Panny Nieustającej Pomocy, Rycerka Górna (09.09.2010);
115. Parafia Najświętszego Imienia Maryi, Kamesznica (14.09.2010);

116. Parafia Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, Sobkówka (15.09.2010);
117. Parafia św. Józefa, Ujsoły (15.09.2010);
118. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Milówka (8.09.2010);
119. Parafia Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny, Zwardoń (13.09.2010);
120. Parafia Zesłania Ducha Świętego, Laliki (14.09.2010);
121. Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, Sól (14.09.2010);
122. Parafia Matki Bożej Szkaplerznej, Głębowice (17.09.2010);
123. Parafia św. Wawrzyńca, Grojec (17.09.2010);
124. Parafia św. Andrzeja Apostoła, Osiek (17.09.2010);
125. Parafia Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, Polanka Górna (17.09.2010);
126. Parafia św. Mikołaja, Polanka Wielka (17.09.2010);
127. Parafia św. Bartłomieja, Poręba Wielka (17.09.2010);
128. Parafia św. Michała Archanioła, Włosienica (17.09.2010);
129. Parafia św. Józefa, Oświęcim (01.10.2010);
130. Parafia św. Maksymiliana Kolbego, Oświęcim (01.10.2010);
131. Parafia Miłosierdzia Bożego, Oświęcim (01.10.2010);
132. Parafia Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych, Oświęcim (01.10.2010);
132. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Oświęcim (01.10.2010);
133. Parafia Matki Bożej Królowej Polski, Oświęcim (01.10.2010);
134. Parafia Matki Bożej Niepokalanej, Harmęże (01.10.2010);
135. Parafia św. Maksymiliana Kolbego, Cisiec (05.10.2010);
136. Parafia Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny, Juszczyna (05.10.2010);
137. Parafia św. Michała Archanioła, Leśna (06.10.2010);
138. Parafia św. Bartłomieja, Lipowa (06.10.2010);
139. Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, Słotwina (06.10.2010);

140. Parafia Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, Wieprz k/Żywca (07.10.2010);
141. Parafia św. Marcina, Radziechowy (08.10.2010);
142. Parafia św. Katarzyny, Cięcina (09.10.2010);
143. Parafia Matki Bożej Częstochowskiej, Żabnica (14.10.2010);
144. Parafia św. Apostołów Piotra i Pawła, Skoczów (25.10.2010);
145. Parafia Znalezienia Krzyża Świętego, Skoczów (25.10.2010);
146. Parafia Matki Bożej Różańcowej, Skoczów – Górny Bór (25.10.2010);
147. Parafia św. Jana Chrzciciela, Brenna (26.10.2010);
148. Parafia św. Jana Nepomucena, Brenna Leśnica (26.10.2010);
149. Parafia św. Małgorzaty, Dębowiec (26.10.2010);
150. Parafia Wszystkich Świętych, Górki Wielkie (26.10.2010);
151. Parafia św. Jana Sarkandra, Górki Wielkie (26.10.2010);
152. Parafia św. Mikołaja, Pierściec (26.10.2010);
153. Parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, Pogórze (26.10.2010);
154. Parafia św. Jakuba, Simoradz (26.10.2010);
155. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Zebrzydowice (26.10.2010);
156. Parafia Miłosierdzia Bożego, Bąków (08.11.2010);
157. Parafia Chrystusa Króla, Chybie (08.11.2010);
158. Parafia Matki Bożej Częstochowskiej, Drogomyśl (08.11.2010);
159. Parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, Kończyce Małe (08.11.2010);
160. Parafia św. Michała Archanioła, Kończyce Wielkie (08.11.2010);
161. Parafia św. Marcina, Ochaby (08.11.2010);
162. Parafia św. Anny, Pruchna (08.11.2010);
163. Parafia św. Barbary, Strumień (08.11.2010);
164. Parafia Matki Bożej Różańcowej, Zabłocie (08.11.2010);
165. Parafia Najświętszej Maryi Panny Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej, Zaborze (08.11.2010);

166. Parafia św. Jozafata Kuncewicza, Markłowice Górne (12.11.2010);
167. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Zebrzydowice (12.11.2010);
168. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Bestwina (26.11.2010);
169. Parafia św. Sebastiana, Bestwinka (26.11.2010);
170. Parafia św. Wojciecha, Dankowice (26.11.2010);
171. Parafia św. Urbana, Heczmarowice (26.11.2010);
172. Parafia św. Józefa Robotnika, Janowice (26.11.2010);
173. Parafia Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, Kaniów (26.11.2010);
174. Parafia św. Marcina, Pisarzowice (26.11.2010);
175. Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego, Stara Wieś (26.11.2010);
176. Parafia Przenajświętszej Trójcy, Wilamowice (26.11.2010);
177. Parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, Ustroń – Hermanice (08.02.2011);
178. Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego, Ustroń – Lipowiec (08.02.2011);
179. Parafia św. Anny Ustroń – Nierodzim (08.02.2011);
180. Parafia Dobrego Pasterza, Ustroń – Polana (12.02.2011);
181. Parafia św. Brata Alberta, Ustroń – Zawodzie (12.02.2011);
182. Parafia św. Klemensa, Ustroń (14.02.2011);
183. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Wiśła (15.02.2011);
184. Parafia Znalezienia Krzyża Świętego, Wiśła – Głębcze (15.02.2011);
185. Parafia św. Pawła od Krzyża, Wiśła – Nowa Osada (15.02.2011);
186. Parafia Chrystusa Króla, Żywiec – Sporysz (19.02.2010);
187. Parafia św. Mikołaja, Rychwałd (21.02.2010);
188. Parafia św. Maksymiliana Kolbego, Żywiec – Oczków (22.02.2010);

189. Parafia św. Andrzeja, Gilowice (23.02.2010);
190. Parafia św. Michała Archanioła, Łękawica (24.02.2010);
191. Parafia św. Floriana, Żywiec – Zabłocie (25.02.2010);
192. Parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, Żywiec (26.02.2010);
193. Parafia Matki Bożej Różańcowej, Trzebinia (28.02.2010);
194. Parafia Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, Świnna (01.03.2010);
195. Parafia Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych, Przytęków (01.03.2010);
196. Parafia Miłosierdzia Bożego, Żywiec – Moszczanica (02.03.2010).

ANEKS NR 2

Parafie z różnych miejsc Polski, które zawierzyły się Bożemu Miłosierdziu:

1. Parafia Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Krakowie – Wola Justowska (29.05.2007);
2. Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Otyniu (19.05.2017);
3. Parafia Matki Bożej Ostrobramskiej w Skarżysku-Kamiennej (21.10.2017);
4. Parafia św. Andrzeja Apostoła w Jaworniku Polskim (25.01.2018);
5. Parafia Trójcy Świętej w Borowie (28.05.2018);
6. Parafia św. Marii Magdaleny w Raclawiczkach (10.03.2019);
7. Parafia św. Stanisława w Żorach (28.09.2019);
8. Parafia Wszystkich Świętych w Raszowej (18.04.2020);
9. Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Dąbrowce (26.09.2020);
10. Parafia św. Mikołaja w Reptach Śląskich (25.09.2021).

Parafie z różnych miejsc Polski, które zawierzyły się Bożemu Miłosierdziu w czasie „Rekolekcji zawierzenia”, które prowadził ks. Janusz Iwańczuk z Opola:

1. Parafia św. Macieja Apostoła w Zabrze (27.06.2021);
2. Parafia św. Jerzego w Kup (06.03.2022);
3. Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego w Wojnowicach (25.03.2022);
4. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Rudach (30.03.2022);
5. Parafia św. Pawła Apostoła w Zabrze – Pawłowie (06.04.2022);
6. Parafia św. Floriana w Wysokiej (10.04.2022).

Ks. dr Zbigniew Bielas

rektor Sanktuarium Bożego Miłosierdzia
w Krakowie-Łagiewnikach

AKT ZAWIERZENIA ŚWIATA I KULT BOŻEGO MIŁOSIERDZIA – 20 LAT PÓŹNIEJ...

WSTĘP

W niedzielę, 14 sierpnia 2022 roku po modlitwie Anioł Pański Papież Franciszek powiedział: Szczególne pozdrowienie kieruję do licznych pielgrzymów, którzy dziś zgromadzili się w sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie, gdzie dwadzieścia lat temu św. Jan Paweł II dokonał aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. Dziś bardziej niż kiedykolwiek dotąd widzimy znaczenie tego gestu, który pragniemy odnowić w modlitwie i przez świadectwo życia. Miłosierdzie jest drogą zbawienia dla każdego z nas i dla całego świata.

W tym dniu w krakowskich Łagiewnikach odbywały się główne uroczystości 20. rocznicy zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. Było to zwieńczenie rocznego przygotowania, któremu towarzyszyły słowa „Miłosierdzie źródłem nadziei”...

PRZYGOTOWANIA DO ROCZNICY

Pomysł rocznych przygotowań zrodził się w gronie osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie Sanktuarium Bożego Mi-

łosierdzia w styczniu 2021 roku. Naszym założeniem było podjęcie działań nie tylko jednorazowych, ale systematycznych i długofalowych, które pomogą odkryć wartość i znaczenie Aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. Chcieliśmy, aby nie była to tylko jednodniowa uroczystość związana z konkretną datą, ale coś znacznie większego. Zaczęliśmy zgłębiać na nowo papieskie rozważania z ostatniej pielgrzymki do Ojczyzny i z całą mocą dotarły do nas wtedy słowa z homilii św. Jana Pawła II, którą wypowiedział pamiętnego 17 sierpnia 2002 roku:

Dlatego dziś w tym sanktuarium chcę dokonać uroczystego aktu zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu. Czynię to z gorącym pragnieniem, aby orędzie o miłosiernej miłości Boga, które tutaj zostało ogłoszone za pośrednictwem Siostry Faustyny, dotarło do wszystkich mieszkańców ziemi i napętniało ich serca nadzieją. Niech to przesłanie rozchodzi się z tego miejsca na całą naszą umiłowaną Ojczyznę i na cały świat. Niech się spełnia zobowiązująca obietnica Pana Jezusa, że stąd ma wyjść „iskra, która przygotowuje świat na ostateczne Jego przyjście” (por. Dzienniczek, 1732).

Trzeba tę iskrę Bożej łaski rozniecać. Trzeba przekazywać światu ogień miłosierdzia. W miłosierdziu Boga świat znajdzie pokój, a człowiek szczęście! To zadanie powierzam wam, drodzy bracia i siostry, Kościołowi w Krakowie i w Polsce oraz wszystkim czcicielom Bożego miłosierdzia, którzy tutaj przybywać będą z Polski i z całego świata. Bądźcie świadkami miłosierdzia!”.

Wtedy powstał pomysł, by przez kolejne miesiące, aż do sierpnia 2022 roku, rozważać treść tej papieskiej modlitwy. Akt zawierzenia został podzielony na 11 fragmentów. Ksiądz Arcybiskup Marek Jędraszewski podjął się wielkiego zadania opracowania rozważań. Chcieliśmy dotrzeć z naszą inicjatywą nie tylko do Polski, ale i do świata, bo przecież krakowskie Łagiewniki są światowym centrum kultu Bożego Miłosierdzia. Poinformowaliśmy media, wysłaliśmy listy zapraszające do

współpracy do blisko 250 parafii w Polsce noszących wezwanie Miłosierdzia Bożego i św. Siostry Faustyny. Zaczęliśmy szukać szczególnych miejsc kultu – sanktuariów Bożego Miłosierdzia na świecie – do tej pory nie mieliśmy w posiadaniu takiej szczegółowej bazy.

Po kilku tygodniach zaczęły napływać zgłoszenia: z dalekiej Australii, z Argentyny, z Rio de Janeiro, z Kiabakari... W marcu, w uroczystość św. Józefa, nocne czuwanie w naszej Bazylice organizowali Księża Pallotyni – nawiązane wtedy kontakty pomogły nam dotrzeć do wielu miejsc kultu Bożego Miłosierdzia, w których prowadzą działalność kapłani z tego Zgromadzenia...

Naszą inicjatywą dzieliliśmy się i przekazywaliśmy zaproszenie do włączenia się do niej tym, którzy przybywali do nas z Polski i ze świata... W ten sposób na przykład ambasadorem Bożego Miłosierdzia w czasie swojej wizyty w Brazylii w lutym 2022 roku stał się bp Robert Chrzęszcz – to dzięki niemu dołączyło do nas wiele miejsc z tego kraju, na czele z brazylijską telewizją katolicką Canção Nova, którą ogląda każdego dnia ponad 4 miliony ludzi...

W sumie w inicjatywę zaangażowało się ponad 100 miejsc kultu Bożego Miłosierdzia z wszystkich kontynentów. Ksiądz Arcybiskup Marek Jędraszewski przygotowywał rozważania, potem były one tłumaczone na język angielski, francuski, hiszpański oraz portugalski, a także na chorwacki. Na każdy miesiąc był również opracowany tekst modlitwy w Godzinie Miłosierdzia, ukazujący najważniejsze elementy orędzia o Bożym Miłosierdziu. Te materiały razem z propozycją śpiewów były rozsyłane na cały świat. Przez cały rok przypominaliśmy sobie wartość i znaczenie tej wspaniałej modlitwy i odkrywaliśmy, że jest ona tak bardzo na nasze czasy.

Warto przypomnieć fragmenty Aktu zawierzenia i te tematy nad którymi zatrzymaliśmy się w poszczególnych miesiącach korzystając z rozważań Księdza Arcybiskupa:

- sierpień 2021: rozważanie wstępne – Zawierzenie świata Bożemu Miłosierdziu
- wrzesień 2021: „Boże, Ojcze miłosierny...” – „Bóg bogaty w miłosierdzie”,
- październik 2021: „...który objawiłeś swoją miłość w Twoim Synu Jezusie Chrystusie” – „Jezu ufam Tobie”,
- listopad 2021: „...i wylałeś ją na nas w Duchu Świętym, Pocieszycielu” – „Duch Święty Miłością i Miłosierdziem”,
- grudzień 2021: „...Tobie zawierzamy dziś losy świata i każdego człowieka” – „Człowiek w świecie”,
- styczeń 2022: „...pochyl się nad nami grzesznymi” – „Świat potrzebuje miłosierdzia”,
- luty 2022: „... ulecz naszą słabość” – „Słabość człowieka”,
- marzec 2022: „...przewycięż wszelkie zło” – „Zło”,
- kwiecień 2022: „...pozwól wszystkim mieszkańcom ziemi doświadczyć Twojego miłosierdzia” – „Doświadczyć miłosierdzia”,
- maj 2022: „...aby w Tobie Trójjedyny Boże, zawsze odnajdywali źródło nadziei” – „Źródło nadziei”,
- czerwiec 2022: „...Ojcze Przedwieczny, dla bolesnej męki i zmartwychwstania Twojego Syna” – „Uwierzyć w zmartwychwstanie”,
- lipiec 2022: „...miej miłosierdzie dla nas i całego świata” – „Uwierzyć w miłość miłosierną”.

W wiadomości mailowej, która została wysłana do wszystkich zainteresowanych na początku sierpnia 2021 roku, poinformowaliśmy o rozpoczęciu naszych przygotowań i zaproponowaliśmy pewien schemat modlitwy, który każda wspólnota mogła dostosować do swoich warunków. Wyjaśniliśmy, że przygotowania w Bazylice Bożego Miłosierdzia rozpoczynamy w niedzielę, 22 sierpnia 2021 roku, w czasie VIII Pielgrzymki Czcieli Bożego Miłosierdzia do Łagiewnik i przedstawiliśmy propozycję na kolejne miesiące: „W każdą niedzielę, która przypada po 17-stym dniu miesiąca z Bazyliki

Bożego Miłosierdzia będzie transmitowana modlitwa w Godzinie Miłosierdzia i Msza święta, w czasie której będą rozważane poszczególne fragmenty Aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. (...) Materiały na Godzinę Miłosierdzia i rozważania Aktu zawierzenia na każdy miesiąc opracowane przez Księdza Arcybiskupa Marka Jędraszewskiego, Metropolitę Krakowskiego zostaną przesłane do zainteresowanych do 15. dnia miesiąca i można je będzie wykorzystać /w całości lub fragmentach/ w czasie, który najbardziej będzie odpowiadał miejscowym uwarunkowaniom /może to być trzeci piątek miesiąca, 17. dzień miesiąca, niedziela po 17-stym lub inny dzień/. Prosimy o przesłanie informacji o dniu i godzinie modlitwy w Waszym Sanktuarium”.

W Wielkim Poście 2022 roku zostały przygotowane rozważania Drogi Krzyżowej oparte na Akcie zawierzenia. Wykorzystano je podczas nabożeństwa odprawianego w różnych miejscach w czasie wielkopostnego dnia skupienia kapłanów Archidiecezji Krakowskiej.

Widząc jak wiele osób włączyło się w nasze przygotowania, w miarę zbliżania się uroczystości rocznicowych, opracowaliśmy jeszcze „Nowennę tygodni”, która obejmowała 9 ostatnich tygodni przygotowań i trwała od 12 czerwca do 13 sierpnia 2022 roku. Zachęcaliśmy do wspólnej modlitwy zarówno tych, którzy uczestniczyli już w comiesięcznym przygotowaniu od sierpnia, jak również tych, którzy dołączyli później lub dopiero je rozpoczęli. Materiały zawierały: temat tygodnia, fragment „Dzienniczka” św. Siostry Faustyny, krótkie rozważanie na każdy dzień Księdza Arcybiskupa Marka Jędraszewskiego – powtórzenie najważniejszych myśli z wcześniejszych comiesięcznych opracowań oraz Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. Tekst nowenny na poszczególne tygodnie był dostępny na stronie Archidiecezji Krakowskiej www.diecezja.pl oraz na stronie Sanktuarium Bożego Miłosierdzia www.misericordia.eu

INAUGURACJA

W niedzielę, 22 sierpnia 2021 roku, w czasie VIII Ogólnopolskiej Pielgrzymki Czcieli Bożego Miłosierdzia do Łagiewnik Ksiądz Arcybiskup Marek Jędraszewski rozpoczynając przygotowanie do 20-lecia zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu powiedział: „inaugurujemy tę niezwykle nowenną, aby iskra, która stąd – zgodnie z wolą Pana Jezusa – ma iść na cały świat sprawiała, że coraz to nowi ludzie, w nowych zakątkach naszego globu będą mogli z coraz większym zaufaniem i z coraz bardziej głęboką wiarą powtarzać Jezu, ufam Tobie!”.

A w zakończeniu pierwszego rozważania Ksiądz Arcybiskup zapisał słowa, które wypełniały nasze serca dumą i radością:

„Od czasu konsekracji Świątyni Bożego Miłosierdzia każdego dnia, w czasie każdej Mszy świętej odmawia się Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. Miłosiernemu Bogu poleca się wtedy wszystkie cierpienia, niepokoje i zagrożenia współczesnego świata, a także wszystkie jego nadzieje. Dlatego też osoby związane z tą łagiewnicką Świątynią, które czują się zobowiązane i powołane do tego, by zgodnie ze słowami św. Jana Pawła II Wielkiego rozniecać iskrę Bożej łaski i być świadkami miłosierdzia, serdecznie zapraszają wszystkich Czcieli Bożego Miłosierdzia, aby przez kolejne miesiące – aż do sierpnia 2022 roku – rozważać słowa zawarte w Akcie zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. Ich największym pragnieniem jest bowiem to, aby za rok, w dwudziestą rocznicę ogłoszenia tego Aktu, jak najwięcej ludzi na całym świecie, patrząc wprost w oczy Chrystusa Miłosiernego, samą głębią swych serc i umysłów mogło powiedzieć: Jezu, ufam Tobie!”.

ŚWIATOWY ODZEW NA ZAPROSZENIE

Nie sposób – w tak krótkim wystąpieniu – przedstawić wszystkich miejsc, które dołączyły do naszej inicjatywy. Wspo-

mnę tylko o kilku cytując wiadomości mailowe, które do nas napłynęły w odpowiedzi na zaproszenie do współpracy:

TENGANDOGO W BURKINA FASO /AFRYKA/

Na nasze zaproszenie odpowiedział bardzo szybko ks. Stanisław Filipek SAC, misjonarz, który 38 lat pracował w Rwandzie, był kustoszem w Kabuga, a obecnie buduje Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Tengandogo w Burkina Faso. Napisał: „Dziękuję za inicjatywę. (...) W Ouagadougou, mam przynajmniej 10 grup miłosierdzia, które chcą się włączyć w ten program przygotowania 20. rocznicy zawierzenia świata Miłosierdziu Bożemu”. Nawiązaliśmy bardzo dobry kontakt z ks. Stanisławem – warto wspomnieć, że w tym roku razem z kardynałem Philippe’em Ouedraogo, arcybiskupem Ouagadougou, przewodniczącym Sympozjum Konferencji Episkopatów Afryki i Madagaskaru (SCEAM) przybyli do Łagiewnik na Święto Miłosierdzia, by modlić się o pokój w krajach Afryki, a szczególnie w Burkina Faso. Przez cały rok ks. Stanisław przysyłał nam informacje, a nawet filmy, które ukazywały tamtejsze przygotowania.

KIABAKARI W TANZANII

Otrzymaliśmy także list od ks. Wojciecha Adama Kościelniaka, misjonarza z Archidiecezji Krakowskiej, pracującego wiele lat w Tanzanii:

„Pozdrawiam serdecznie z Narodowego Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Kiabakari w Tanzanii i wyrażam wolę włączenia się w duchowe przygotowania do obchodów 20-lecia Aktu zawierzenia. Zapewniam o naszej łączności duchowej i liturgicznej w Tanzanii”. Co więcej, ks. Kościelniak przybył do nas i wziął udział w inauguracji przygotowań w sierpniu 2021 roku.

Kolejny afrykański kraj, z którym nawiązaliśmy kontakt to Uganda. Dołączyli do nas Ojcowie Franciszkanie z Sanktuarium Męczenników w Munyonyo. Dla nich został poświęcony 22 sierpnia 2021 roku Dzwon Nadziei. O. Wojciech Ulman OFMConv, kustosz Sanktuarium napisał do nas: „Pomysł wybudowania kaplicy Bożego Miłosierdzia w naszym sanktuarium w Munyonyo pojawił się już w roku 2016, kiedy byliśmy z abp Cyprianem Kizito Lwanga oraz z parafianami w Polsce. Odwiedzając Sanktuarium w Łagiewnikach, zastanawialiśmy się wspólnie, jak przenieść ideę Bożego Miłosierdzia na grunt ugandyjski. Długo rozważaliśmy tę kwestię i stwierdziliśmy, że najlepszym miejscem do szerzenia kultu będzie właśnie Munyonyo. (...) Chcemy, aby wybudowana przez nas kaplica Bożego Miłosierdzia przypominała o Miłosierdziu Bożym, duchowości św. Faustyny, ale – co bardzo ważne – byłaby również miejscem wieczystej, 24-godzinnej adoracji Najświętszego Sakramentu. Bylibyśmy wówczas pierwszą parafią w Ugandzie, w której Pan Jezus byłby adorowany przez całą dobę. Projekt Kaplicy zakłada wybudowanie dużej figury Jezusa Miłosiernego. (...) Nasze założenie jest takie, żeby każdy, kto przejeżdża autostradą obok naszego Sanktuarium, zobaczył wizerunek Pana Jezusa Miłosiernego, górującego nad kaplicą, a przez to przypomni sobie o Bożym Miłosierdziu. (...)

W Ugandzie bardzo szybko szerzy się kult Bożego Miłosierdzia. W Munyonyo co tydzień spotyka się grupa Bożego Miłosierdzia, która ma swój dzień skupienia przez całą sobotę. Można powiedzieć, że mają cotygodniowe, małe rekolekcje, podczas których jest czas na modlitwę, konferencję, a także indywidualne rozmowy. Raz w miesiącu prowadzimy też rekolekcje Bożego Miłosierdzia w bazylice, dla całej parafii. W planie dnia jest Eucharystia, spowiedź, adoracja Najświętszego Sakramentu, uczczenie relikwii św. Siostry Faustyny i św. Jana

Pawła II i bł. Ks. Michała Sopoćko. To jest też taki szczególny czas, kiedy staramy się w duchu św. Siostry Faustyny odczytywać Boże Miłosierdzie. Myślę, że to piękne, że w Munyonyo – oprócz duchowości związanej z historią Męczenników Ugandyjskich, rozwija się kult Bożego Miłosierdzia. Mamy przekonanie, że to bardzo ważne i potrzebne w naszych czasach. Zawieramy nasze plany Waszym modlitwom i również o Was pamiętamy!”.

REGIA BOŻEGO MIŁOSIERDZIA WE FRANCJI

Otrzymaliśmy także wiadomość od ks. Krzysztofa Hermanowicza SAC, przełożonego Pallotyńskiej Regii Miłosierdzia we Francji. „W imieniu własnym, moich współbraci Pallotyńców posługujących we Francji oraz członków Apostolstwa Miłosierdzia Bożego serdecznie dziękuję za zaproszenie do włączenia się w obchody 20-lecie zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu w łagiewnickim Sanktuarium oraz do duchowego przygotowania do tego ważnego wydarzenia. Pallotyńska Regia we Francji nosi nazwę „Miłosierdzia Bożego”, przyjętą na prośbę naszych Współbraci powracających po wojnie z obozu koncentracyjnego w Dachau. Przeświadczeni oni byli, że to właśnie Miłosierdzie Boże, a szczególnie modlitwa Koronką, uratowała ich życie duchowe i fizyczne z obozowego piekła i ofiarnie szerzyli ten kult. Dzięki ich inicjatywie, od 1947 roku w Osny pod Paryżem nieprzerwanie do dziś świętowana jest Niedziela Miłosierdzia Bożego. Stąd też rozprowadzane były i są setki tysięcy obrazków, broszur i książek po polsku i po francusku. W czerwcu 1956 roku papież Pius XII pobłogosławił obraz Jezusa Miłosiernego, który, także nieprzerwanie, czczony jest do dziś w naszej kaplicy. Bardzo chętnie, i jest to dla nas wielka łaska, włączymy się aktywnie w przygotowania duchowe do 20-lecia zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu”.

Nawiązał z nami kontakt również ks. Pedro Pablo Colino Galan, proboszcz Parafii pw. św. Sebastiana w Madrycie. Pisał: „Jesteśmy otwarci na wszelkie inicjatywy związane z kultem Miłosierdzia Bożego, którego sanktuarium diecezjalne (diecezja madrycka) znajduje się w naszej parafii, erygowane przez kard. Carlosa Osoro uroczystym wprowadzeniem obrazu wizerunku Chrystusa Miłosiernego namalowanego przez jednego z naszych kapłanów, Ricardo Garcia Gonzaleza. W każdy piątek odprawiamy nabożeństwo do Miłosierdzia Bożego z wystawieniem Najświętszego Sakramentu o 12.30 i możliwością przystąpienia do spowiedzi. O 14.45 śpiewamy nonę w liturgii gregoriańskiej. Czytamy, medytujemy i komentujemy „Dzienniczek” Siostry Faustyny, zachowując kolejność jej zapisków. O 15.00 modlimy się koronką do Miłosierdzia Bożego, następnie kończymy adorację Najświętszego Sakramentu. I tak we wszystkie piątki roku. Z wielkim entuzjazmem pragniemy włączyć się w łańcuch duchowy [w ramach przygotowania do rocznicy] oraz uczestniczyć w nabożeństwach, które będą odprawiane w najbliższych miesiącach. Bardzo prosimy o przesłanie materiałów i niezbędnych informacji”.

MIŃSK NA BIAŁORUSI

Bardzo uradował nas głos ze stolicy Białorusi – Mińska. Ks. Jan Juszko CSMA napisał: „My jako parafia, która jest w trakcie budowy Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, jesteśmy wdzięczni Dobremu i Miłosiernemu Bogu, za możliwość włączenia się w tę piękną inicjatywę. Jeszcze raz Bóg zapłać!”.

MENEVIA W WALII

Niezwykłą łączność nawiązaliśmy z ks. Jasonem Jonesem, rektorem Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Menevia w Walii. Zaraz po przestaniu wiadomości o przygotowaniach napisał: „Pozdrowienia z Diecezjalnego Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Menevia. Bardzo dziękuję za e-mail i informację o przygotowaniach do 20-lecia Aktu zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu dokonanego przez św. Jana Pawła. Jestem bardzo zainteresowany zaangażowaniem się i zjednoczeniem z wami w przygotowaniach rozpoczynających się w sierpniu 2021 roku. Z niecierpliwością oczekuję na dalsze informacje”.

TENANGO DEL AIRE W MEKSYKU

Kolejny mail nadszedł z Meksyku z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Tenango del Aire, gdzie pracują polscy pallotyni. Ks. Grzegorz Rawiak SAC, kustosz Sanktuarium napisał: „Z wielką chęcią Księżę Rektorze zaangażujemy się w podjętą inicjatywę modlitwy”. Przedstawił też historię powstania Sanktuarium Bożego Miłosierdzia na tym miejscu. W czasie pielgrzymki do Meksyku w 1990 roku św. Jan Paweł II ofiarował biskupowi diecezji Valle de Chalco obraz Jezusa Miłosiernego z życzeniem zbudowania w przyszłości sanktuarium Bożego Miłosierdzia. W 1998 roku przybyli tu polscy Pallotyni i rozpoczęli działalność duszpasterską. Aktualnie na Święto Miłosierdzia przybywa 15-20 tysięcy wiernych.

RIO DE JANEIRO W BRAZYLII

Ucieszyła nas bardzo wiadomość od ks. Jana Sopickiego SAC, rektora Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Rio de Janeiro, który skierował do nas takie słowa: „Serdecznie dziękuję

za korespondencję w sprawie Aktu zawierzenia świata Miłosierdziu Bożemu. Pragnę przyznać, że w naszym Archidiecezjalnym Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Rio de Janeiro codziennie odmawiamy Koronkę do Miłosierdzia w Godzinie Miłosierdzia i Akt zawierzenia. Koronawirus przyczynił się do tego, że mamy stosunkowo dużo wiernych, którzy łączą się z nami drogą internetową. Odmawiamy Akt zawierzenia w intencji zakończenia pandemii i o tryumf Miłosierdzia w sercach ludzkich. Głoszę wszystkim, że teraz mamy czas Miłosierdzia zanim przyjdzie czas sprawiedliwości. W piątki w Godzinie Miłosierdzia łączy się z nami Radio Catedral Archidiecezji Rio de Janeiro o bardzo dużym zasięgu. Koronka jest odmawiana przed Najświętszym Sakramentem i odmawiamy również Akt zawierzenia.

Serdecznie pozdrawiam i potwierdzam naszą gotowość do bliższej współpracy w przygotowaniu 20. rocznicy Aktu zawierzenia. Życzę, aby Jezus Miłosierny obdarzał Was swoim miłosiernym błogosławieństwem”.

· PUERTO LIBERTAD W ARGENTYNIE

Na nasze zaproszenie odpowiedział także o. Sylwan Jędryka OFM z Puerto Libertad w Argentynie. Oto fragment jego wiadomości, w której opisywał kult Bożego Miłosierdzia w tamtym zakątku świata: „W jednej z wiosek na obrzeżach dżungli zbudowaliśmy kaplicę pod wezwaniem Jezusa Miłosiernego, gdzie w każdą niedzielę odprawiana jest Msza święta o godz. 11.00. Tak samo przy uroczystościach odpustowych z racji Miłosierdzia Bożego odprawiana jest w tej kaplicy Nowenna i uroczysta Msza święta w Niedzielę Miłosierdzia Bożego. Kult do Jezusa Miłosiernego w naszej Parafii jest prężny. Pomimo obecnych obostrzeń ludzie modlą się do Miłosierdzia Bożego”.

KEYSBOROUGH W AUSTRALII

Trudno nie wspomnieć o Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Keysborough, którego rektor Ks. Kamil Żyłczyński SChR z wielkim zapamiętaniem zaangażował się w naszą inicjatywę. Oto fragment jego odpowiedzi: „Cieszymy się, że możemy włączyć się w obchody. Po w sumie ponad 200 dniach zupełnego zamknięcia kościołów w Melbourne, potrzebujemy duchowej odnowy. Divine Mercy Shrine w Keysborough to pierwsze na kontynencie australijskim sanktuarium dedykowane orędziu Bożego Miłosierdzia. Zbudowane przez Polonię zamieszkującą metropolię Melbourne, zostało konsekrowane i podniesione do rangi sanktuarium 22 kwietnia 2006 roku. Kościół jest miejscem kultu relikwii św. Faustyny Kowalskiej oraz św. Jana Pawła II. Opiekę duszpasterską sprawują tutaj księża chrystusowcy oraz siostry misjonarki Chrystusa Króla. Sanktuarium to jednocześnie największy ośrodek duszpasterstwa polonijnego w Australii oraz miejsce wielu wydarzeń religijno-patriotycznych. Od początku istnienia kościół stał się domem modlitwy również dla wiernych posługujących się językiem angielskim i innych grup emigrantów. Msze święte oraz nabożeństwa sprawowane są zarówno w języku polskim jak i angielskim. Szczególny rozwój kultu Bożego Miłosierdzia i pielgrzymek do świątyni związany był z obchodami Roku Miłosierdzia ogłoszonego przez papieża Franciszka. Sanktuarium było dwukrotnie współgospodarzem Kongresu Miłosierdzia Australii i Oceanii”.

SLAVKOVICE W CZECHACH

Bardzo ciekawa i inspirująca do działania wiadomość nadeszła z Czech, z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Slavkovicach. Kustosz, ks. Wojciech Zubkowicz SAC pisał: „Dziękujemy za zaproszenie i z radością przyłączymy się do tej pięknej inicjatywy. Tym bardziej, że w Slavkovicach po każdej Mszy świętej

odmawiamy Akt zawierzenia Jana Pawła II, a przy Sanktuarium mamy krąg modlitwy o Miłosierdzie Boże, do którego należy ponad 2300 osób. Te osoby każdego dnia także odmawiają Akt zawierzenia Jana Pawła II”. Ks. Wojciech, kapłan bardzo oddany szerzeniu kultu Bożego Miłosierdzia zachęcał nas, aby tą inicjatywą zainteresować Ojca Świętego i Episkopat, który mógłby napisać list z tej okazji i zalecić odmówienie Aktu zawierzenia w kościołach całej Polski, poprosić o świadectwo kard. Stanisława Dziwisza... Niektóre z tych sugestii w pewnym wymiarze udało się zrealizować...

THU DUC SAIGON W WIETNAMIE

I na koniec wspomniany już wcześniej Wietnam. Dołączyła do naszej inicjatywy grupa ponad stu Czcieli Bożego Miłosierdzia, którzy modlą się w Kaplicy Miłosierdzia Bożego Thu Duc – Saigon. Została ona otwarta 15 października 2012 roku i od tego czasu w każdą sobotę wierni gromadzą się tam o godz. 15.30 na modlitwie różańcowej i Koronce do Miłosierdzia Bożego oraz uczestniczą we Mszy świętej.

• Cochín-Kerala w Indiach, Pietropawłowsk w Kazachstanie, Ruqust w Papui Nowej Gwinei, Elele w Nigerii, Aregua w Paragwaju, Guayaquil w Ekwadorze i wiele innych miejsc na świecie...

ROCZNE PRZYGOTOWANIE

Korespondencja, którą prowadziliśmy przez rok praktycznie z całym światem, była dla nas niezwykłym doświadczeniem, jak wielki jest zasięg modlitwy do Bożego Miłosierdzia. Jesteśmy dziś ubogaceni pięknymi świadectwami. Któż bowiem mógł wiedzieć, że w parafii San Roque w miasteczku San Pedro w Argentynie od 21 marca do 22 listopada 2020 roku wierni łączyli się na facebooku odmawiając każdego dnia Koronkę, a na

koniec proboszcz, ks. Sebastian Zagari wychodził do drzwi kościoła i błogosławił parafię Najświętszym Sakramentem?

Jesienią 2021 roku dnia ze wzruszeniem odczytaliśmy wiadomość mailową z Chorwacji: „Dziękuję z całego serca za rozważanie... 16 października, na 8. Narodowym Kongresie Czciocieli Bożego Miłosierdzia rozpoczynamy rok przygotowań do uroczystej odnowy poświęcenia się światu miłosierdziu Bożemu, która odbędzie się w następnym roku na uroczystość św. Jana Pawła II, 22. października 2022 roku w Marija Bistrica, chorwackim maryjnym Sanktuarium Narodowym. Koordynacja Czciocieli Miłosierdzia Bożego zaprosiła wiernych z Chorwacji, Bośni i Hercegowiny oraz Czarnogóry do przyłączenia się do tego roku i do gromadzenia się każdego 22 dnia miesiąca (Msza święta, Koronka do Miłosierdzia Bożego i Akt zawierzenia światu Bożemu miłosierdziu słowami Wielkiego Papieża Jana Pawła II + rozważanie). Cieszymy się, że w ten sposób gromadzimy i tworzymy komunie duchową w ramach Bożego miłosierdzia za wstawieniem naszych drogich świętych Miłosierdzia: św. Jana Pawła II, św. Faustyny, ale także chorwackiego męczennika błogosławionego Alojzija Stepinaca, którego hasło było: W Tobie Panie zaufałem!”. Tak więc w rocznym przygotowaniu nie byliśmy sami a nawet mieliśmy świadomość, że gdy u nas będziemy już po uroczystościach 20-lecia to w Chorwacji zostaną one przedłużone do 22 października /choć w języku chorwackim październik dziwnie nazywa się listopad.../.

21 stycznia 2022 roku otrzymaliśmy wiadomość z Brazylii od diakona Mario: „Pragnę wyrazić radość, że mogę współpracować i uczestniczyć z Kościołem w Polsce w przygotowaniach do 20. rocznicy zawierzenia światu Miłosierdziu Bożemu. Nasza parafia São Pedro do Mar /św. Piotra z Morza/ znajduje się w dzielnicy Recreio dos Bandeirantes, w mieście Rio de Janeiro. Obecnie w każdą pierwszą niedzielę miesiąca o godz. 15.00 w naszej parafii odbywa się Adoracja Najświętszego Sakramentu i odmawiamy Koronkę do Miłosierdzia Bożego.

W jedności z Kościołem w Polsce będziemy w niedzielę po 17. dniu każdego miesiąca przeżywać Godzinę Miłosierdzia i słuchać rozważań, przygotowanych przez abp Marka Jędraszewskiego”.

Warto przypomnieć, że proboszczem w tej parafii w Brazylii był bp Robert Chrząszcz, obecnie biskup pomocniczy naszej Archidiecezji. Jak wspominał w jednej z rozmów, w czasie pandemii wspólnie z parafianami łączyli się za pomocą mediów społecznościowych odmawiając Koronkę do Miłosierdzia Bożego i odczytując zgłaszane intencje. To umacniało wiarę i nadzieję w trudnym czasie...

Wspomniany już wcześniej ks. Jason Jones, rektor Diecezjalnego Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Menevia w Walii nagrał 15 lutego 2022 roku – we wspomnienie bł. ks. Michała Sopoćki i dzień imienin św. Siostry Faustyny – specjalny filmik, w czasie którego mówił o przygotowaniach do 20. rocznicy zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu. Przypominając, że 22 lutego przypadała 91. rocznica objawienia obrazu Jezusa Miłosiernego Siostrze Faustynie w klasztorze w Płocku mówił: „I tak jednym ze sposobów naszych przygotowań do sierpniowych uroczystości będzie ofiarowanie dziewięćdziesięciu jeden Koronek do Miłosierdzia Bożego, jako Akt zawierzenia. Przygotowaliśmy w Sanktuarium specjalne broszury. Zawierają one modlitwę zawierzenia wygłoszoną przez Jana Pawła II, gdy konsekrował Bazylikę w Łagiewnikach. Jest tam również miejsce dla rodzin, aby wpisywały swoje nazwiska, a w środku broszury znajduje się 91. miejsc do wypełnienia datą przez ludzi, którzy ofiarują w danym dniu jedną z 91 Koronek, jako przygotowanie do rocznicy zawierzenia – opowiadał kapłan i dodawał: – Mam nadzieję, że Wy wszyscy będziecie w stanie przygotować się w jakiś sposób do tej rocznicy. To wspaniały dar dla Kościoła, zwłaszcza w tych trudnych czasach, by ulokować nadzieję w Bożym Miłosierdziu, by się Jemu zawierzyć”. Gdy ks. Jason przybył wraz z delegacją z Menevia na sierpnio-

we uroczystości w darze ofiarnym zostało złożonych ponad 50 takich folderów-deklaracji modlitwy...

Czas tego wyjątkowego roku to również czas wielu spotkań. Wspomnę tylko kilka. Spotkanie z ks. Stanisławem Filipkiem, pallotynem, misjonarzem z Burkina Faso – który pokazał nam plany budowy narodowego Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w tym kraju. Na wizerunku Jezusa Miłosiernego powstaną stacje drogi krzyżowej – w sercu grób Pana Jezusa, a w dłoni uniesionej do błogostawieństwa – sanktuarium.

Dwa razy odwiedził nas w tym czasie bp Krzysztof Białasik SVD, z diecezji Oruro w Boliwii, który nawet w swojej diecezji nagrał specjalny filmik z przygotowań do 20-lecia. Przybył do nas również bp Krzysztof Kudławiec /jeszcze jako nominat/ z diecezji Daule w Ekwadorze, który wybrał jako biskupie zawołanie słowa „Jezu ufam Tobie” i podzielił się osobistym doświadczeniem działania Miłosierdzia w jego życiu.

W dniach 11 i 12 czerwca 2022 roku uczestniczyliśmy w IV Kongresie o Bożym Miłosierdziu, który odbył się we wspomnianych wcześniej Slavkovicach na Morawach. Pracują tam polscy Pallotyni i prowadzą Sanktuarium Bożego Miłosierdzia. Na zakończenie Kongresu, w niedzielę 12 czerwca o 15.00 została odprawiona Msza święta, której przewodniczył abp Jan Graubner, przewodniczący Konferencji Episkopatu Czech, wtedy jeszcze biskup ołomuniecki, ale już mianowany na biskupa Pragi i prymasa Czech. W Eucharystii sprawowanej przy ołtarzu połowym wśród łanów zbóż uczestniczyło blisko tysiąc osób. Przed błogostawieństwem został odmówiony Akt zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu św. Jana Pawła II. To była historyczna chwila – Republika Czeska została zawierzona Bożemu Miłosierdziu. A wcześniej przybywały tam wszystkich diecezje Czech ze swoimi biskupami. Kolejne doświadczenie działania Bożego Miłosierdzia...

I jeszcze jedno wydarzenie. W sobotę 22 października, w dniu liturgicznego wspomnienia św. Jana Pawła II, w Naro-

dowym Sanktuarium Maryjnym w Marija Bistrica, Chorwacja została zawierzona Bożemu Miłosierdziu. Uroczystość miała miejsce w czasie IX Spotkania Czcieli Bożego Miłosierdzia, po rocznym przygotowaniu, które było oparte na rozważaniach słów Aktu zawierzenia.

Na spotkanie do Marija Bistrica przybyło ponad cztery tysiące wiernych z całej Chorwacji. Uroczystej Mszy świętej przewodniczył bp Ivan Šaško, biskup pomocniczy archidiecezji zagrzebskiej, a koncelebrowało ją 34 kapłanów. Na początku Eucharystii biskup pomocniczy z Zagrzebia powiedział: „W ubiegłym roku w czasie VIII narodowego spotkania rozpoczęliśmy rok przygotowań do uroczystej odnowy zawierzenia świata Bożemu miłosierdziu, którego Jan Paweł II dokonał w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie 17 sierpnia 2002 roku. W 20. rocznicę tego wydarzenia przybyliśmy tu. A cóż może być piękniejszym znakiem naszego związku z Nim niż modlitwa, którą przeżywaliśmy w ciągu całego roku, a jej ukoronowaniem jest obecność, jaka została nam dzisiaj dana w osobach delegacji z Polski, którą witam całym sercem”.

Na zakończenie Mszy świętej bp Šaško wypowiedział słowa Aktu zawierzenia, dodając słowa: „Tobie zawierzamy dziś losy świata i chorwackiej ojczyzny, przemijanie i wieczność każdego człowieka”.

UROCZYSTOŚCI ROCZNICOWE W KRAKOWIE I NA ŚWIECIE

Nasze uroczystości rocznicowe zaplanowaliśmy od 13 do 17 sierpnia 2022 roku. Główna Msza święta została odprawiona w niedzielę – 14 sierpnia o godz. 10.00 pod przewodnictwem abp. Marka Jędraszewskiego. Była ona transmitowana przez TVP1. Uczestniczyli w niej goście z całego świata: z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Keysborough, z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Rio de Janeiro w Brazylii, z Burkina Faso, z Boliwii,

z Argentyny, z Czech, ze Słowacji, z Austrii, z Holandii, z Panamy, ze Szwajcarii, z Ukrainy i Francji... Akt zawierzenia został wypowiedziany w 11 językach. W czasie uroczystości zostały poświęcone dwa nowe Dzwony Nadziei. Jeden dla Winnicy na Ukrainie (diecezja kamieniecko-podolska) – dar od Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach, a drugi dla kościoła Bożego Miłosierdzia w Lower Chitttering (diecezja Perth w Australii) – dar od Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Keysborough.

Drugim ważnym dniem obchodów była środa – 17 sierpnia. Na Mszę świętą, która była sprawowana o godz. 18.00 przybyli goście z Chorwacji, Węgier, Białorusi i Walii. W tym dniu Akt zawierzenia został wypowiedziany w 5 językach świata.

„Pan Bóg wybrał Łagiewniki, bo chciał, aby w tym miejscu najbardziej rozbrzmiewała prawda o Bożym miłosierdziu, docierała do ludzkich serc i jak iskra rozchodziła się stąd na cały świat” – mówił wówczas abp Marek Jędraszewski.

A kard. Stanisław Dziwisz, który w tym dniu sprawował Mszę świętą o godz. 12.00 mówił w homilii: „Konsekracja łagiewnickiego Sanktuarium i zawierzenie w tym dniu światu Bożemu miłosierdziu stanowiło pieczęć na wspaniałej historii duchowego doświadczenia św. Faustyny oraz nauczania i kolejnych decyzji św. Jana Pawła II”.

To była dla nas wielka radość, że krakowskie Łagiewniki zgromadziły przedstawicieli tak wielu Sanktuariów z całego świata. Cieszymy się że ta rocznicowa „iskra miłosierdzia” dotarła do wielu zakątków świata i przypomniła ludziom naszych czasów przesłanie Jana Pawła II o nadziei i pokoju, których źródłem jest Boże Miłosierdzie.

Naszym przygotowaniom od początku towarzyszyły słowa kard. Franciszka Macharskiego, który wspominając dzień konsekracji łagiewnickiej świątyni, powiedział: „Kiedy myślę o przyszłości, zastanawiam się nad tym, jak ludzie będą przyjmowali, jak świat będzie przyjmował Miłosierdzie Boże? Niechby takich miejsc, takich sanktuariów było jak najwięcej na świecie. Niech

do każdego z nich ludzie przychodzą nie tylko po to, żeby się wyżalić, ale także po to, żeby z ufnością przyjąć na siebie odpowiedzialność na to, co Bóg daje światu. Całą odpowiedź na wszystkie nędzie świata Bóg dał w Jezusie Chrystusie! Przyjmując Miłosierdzie Boskie to znaczy przyjąć Jezusa. To dlatego tak bardzo tęskniłem za tym, żeby Ojciec Święty przyjechał do Łagiewnik na znak potwierdzenia, że Miłosierdzie Boże jest przyjęte.

Miłosierdzie Boże, na które ludzie dają odpowiedź, jest prawdziwą nadzieją dla świata, całego świata! Biedna zakonnica prosiła nas o to, żebyśmy się modlili w przeróżnych Łagiewnikach, żebyśmy się modlili o zbawienie świata. Niechby więc z każdego miejsca szła pokorna prośba. Niech Ojciec Święty zechce nam to pokazać. A konsekracja kościoła? Wszyscy wiemy, że to tylko znak. Nie chodzi o to, żeby zbudować świątynię, ale o to, by dać światu znak, budować drogę Miłosierdzia, bo tylko przyciągnięcie się z ufnością do Miłosiernego Boga może dać światu pokój¹.

Wydaje się poprzez nasze przygotowania daliśmy światu znak. I cieszyło nas to, że Cziciele Bożego Miłosierdzia przysyłały plakaty, wiadomości, jak u nich będą wyglądać uroczystości. Powiem jeszcze o kilku z nich:

- Bp Krzysztof Kudławiec z Ekwadoru poinformował nas, że 21 sierpnia, na prośbę kustosa Narodowego Sanktuarium św. Narcyzy od Jezusa poświęcił tam obraz Pana Jezusa Miłosiernego i zawierzył świat Bożemu Miłosierdziu. Pod obrazem umieszczono pamiątkową tabliczkę, na której znajduje się napis: „21 dnia miesiąca sierpnia Roku Pańskiego 2022 w Narodowym Sanktuarium św. Narcyzy od Jezusa, został intronizowany i poświęcony ten obraz Jezusa Bożego Miłosierdzia, podczas Eucharystii pod przewodnictwem J.E. Krzysztofa Kudławca, biskupa

1 *Widziane z Franciszkańskiej. Rozmowy z kardynałem Franciszkiem Macharskim*, Wydawnictwo św. Stanisława, Kraków 2004, s. 201-202.

Daule. Niech Jezus Miłosierny rozlewa swoją łaskę i błogostawieństwo na wszystkich, którzy przybywają do Niego ufni w Jego nieskończoną miłość. Jezu ufam Tobie”.

- Uroczystości odbyły się także w parafii św. Rocha w San Pedro w Argentynie. – Na początku Mszy świętej odświeżono obraz, który przybył do nas z Krakowa. Wierni przynieśli kwiaty i świece, aby oddać cześć wizerunkowi. Małe obrazki z Panem Jezusem zanieśliśmy potem do szpitali i innych miejsc przeznaczonych cierpieniem. Wierni, którzy podjęli się odmawiania Koronki do Miłosierdzia Bożego i szerzenia nabożeństwa, otrzymali szczególne błogostawieństwo – opowiadał nam ks. Sebastian Zagari, proboszcz parafii i dodawał: – Na zakończenie Eucharystii wszyscy razem przed obrazem odmówiliśmy Koronkę do Miłosierdzia Bożego i ponowiliśmy Akt zawierzenia światu Bożemu Miłosierdziu dokonany przez św. Jana Pawła II w 2002 roku.
- Piękna uroczystość miała miejsce także – o czym poinformował nas i przesłał zdjęcia ks. Bogdan Świerczewski CSMA – w Narodowym Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Ruqut w Papui Nowej Gwinei oraz w wielu miejscach w Brazylii.

OWOCE

12 miesięcy przygotowań pod hasłem „Miłosierdzie nadzieją dla świata”. W tym czasie udało się stworzyć wielką rodzinę Czcieli Bożego Miłosierdzia z całego świata – modlili się z nami ludzie z dalekiej Australii, Argentyny, Brazylii, Stanów Zjednoczonych, Meksyku, Kolumbii, Burkina Faso, Tanzanii, Białorusi, Kazachstanu, Fiji, Indii, Filipin, Wietnamu, Walii, Austrii, Węgier, Holandii, Słowacji, Czech, Chorwacji...

Wydaje się, że to najważniejsze owoce tego czasu... Dziś już się znamy, mamy do siebie kontakty, wymieniamy się do-

świadczeniami, dzielimy radościami... I właśnie w tym miejscu chcę pokazać piękny – można powiedzieć materialny owoc naszych przygotowań. Jak opowiedział nam ks. Kamil Żyłczyński SChr, rektor Sanktuarium w Keysborough w Australii – właśnie w ramach przygotowania do dwudziestej rocznicy zawierzenia świata Bożemu Miłosierdziu, tamtejsza młodzież podjęła piękną akcję – chcieli wyremontować albo zbudować jedną klasę w szkole podstawowej na Papui Nowej Gwinei. To takie zupełnie dzieło młodzieży – wypiekali ciasta, przed Wielkanocą przygotowali baranki wielkanocne i wiele innych drobiazgów. Kilkanaście dni temu słowo podziękowania nagrał dla nich bp Dariusz Kałuża MSF z diecezji Bougainville, który podziękował im za wsparcie budowy szkoły.

I drugie dzieło tamtejszego Sanktuarium – Czczyciele Bożego Miłosierdzia, głównie Polonia, postanowili, że przypomną to szczególne orędzie w Australii. Tak pojawił się pomysł pielgrzymki na wschodnie wybrzeże. Udali się w dniach 21-25 października na drugi koniec Australii, aby ofiarować Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Lower Chittering poświęcony w łagiewnikach Dzwon Nadziei. – Jeden Dzwon Nadziei znajduje się w naszym Sanktuarium w Keysborough. Od teraz na wschodnich i zachodnich krańcach kontynentu dźwięki tych dzwonów będą przypominały o jedynej nadziei dla świata – Bożym Miłosierdziu – mówi ks. Kamil Żyłczyński SChr, rektor Sanktuarium w Keysborough.

Drugi Dzwon Nadziei, który był poświęcony 14 sierpnia już wcześniej niósł nadzieję w Winnicy. Przekazaliśmy go tam 2 października. Umieszczono na nim słowa z homilii św. Jana Pawła II wygłoszonej 17 sierpnia 2002 roku: „Gdzie wojna przynosi ból i śmierć niewinnych, potrzeba łaski miłosierdzia, która koi ludzkie umysły i serca i rodzi pokój”. Dzwon jest darem łagiewnik dla udręczonej wojną Winnicy.

W dniu, w który, dotarliśmy na Ukrainę w winnickiej parafii pod wezwaniem Miłosierdzia Bożego świętowano również

25. rocznicę konsekracji kościoła. Mszy świętej jubileuszowej przewodniczył ordynariusz diecezji kamieniecko-podolskiej biskup Leon Dubrawski OFM. Ten sam biskup, który – przypomnijmy – już 5 października 2002 roku zawierzył diecezję kamieniecko-podolską Bożemu Miłosierdziu. Po Mszy świętej s. Irena Maszczycka ze Zgromadzenia Sióstr od Aniołów podziękowała za ofiarowany Dzwon Nadziei, a nade wszystko za obecność w Winnicy. Wyraziła wdzięczność całemu narodowi polskiemu za pomoc okazywaną Ukrainie. – Kraj, który przytuła, pomaga, otwiera swoje domy i zaprasza do swojego stołu, wzywa do siebie błogostawieństwo dla wielu pokoleń – powiedziała.

Kościół w Winnicy został konsekrowany 18 października 1997 roku przez bp. Jana Olszańskiego. Kilka miesięcy wcześniej – 7 czerwca 1997 roku – Ojciec Święty Jan Paweł II w czasie swojej pierwszej wizyty w Łagiewnikach poświęcił obraz Jezusa Miłosiernego dla powstającej tam parafii Miłosierdzia Bożego. Obecny ordynariusz diecezji kamieniecko-podolskiej bp Leon Dubrawski specjalnym dekretem ogłosił rozbudowaną świątynię w 2004 roku Sanktuarium Miłosierdzia Bożego. Winnica to blisko 400-tysięczne miasto znajdujące się w środkowej Ukrainie, 360 km na wschód od Lwowa. Od lutego już sześć razy została ostrzelana przez wojska rosyjskie. Najbardziej tragiczny w skutkach atak rakietowy miał miejsce 14 lipca, kiedy to zginęły 23 osoby, w tym troje dzieci (wśród nich czteroletnia Liza, dziewczynka z zespołem Downa), a kilkadziesiąt osób zostało rannych.

Jeszcze dwa wspomnienia związane z tym rokiem:

- w niedzielę, 17 lipca w naszej Bazylice miało miejsce poświęcenie obrazu dla parafii św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Nowym Jorku, gdzie pracują polscy paulini. Po peregrynacji w Stanach Zjednoczonych trafił on wraz z obrazem Matki Bożej Częstochowskiej do Ugandy, gdzie budowana jest Wioska Dziecięca „Bożego

Miłosierdzia”, w której schronienie i pożywienie otrzyma 200 sierot. Kaplica będzie również służyć okolicznej ludności, by mogli gromadzić się na wspólną modlitwę w ojczystym języku, oraz przyjmować sakramenty.

- w parafii św. Siostry Faustyny w Burkina Faso, 6 listopada 2022 roku rozpoczęła się peregrynacja obrazu Pana Jezusa Miłosiernego po wspólnotach podstawowych. Jeden tydzień ewangelizacji w każdej wspólnotcie, a jest ich 31. Na zakończenie ewangelizacji odbywa się w niedzielę Msza święta z Aktem zawierzenia wspólnoty Miłosierdziu Bożemu. Zakończenie peregrynacji planowane jest na 6 sierpnia 2023 roku. Wówczas cała parafia zgromadzi się w Sanktuarium Miłosierdzia w Tengandogo, gdzie zostanie odmówiony papieski Akt zawierzenia parafii – będzie to modlitwa św. Jana Pawła II, lekko zaadaptowana do tamtejszych potrzeb – poinformował nas ks. Stanisław Filipek SAC.

ZAKOŃCZENIE

Dziś dziękujemy za ten niezwykle czas, który uświadomił nam wszystkim, jak wielkie jest Boże Miłosierdzie i nie ma granic... Dotarliśmy do wyznaczonego rok temu celu, ale ufamy, że to dopiero początek naszej wspólnej Drogi Miłosierdzia. Cieszymy się, że pamiątką tego roku jubileuszowego będzie tekst całego Aktu zawierzenia, który umieściliśmy na ścianie naszej Bazyliki. Teraz każdy Pielgrzym, który przybywa będzie mógł odmówić słowa tej wspaniałej modlitwy wspólnie z innymi oraz indywidualnie. Jak udało się nam dowiedzieć w archidiecezji lwowskiej właśnie w pierwszą niedzielę Adwentu rozpoczyna się Rok Miłosierdzia, a w Australii za rok będzie miało miejsce zawierzenie Bożemu Miłosierdziu tego kontynentu...

Wyrażamy wdzięczność wszystkim, którzy zaangażowali się w tę niezwykłą inicjatywę „Miłosierdzie nadzieją dla świata”

ta” i tworzyli z nami wspólnotę modlitwy, która połączyła kontynenty jak na tabernakulum w łagiewnickiej Bazylice. Nasze serca radują się z faktu, że udało się wystąpić w świat „iskrę miłosierdzia” z łagiewnik przy okazji tej rocznicy i przypomnieć w tym niespokojnym czasie, że „w miłosierdziu Boga świat znajdzie pokój a człowiek szczęście”.

AKT ZAWIERZENIA ŚWIATA BOŻEMU MIŁOSIERDZIU

- ZNACZENIE I PERSPEKTYWY

KOLEGIUM WYDAWNICZE:

Ks. Łukasz Piórkowski
Dominika Jamrozy
Magdalena Klaja
Anna Czajkowska-Sałatpat

WYDAWCA:

Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach
ul. Kościelna 7, 34-100 Wadowice

SKŁAD I DRUK:

GRAFIKON spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Grafikon

Jaroszowice 324. 34-100 Wadowice
www.grafikon.pl

ISBN: 978-83-947917-9-7

© Copyright by Muzeum Dom Rodzinny
Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach, 2022

Publikacja sfinansowana ze środków Województwa Małopolskiego

DOM RODZINNY
JANA PAWEŁA II

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Organizatorzy Muzeum

MAŁOPOLSKA
sł. JANOWI PAWŁOWI II

MKIDN

